

KATONAKÖNYV
Megjártam Csehszlovákiát
1968

Franyó Rudolf
2021

Franyó Rudolf
KATONAKÖNYV
Megjártam Csehszlovákiát
1968

ISBN 978-615-6133-05-2
Franyó Rudolf 2021
Pilisszentlászló
A szerző magánkiadása

Köszönetnyilvánítás

Őszinte köszönetem Jagadics Péter nyugalmazott alezredesnek, lovagtársamnak, hogy a fenti, tényyszerű alapokon nyugvó több száz oldalas könyvét rendelkezésemre bocsájtotta. Ennek köszönhetően, számos tényyszerű adatot tudtam felhasználni ezen könyvem írásához, melyeket dőlt betűkkel, és köszönettel közlök. Őszinte bajtársi tisztelettel, és barátsággal, Franyó Rudolf.

Születésem

...Születtem 1949. július 1. Pilisszentlászlón egy szlovák nemzeti-ségű faluban.

Édesapám Franyó Rudolf szlovák, édesanyám Szeifert Rozália német származású, de mindketten több évszázaddal visszamenő őseikig magyarországi származásúak voltak, és annak is vallották magukat.

Ők tudatosították bennem azt, hogy magyarságom nem erény, de ugyanakkor szlovákságom, németségem nem bűn és kereszténységem nem kiváltság.

Ezek csak „külsőségek“, de ugyanakkor meghatározzák otthonomat, mert otthon az ahonnét elindulunk.

Szüleim ötödik, s egyben az utolsó gyerekeként születtem.

Gyerekkoromat, iskolás éveimet szülőfalumban szlovák ajkú környezetben töltöttem.

Inaséveimet szintén szintén helyi mesternél fejeztem be.

Ezt követően a szentendrei Móricz Zsigmond Gimnázium levelező tagozatám folytattam tanulmányaimat, amíg nem kaptam meg katonai behívómat. Ekkor már túl voltam a második osztály első negyedéves beszámolóján, melyen jó eredményt értem el.

A tavaszi sorozáson azt ígérték, az „írástudó“ főtisztek, hogy levelező tagozaton mindenki folytathatja majd a tanulmányait.

A laktanyában tanulhat és a negyedéves beszámolókra eltávokat fog majd kapni. Néhányan ezt el is hittük, mert valóban hihetően hangzott.

Nekem viszont túl illúziórikusnak tűnt, de a többieknek sikerült meggyőzniük.

Mivel ez olyan jól hangzott, hogy nem került nagy fáradságukba.

Az oltalmat nyújtó szülőházam

Ízelítő a tartalomból

- Sorozáson
- Bevonulás
- Előkészítés az esküre
- Eskü
- Újonckiképzés
- A Fillér utcai építkezésen
- Az V. kerületi Rendőrkapitányság építkezésén
- Karhatalmi lőterek korszerűsítése
- Tolmácsolás
- Útban Rétságra
- Irány Csehszlovákia
- Katonai szempontok
- Politikai szempontok
- 1968-ban Prágában Nagy imréről cikkeztek.
- Újabb Kádár és Dubcsek békéltetési találkozó
- Ismételt, megbeszélés Kádár és Dubcsek között.
- Népszabadság 1968. augusztus 21. közleménye
- Félmillió katona csöndben, benyomult.
- A megszállás első napjai
- Megjegyzések
- Egy szerencsétlen halálos baleset
- Kovács László rendkívüli események rögzítése
- Mi is volt valójában az érsekújvári sortűz néven emlegetett incidens?
- Egy érdekes esemény röviden
- Az italozó főtitst
- Tragikus halál
- Tallózás, az ügyeletes tisztek jelentéseiből.
- Magyarok! Vár a családokat!
- Nagyon érdekes napiparancs!
- A 14. gk. Lövészezred parancsnoka rendkívüli eseményt jelentett.
- Kilenc elhárítótiszt szószerinti jelentése.

- Ján Bobák a Szlovák Történeti Intézet igazgatójának jelentése.
- Prágai tavasz, nyitrai nyár.
- Erődemonstráció
- A másik elmélet- A megszállók vesztesége nagyobb is lehetett volna!
- a magyarok ötször szállták meg Szlovákiát a XX. Század során.
- Prága Vencel –tér.
- Csah hazafiak
- Prágai repülőtér
- Nyugati hírszerzők
- Megtorlás
- Magyar honvéd Csehszlovák földön.
- Hotel Rozkvet
- Látogatás magyarbajtársaknál
- Magyar katonák, Rákosi Mátyás büszke lehet rátok!
- Sajtótermékek.
- Közvéleménykutatást rögzítő járőrök
- Katonák, Tisztek, Elvtársak! (röpirat)
- Elvtársak a megszálló hadsereg katonái! (röpirat)
- Beszélgetések
- Tolmácsként, más alakulatnál
- Visszavonulás
- Eligazírtás
- Sebesülésem
- Hazafelé
- Tíz év múlva

Sorozáson

1967 tavaszán behívtak sorozásra. A községünkben az 1949 évben született összes legény megjelent a főtéren, és Páncél Sándor tanácselnök elvtárs vezetésével felszálltunk a buszra.

Szentendrén a Busz - pályaudvartól, a Duna - parton lévő akkori Művelődési - ház felé vettük az irányt.

A járás összes süldő ifjonca megjelent a kultúrház előcsarnokában, és annak hosszú verandáján. Egyesével, tetőtől – talpig megvizsgálták mindenkit. Még az aranyerét is ellenőrizték mindenkinek.

Ezért az aprólékos mindenre kitérő vizsgálatért reggel nem sokkal nyolc órától délután majdnem négyig

Anyaszült meztelenül kellett ácsorognunk a Művelődési Ház, üvegfalán belül.

Középkori, török módszer: a ruhája nélkül senki nem akar elszökni.

Mi sem mentünk be, még a könyvtárba sem, pedig ott többünknek volt ismerőse.

Később angyalbőrben az ilyen rendellenes esetekben azt mondogattuk, hogy:

„nem ésszerű, de így katonás.“ Ettől aztán mindig meg is nyugodtunk, tudván, hogy a legképtelenebb helyzetek sem tartanak örökké, még ha sokszor úgy is tűnik.

Rögtön a legelején sikerült elbaltázza a néphadsereg a nem létező renoméját, ezzel a vetköztetős allűrjével.

Szimulálni meg sem próbáltunk, mert a sorozó orvosok nem a hiszékenységükről híresek. A anekdota szerint egyszer egy fickó el akarta hitetni velük, hogy ágyba vizelő, de az ilyenkor szokásos szabvány választ kapta:

- Nagyon megértem önt fiatalember, és is az vagyok.

Ön alkalmas.

Szakt munkás iskolánkban a harmadikos korunkban részt vettünk egy honvédelmi napon, melynek fő mutatványa a kispuska lövészet volt.

Egyik osztálytársunk odament a katonatiszthez betöltött, de biztosított fegyverrel, és a csövét felé tartva, a ravaszt húzogatva így szólt:

- Hiába húzogatom, nem sül el.

A tiszt ordítva megmagyarázta, hogy mit húzogasson a megszepent osztálytársunk.

Miután megtudtam, hogy egészséges, és a katonai szolgálatra alkalmas vagyok, meg akarván úszni a katonaságot munkásörnek jelentkeztem, Szentendrén, a volt földhivatal alatt székelő Munkásörség Városi Járási Parancsnokságán.

Naivan, nem tudtam azt, hogy a felvételhez pártszervezeti ajánlás szükséges.

A parancsnok, azért ajánlás nélkül is kedélyesen elbeszélgetett velem, majd rátért a lényegre és megkérdezte:

- Aztán miért is akar annyira munkásör lenni?

Mint naiv falusi legény, ilyen kérdésekre nem is készültem, de azért vágott az eszem és azt feleletem, hogy irigylem a szép ruhájukat, meg a dolgozó népért tett szolgálatukat, és a szép indulójukat.

Parancsnok elvtárs átlátta föllentésemet, és mosolyogva mondta:

- Hát, ha csak ez a baj, nagyon szívesen elintézem magának, hogy a miénknél még szebb ruhát kapjon, és kedvére énekelheti az indulókat.

Azt követően utamra bocsátott. Az ajtóból magam is mosolyogva, megköszöntem segítségét.

A várható honvédségi bevonulásom miatt nagyobb munkálatokat már nem mertem vállalni, ezért a Szentendrei Mathiasz János Termelőszövetkezet építési részlegénél helyezkedtem el.

Akkoriban kezdődött el a Falumúzeum építése. A irodai épületrészt, raktárakat és a haranglábat, valamint a sokáig portának szolgáló bonyhádi házát építettük.

Egyik október végi napon, mikor hazaértem, édesanyám kezében a behívó paranccsal fogadott.

- Na édes fiam, már megtaláltak! – mondta röviden, könnyes szemekkel.

Behívó paranccsal a kezemben félévnyi munkaviszony után elszá-
moltam és fölvéve a bevonulási segélyt, innét vonultam be 1967.
november 23. Budapestre a Kerepesi úton lévő Szamuely Tibor
Karhatalmi Forradalmi Ezredhez.

Bevonulásom előtti nap estéjén regruta barátaim kocsmában
mulatták az időt.

Én, néhány idősebb asszony segítségével, akik a maltert keverték,
Zahola plébános úrral, aki a frissítő misebort hordta a kápolna
mennyezetét vakoltam.

A munkát, éjfél utánra sikerült befejeznem.

Bevonulás

Községünkben négyen vonultunk be.

Név szerint: Franyó Lajos, aki az idősebb korosztályhoz tarto-
zott, Szlovák László, akivel együtt dolgoztam a Matheász János
Termelőszövetkezet építőipari részlegénél, és Dombai István, aki
egy korosztállyal idősebb volt, de mint év vesztes a helyi iskolában
nyolc évig osztálytársak voltunk.

Bevonulásunk első napján még az orvosi szemle előtt Franyó
Lajos barátunkat, (akinek sikerült bekerülni a munkásőrségbe), a
katonai szolgálat alól felmentették.

Még arra is emlékszem, hogy nekem adta a magával hozott borot-
vapengéket és a lényegét, a fél literes üveg, házi pálinkát.
Lehettünk, vagy hatszázan. Ismerős senki.

Az emelvényen lévő tisztek egyike beszélt hozzánk egy órát. Azt
követően megkérdezte, hogy van e olyan közöttünk, aki a behívó-
parancs ellenére otthon felejtette a katonakönyvét?

Egy ifjú legény jelentkezett. Tartott neki némi „eligazítást“, majd
feltette a következő kérdést:

- Van – e valaki, aki nem hozta el a személyi igazolványát?

Erre megszólalt az ifjú legény.

- Mivel leszerelésünkig nem lehet civil igazolványunk, minek hoztam volna magammal?

A tisztnek, ezúttal is volt hozzá néhány „keresetlen szava“.

Végül:

- Van-e, akinél nincs behívóparancs?

Megint egyedül ez az ifjú emelte fel a kezét.

Erre már nehezen tudta türtőztetni magát a tiszt. Most már azt is szemire vetette, hogy nincs megborotválkozva.

Az ifjú, leendő bajtársam közel állt hozzám, és láttam, hogy valóban nincs megborotválkozva, de abból a távolságból még egy keselyű sem láthatta volna, hiszen a legutolsó sorban ültünk.

Az eligazítás után, úgy emlékszem, hogy ötvenfős csoportokba sorakoztattak, és bevezettek egy terembe.

Kezünkbe nyomtak egy vastag papírzsákot, mondván, hogy minden ruhánkat és személyes tárgyunkat tegyük bele, majd írjuk rá az otthoni címünket, és ragasszuk le.

Ezzel el is búcsúztunk a civil élettől.

Irány a zuhanyozó!

Utána sorakozó, ismét egy gyors orvosi szemle. Mindenkit alkalmasnak találtak.

Ezt követően mindenkinek beszórták valami fehér porral vastagon az altestét a nem létező tetvek ellen, aztán ruhaosztás következett.

Elsőnek méret szerinti díszes kimenő ruhába öltöztettek.

Idősebb civil szabómesterek álltak készenlétben, akik szükség szerint egyenruhánkon még utána igazítottak.

Még nem ismertük a katonamondást? „Bő inget, szűk gatyát!“

A pamut alsók ugyanis kitégultak a mosástól, a vászon felsők viszont összementek.

A cipőosztáskor most meg én okoztam kisebb felfordulást, mivel kiderült, hogy az egész laktanyában csak egyetlen 49-es és egy 46-os gyakorló bőrcsizma van.

A 49-es-re nem volt szükség, a nekem való 46-os méretűt már kiosztották.

Próbáltam meggyőzni a jelenlévőket, hogy nagyon szívesen hazamegyek, ne csináljanak belőlem gondot maguknak.

Ők azonban megnyugtattak, hogy megoldják pár nap alatt, addig járhatok a kimenő cipőben, mert abból viszont jó volt a 45-ös méret is.

A további felszerelések felvétele után, katonai pályafutásomat a Karhatalmi Forradalmi Ezred I. Zászlóaljánál megkezdtem.

Első nap a tisztések, akik az egy évvel előbb bevonultak közül a tisztés képző iskolából kerültek ki, hímes tojásként bántak velünk.

Tegeződtek, viccelődtek, segítettek beágyazni a szalmazsákos emeletes ágyakat. (Az üres szalmazsákokat az alakuló téren lévő szalmából kellett ott lent megtömnünk, és hátunkon felvinnünk.)

Némelyek közülünk meg is jegyezték, hogy nem is olyan rossz ez a katonaelet.

Előkészítés az esküre

Az egész napi izgalomtól kimerült mély álomba merült szervezetünket hajnali félhatkor a tisztések, akik rajparancsnokaink voltak, „ébresztő fel!“ ordítózó hangja zavarta meg.

Ilyedtségünkben azt sem tudtuk hol vagyunk, mihez kapjunk. Ilyen szellemben kezdődtek a katonai eskükhöz szükséges alaki gyakorlatok: (vigyázz, jobbra át, balra át, hátra arc, puskával tisztelegj, fogadás jobbról, majd balról, díszlépés indulj stb.)

Nem tudtam megérteni, megszokni, megtanulni azt, hogy amikor a jobb lábamat emelem ahhoz, miért a bal kezemet kell emelnem. Akkori katonai tudásommal logikusabbnak tartottam jobb lábam emeléséhez a jobb kezem lendületes emelését.

Hosszú ideig tartott az örvezető elvtársaknak, amíg belém sulykolták a helyes menetelést.

A napi ébresztő után, amely fél hatkor történt, következett a reggeli torna.

A félóra hosszan tartó reggeli torna ideje alatt a százszor száz méteres alakuló teret tízszer kellett guggoló járással, békaügetéssel „fűszerezve“ körbe futnunk.

A hidegidő ellenére félmeztelen tartottuk a reggeli szenvedésünket, mert valóban, ez a leghelyesebb kifejezés ezekre a reggeli tornákra. Néha előfordult, hogy az ügyeletes tiszt engedélyezte a trikó felvételét, de ehhez már komoly hidegnek kellett lennie.

A tisztések viszont ingben vagy trikóban voltak mellettünk. Ez után következett a mosdás, borotválkozás hideg vízben, mely a csapok alá helyezett bádog vályúba folyt.

Egy szakasznyi emberre csak hat hideg kifolyós csap jutott, a falon kívüli vezetékből a bádogból készült vályú felett.

A mosdókban voltak elhelyezve talán a két világháború közötti, vagy még előtte a boldog békeidőkben felszerelt öntöttvas WC csészek.

Ezek száma a szükségletnél jelentősen kevesebb volt.

Bevett szokás szerint azt a műveletet kellett végezni, ahová hozzáfértünk.

Ha a mosdó csapoknál volt szabad hely mosakodni, borotválkozni kezdtünk. Amint megüresedett valamelyik öntöttvas WC csésze, a pamacsolást folytatván ráültünk.

Az épület a tisztések ordítózásától zengett.

Nos, ők velünk szemben előnyben voltak, hiszen őket a század-ügyeletes csendes ébresztővel, fertály órával az ébresztő előtt felébresztette.

Az egymás mellett lévő szalmazsákos emeletes vaságyak bevetéséhez egyszerre csak ketten férünk hozzá.

Egy ilyen körletben (hálóteremben) három raj, azaz egy szakasz tartózkodott, ami átlagban rajonként tíz embert számolva harminc fő, plusz három rajparancsnokot és a szakaszparancsnok helyettes jelentett.

A „reggelire sorakozó“ vezényszóra akár jutott hely a WC – én akár nem, sorba kellett állni.

Reggelire bádogg bögrében a cikóriából főzött feketekávé, aminek tetején az ügyeletes tiszt, vagy a szakácsok kedvének függvényében szexuális vágyainkat csökkentendő csillogott a bróm.

Bezzeg a szakácsok meg szűk baráti körük kávéját nem ékesítette ennek a „nemes“ anyagnak csillogása. Ehhez járt két szeletke pirított szalonna két szelet kenyérrel.

Minden rajnak egy-egy tetején bádoggal beburkolt faasztal jutott két oldalán padokkal.

Az asztal végén hokedlin ült a mindenható őrző, a rajparancsnok, aki szintén sorkatonai szolgálatát teljesítette.

Nagyon sok közülük hatalmi mámorban szenvedett, ezáltal elveszítette emberi tartását.

A civil életben helyüket nem találó tiszthelyettesek között is ritkábban ugyan, de akadt néhány durvalelkű embernek nem igazán nevezhető egén.

A tanult hivatásos tisztek ezekhez képest humánus úriemberek voltak.

Az asztal végén ülő némelyeket szörnyetegnek is nevezhető tisztesek előbb jutottak ételhez, így az étkezést előbb tudták befejezni.

Nagyon sokszor előfordult, hogy mi ujjoncok is befejezzük. Étkezést befejezni, „fel vigyázz“ vezényszóra az ételt otthagyva teljesíteni kellett a parancsot.

A félbehagyott reggeli után vissza a körletbe. Körlet, mosdó WC folyosó lépcsőház takarítás. A szalmazsákokat úgy kellett bevetni, mintha egy lemez lett volna a pokróc alatt.

A pokróc felső élét vízes kefével kellett szépítgetni.

Nyolc órákkor elkezdődött a kiképzés, amely a laktanya alakuló terén történt, és délután egy óráig tartott.

Csizmapucolás ruhatisztítás, a délután félháromkor kezdődő ebédre sorakozó.

Ebédkor minden asztal közepére egy tál levest hoztak és tálka szeletelt kenyeret.

Az étkezést parancs előtt elkezdni tilos volt.

Csak nézni volt szabad a leveses tálat és a kenyér szeleteket.

Kenyérhez, némi ügyeskedéssel hozzájutottunk, ezért a jóllakottság érdekében bármilyen levesfélét kenyérrel majszoltunk.

Nem tudott olyan forró lenni a leves, hogy annak evéséhez rögtön az engedély után ne fogjunk hozzá.

Ebédre a második fogás után süteményt vagy gyümölcsöt is kaptunk, tehát jólakottan mentünk vissza körletünkben ahol egy órai pihenő következett.

Nos a pihenő alatt az ágyakra nem hogy lefeküdni, de leülni sem volt szabad.

Csak a hokedlira, amit stokinak becéztünk volt szabad leülni.

Ezt kellett ülőalkalmatosság céljából pénteki napon az ezred kultúrtermében tartandó politikai oktatásra és a heti egy alkalommal történő filmvetítésre magunkkal hordani.

A napi egyórai fegyvertisztítás utáni szabadidőben, akik megérdemelték, elmehettek kantínba, ahol szó szerint csapvízzel hígított málnaszörpöt és nápolyi szeletet lehetett kapni. Kicsit klóros ízű volt, de azért megittuk.

A vacsora viszont nagyon laktató egytál étel volt.

Valami oknál fogva pénteken mindig szalonnabőrökés babgulyást főztek, ami igazán finom és laktató egytál étel volt.

A nagy tömegben készült rizses húst szintén kedveltük.

Így elégedtünk.

Napközben a hálókörletből eltávozni WC-re is, csak az alábbi szavakkal lehetett:

- „Őrvezető elvtárs engedélyt kérek a körlet elhagyására“.

Ez után vigyázz állásban meg kellett várni az őrvezető elvtárs, hozzájárulását, mely így szólt:

- „Az engedélyt megadom“!

A megadom válasz után lehetet csak WC-re menni, vagy a kulacsot vízzel megtölteni.

Mindegyikünk a saját kulacsából oltotta szomját, amit a mosdóban lévő csapokból pótolunk.

Visszatéréskor ismét vigyázállásban engedélyt kellett kérni a körletben való tartózkodásra.

Érdekességgként meg kell említenem a kenyér ellátásunkat:

A friss kenyeret bevitték a raktárba, az előző napi mellé, és a háromnaposat kapta a legénység.

Az ezred álományülésén mint „kopasz“ (ujjonc) katona szabályzat szerint nevemet bemondva, ezt a kérdést bátorkodtam felvetni az ezred politikai tisztjéhez, akitől az alábbi választ kaptam:

Ezt éppen magukért tesszük, ellátásvédelmi szempontokból, mert ha a „nyugati diverzánsoknak sikerülne valami oknál fogva, lebombáznia a pékségünket akkor sem fognak éhezni, mert három nap alatt vagy újra építjük, vagy megtalaláljuk rá a megoldást, hogy a dolgozó nép fiai ne éhezzenek. Remélem megértette Franyó elvtárs?

- Kérdéssel fejezte be válaszát az alezredes elvtárs.
- Mit válaszolhattam volna erre a „kimerítő“ válaszra, mint,
- Értettem alezredes elvtárs.

Nagy István őrmester elvtárs, századunk szolgálatvezetője, gyakran mondta emelt hangon felénk:

- Tudjuk, hogy idáig iskolába jártak, de mi majd embert faragunk magukból!

Idézek néhány mondást a nagytudású őrmesterünk tarsolyából:

„Már megint átestek a magas ló túloldalára!”

„Aki a disznók közé keveredik azt megeszik a korpák!”

„Ez bizony örvendetes, de leinkább szomorú.”

„Itt van egy feljebbmerült probléma.”

„Hétvégére meg kell szervezni az ösztönös munkát.”

„Most már elég legyen a mérgességemből!”

„Éjjel látáskorlátozás lép életbe!” (Sötétség van.)

„Atomcsapáskor úgy kell az árokba hasalni, hogy ne akadályozzuk a közúti forgalmat.”

„Nem akarok senkinek sem gátat húzni az életébe mint az árvíz.

„Ez most egy jó hibapont (tanulság) volt önöknek.”

„Gyalojárművel (kerékpár) menjen!”

„Nem akarok senkit sem megszorítani mások tekintélye előtt”

„Most én ugatok, maguk csak aztán beszélhetnek!”

„Ez a könyv csak szakemberek szerelésére szolgál.”

„Mint látják... Elnézést, mint lássák...Ne röhögjenek, mert egyébként mind a kettő helyes!”

„Maguk csak sumáker fócerek!”

„Nem szeretnék senkit sem megszemélyesíteni.”

„Elvtársak, tudják meg, hogy nem a lényeg a fontos!”

Egyik alkalommal gyanutlanul meneteltünk, az erdőszélen, amikor oszolt vezetényelt, majd hasaljt.

„Lövészteknő ásást keezd meg!“ De mi az a lövészteknő? Én pont egy vöröshangyabolyra vetődtem Ott kellett elkaparnom magam. Tilos volt odébb mozdulni. Az oldalunkon fityegő tokjából kivettük az „ásd el magad felszerelést“ (gyalogsági ásó = „gyal ásó“), és nekiálltunk hasalva magunk alól kiásni a földet. Nagy elvtárs lelkesített:

- Aki elsőnek ássa el magát az az eskü után fogadhatja látogatóit, és az alkohololos italokat is átveheti tőlük.

Ástunk mint az öröltek, de az eskü után minden felavatott újjonc fogadhatta az összes látogatóját, és az alkohol behozatala fölött is szemet hunytak.

Eskü

Az eskü előtti napokban a zászlóaljunk politikai főtisztje, Németh Vince alezredes elvtárs mintegy másfél órás eligazítást-oktatást tartott az ezred kulturtermében.

Többek közt ismertette a MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG FEGYVERES ERŐINEK FEGYELMI SZABÁLYZATÁT. Akkor bajtársaimmal együtt igyekeztünk megjegyezteni, de teljes hitelességgel egyikünknek sem sikerült. Később mint századírtnoknak sikerült szerezniem egy példányt, amit még annakidején hazacsentem. Most itt van előttem, tehát szószerint idézem a bevezető oldalt:

„A Magyar Népköztársaság fegyveres erői (a Magyar Néphadsereg, a Határőrség, a Belső Karhatalom és a Hivatásos Légoltalmi Szervek) arra hivatottak, hogy megvédjék hazánk szabadságát és függetlenségét. Védelműzék állami érdekeit és biztosítsák szocializmust építő népünk békés alkotó munkáját. Annak érdekében, hogy történelmi rendeltetésűknek eleget tehessenek, a fegyveres erőknek állandóan harcra készen kell lenniük.

A magasfokú harckészültség és az állandó hadrafoghatóság egyik fontos feltétele a szilárd katonai fegyelem. Ennek különösen nagy szerepe van a korszerű háborúban. „A HADSEREBEN A LEGSZIGORÚBB FEGYELEMRE VAN SZÜKSÉG” (Lenin művei, 29. kötet, 250 oldal). „A GYŐZELMET CSAK HATALMAS HARCOK ÁRÁN, KATONAI VASFEGYELEMMEL LEHET KIVÍVNI” (Lenin Művei, 30. kötet, 436. oldal).

A Magyar Népköztársaság fegyveres erőinél a katonai fegyelem nem a fenytéstől való félelmen és a kényszeren, hanem a katonák magasfokú politikai öntudatán, kommunista nevelésén, hazafias kötelességük, népünk internacionalista feladatainak mély átérésén, valamint szocializmust építő hazánkhoz, a Magyar Szocialista Munkáspárthoz és a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormányhoz való hűségén alapszik.

A meggyőzés azonban nem zárja ki a kényszernek, mint a nevelés egyik eszközének alkalmazását azokkal szemben, akik katonai kötelességeiket hanyagul teljesítik.“

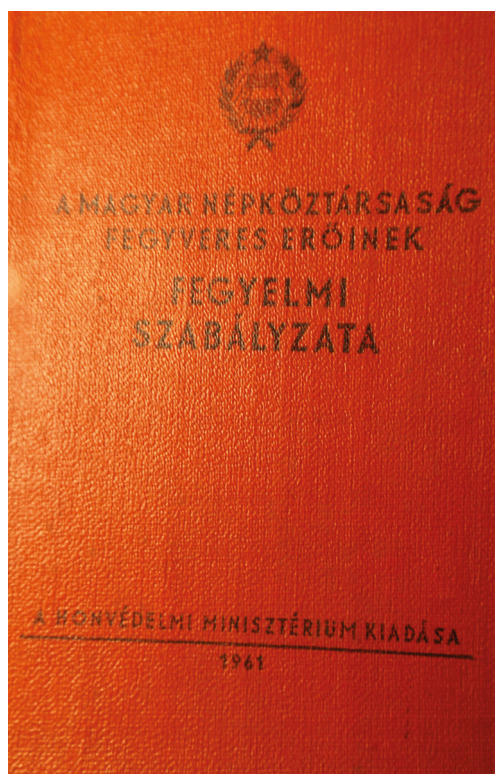
Minden parancsnok és főnök a szabályzatok követelményeinek szigorú betartásával köteles mindenkor fenntartani az egységek és az alegységek magasfokú katonai fegyelmét.

E szabályzatban meghatározott jogait minden parancsnok és főnök tekintse az alárendeltek nevelésének egyik fontos eszközeként.

A fenytést alapos mérlegelés és megfontolás után úgy alkalmazza, hogy az nem csak a fenytett, hanem a teljes személyi állomány részére is nevelő hatású legyen.

E szabályzatban a honvédelmi miniszternek biztosított jogköröket a belügyi csapatok vonatkozásában a belügyminiszter gyakorolja.

A belügyi csapatokra e szabályzat egyes pontjai a belügyminiszter által kiadott rendelet szerint vonatkoznak.

Ez csak a bevezetője a nyolcvan oldalas Fegyelmi Szabályzat címen kiadott kicsi kézikönyvnek.

Nos, ilyen politikai eligazítás után ki mert volna akár csak „megmukkanni” is?

Visszatérve az eseményekre:

Nagy őrmester elvtársra, igen nagy tisztelettel emlékszem. Mint később megtudtam, igen nagy tudású volt, a jó kedélyű őrmester, aki többre is vihette volna. Tudásáért többször is előléptették de lazasága miatt mindig lefokozták.

A katonai esküre, melyre bevonulásunk után két héttel került sor, bejöhettek a szülők hozzátartozók.

Az eskü után az ezred kultúrtermében egy-két órát tölthettünk hozzátartozóinkkal, akiktől átvehettük a csomagokat, és a becsem-pészet alkoholt.

Édesapám elmesélte, hogy 1933-ban néhány hónapot ugyanabban a laktanyában szolgált, sőt az akkor ezred kultúrteremnek használt óriási épületben ráismert annak hajdani szerepére, amit katona korában lovardának használtak.

A hazai finomságok ellenére az ünnepi disznótoroson ebéden való részvétel melyen egy bögrényi fehérbort is kaptunk kötelező volt.

Újonckiképzés

Az eskütétel után az újonckiképzés laktanyán kívüli gyakorlatokkal folytatódott.

A tisztesek önkényeskedése miatt, bajtársaim érdekében többször nem tettszésemet fejeztem ki, és határozottan tiltakoztam, leginkább Négyesi őrzvezető, rajparancsnokunk túlkapásai ellen. Nos, ezért szálla lettem Négyesi őrzvezető elvtárs szemében, amiért hatalma fitogtatására minden elképzelhető gonoszságot kitalált ellenem.

Én minden parancsát mosolyogva vidámságot színelve teljesítettem. Ez viszont nagyon irritálta idegeit, és őrzvezetői méltóságát.

Ugyanakkor, bármit végeztetett velem nem tudott megtörni, sőt annál inkább meggyaláztam lenéző büszke fölényes tekintetemmel.

Az a gondolat éltetett, hogy az időt úgysem tudja megállítani, egyszer majd csak letelik a katonaidőm.

Előfordult, hogy lentről felfelé, tehát nekem fejjel lefelé kellett mélyen lehajolva húzni kétkézzel a zsáknyi nagyságú felmosórongyot, amit fókának becéztünk. Körletünk a harmadik emeleten volt, tehát hat lépcsőkart kellett fejjel lefelé felmosnom!

Közben a hatalmi mámorban szenvedő Négyesi őrzvezető magából kikelve, üvöltözve gyorsabb tempóra utasított.

Előfordult, hogy a századkörlet folyosójára vödörszámra vizet öntetett, majd takarodó után a fókával velem szedette fel.

Én arra gondolván, hogy amíg nincs felszedve a víz ő sem tud lefeküdni, mosolyogva szedegettem szép lassan a rengeteg vizet.

Minél jobban ordítózott, én annál lassabban mozogtam.

- No, majd elintézem magának, hogy karácsonykor nem fog haza menni sziszegte, mert késő éjszaka lévén ordítani már nem mert.

Reggeli tornán kivett a sorból és velem külön szórakozott, ami abból állt, hogy minden pocsoló előtt feküdj vezényszót kiáltott. A nagyobb pocsolókat kúszva kellett leküzdenem.

Többiek már befejezték a reggeli tornát, én még mindig a pocsolókban kúsztam.

Mikor már Négyesi Őrvezető elvtárs megunt a reggeli szórakozását, fel, vigyázz lépés indul kiáltást követően öntelten ballagott utánam a zászlóalj épülete felé.

Az épületbe érve a lépcsőknél Németh Vince zászlóaljunk politikai tisztje végzett rendkívüli ellenőrzést.

Mikor szálnalmas állapotomat meglátta, csodálkozva , megkérdezte mi történt velem.

Én a szabályzatnak megfelelően nevemet, egységemet mondva jelentkeztem és tömören jelentettem a velem történeteket.

Miközben ez történt, Négyesi elvtárs eliszkolt. Reggeli után bejött értem a századügyeletes és Horváth főhadnaghoz, a század politikai tisztjéhez kísért.

Főhadnagy elvtárs részletesen kihallgatott majd megkérdezte, kérem e másik századhoz való áthelyezésemet.

Én nem kértem, amivel neki is jót tettem, mert mint politikai tisztnek feladata volt, (jelen esetben lett volna) a visszaélések megakadályozása.

Alig értem vissza körletembe, már jött az ügyeletes Négyesi elvtársért és kísért Horváth főhadnaghoz a század politikai tisztjéhez.

Onnét bizony szomorúan jött vissza.

A karácsonyi hazamenetel, amit meg akart vonatni tőlem, pedig úgy történt, hogy Négyesi elvtárs a fogdában, én meg otthon a szüleimmel, testvéreimmel töltöttem az ünnepeket.

Ünnepek után visszatérve a laktanyába tudtam meg, hogy rajparancsnokom még mindig a fogdában van.

Többen mondták a szakaszomban, hogy jó lesz, ha áthelyeztetem magam, mert meg fogja bosszúlni. Négyesi örvezető viszont visszatérve a fogdából kezes bárány lett.

Ezután viszont én lettem a század trógere. Minden cipekedésnél engem hívtak.

Minden héten én vittem el a szakasz összes összekötözött ágyneműjét a mosodába, és hoztam el az újakat.

Egyszer a rosszúl összerakott használt ágynemű batyu már félúton kezdett szétesni.

Hallottam, hogy jön valaki mögöttem, de legkisebb bajom is nagyobb volt ennél. Amikor a legnagyobb pocsolyához értem, mérgemben káromkodtam egyet szlovákul és belevágtam a bomlásnak indult batyumat.

Ekkor ment el mellettem Brablec százados, mosolyogva rámnézett,

de eszébe sem volt megfenyíteni szabotázsomért, csak barátságosan rám mosolygott. Ő nem volt bosszúálló típus. (Mint a neve is bizonyítja, a szlovákajkú Brablec százados, később engem választott századírnoknak.)

Hadgyakorlatok előtt a szakasz háromnapig konzervadagjáért is engem küldözgettek a konyhára.

A „páncélosokkal“ így hívtuk a konzerveket, az volt a baj, hogy nem csak nehezek voltak, hanem kemények is.

Borzasztóan nyomták a hátam.

Ezen úgy próbáltam enyhíteni, hogy három sátorlapba csomagoltam a konzervdobozokat.

A vagdalt sertéshús, és májkrém, de még a hurka konzerv is finom lett volna, néhány alkalommal, de minden másnap...?

Egyedül a neve volt változatos: „patkányhús“, „gyíkhús“, „ruszki határőr“ (a kínai húskonzervet neveztük így)

Egyszer közös hadgyakorlaton voltunk a szovjetekkel. Igazán teljes szívemből sajnáltam őket.

Mi csak két év és két hónapig katonáskodtunk, ők viszont öt teljes évig. Hogy tudták ezt kibírni?

Távol hazájuktól, családjuktól?

Ők viszont úgy csináltak mindent, mint a kisangyal, de a csizmás, lovaglópálcás tisztjeik mindent rúgással, taposással, vagy veszőzéssel honoráltak.

Mi volt nekünk ehhez képest az eltáv elvonás. Ráadásul haza ők sem mehettek. (Elég baj volt ez nekünk.) Nálunk volt „csúzli“ Kalosnyikov, de náluk nem, illetve lőszerez csak őrségben, és gyakorlaton, de ott csak lőszer nélkül. pedig ők gyártották.

Ugyan akkor nagyon jó lelkűek voltak első találkozásra húzták ki a cigaretásdobozukat és megkínáltak cigarettával. Cigarettájuk elején vastagabb dohánynélküli papírhüvely volt szinte a cigaretta feléig és csak a másik része tartalmazott dohányt.

Nagyon sokan cseréltünk velük csak úgy kíváncsiságból akár egész dobozokat is.

Az ilyen beszélgetések – csereberék felett szemet hunytak mindkét oldalról tisztjeink.

Mi magyar katonák, nem megszállóként, de mint az akkori politika áldozataiként tekintettünk rájuk.

Ezt a nézetünket természetesen nem közöltük tisztjeinkkel.

Hej, pedig, ha az általános iskolában szlovák nyelv helyett, amit anélkül is jól beszéltem az oroszot tanultam volna, mennyivel többet tudnék most beszélgetni, orosz, ukrán, vagy éppen kárpátaljai ruszin bajtársaimmal, ötlött fel bennem a gondolat.

A rövidke közös gyakorlatot követően az ezred kultúrtermében, mely hajdanában lovarda volt, levetítettek egy fekete-fehér „szovjet ponófilmet“.

Lenín sapka nélkül!

Még most is emlékszem, néma film volt, szerencsére. Lenín egy emelvényen állva szónokolt. Elég zajosak voltunk, ezért egy tiszt éppen akkor ordította el magát, amikor Lenin elvtárs hadonászva magyarázott:

- Fogd már be a pofád! - így a tiszt.

Lett erre nagy kacagás.

Jót „derültünk“.

Amint azt sokan jól tudjuk, a bolsevíkoknak egyébként csak a neve volt „többség“, mert az egyetlen demokratikus választáson, amin részt vettek a szavazatoknak csupán huszonegy százalékát szerezték meg.

Erre bevezették a „proletár diktatúrát“. Több mint hetven évre.

Az újonc kiképzés feltétlen velejárója a huszonnégyórás őrszolgálat volt.

A lőszerraktárt őriztem háromszori váltással.

Lőszerraktárunk a laktanyánk szélén az épületektől távolabb volt. Azért hogyha felrobban, a laktanyát ne, vagy kevésbé veszélyeztessen.

Hideg volt. Korom sötét, és óriási szél. Hó nélkül. Se látni, se hallani nem lehetett semmit.

Bevallom őszintén nagyon féltem, annak ellenére, hogy 150 „skulóm“ (lőszerm) volt. Kettő tár a jobb oldali lőszertartó táskában, a baloldalra átvetett táskában szintén kettő az százhusz és az ötödik tár a kalosnyikov géppisztolyomba betárazva várta az esetleges diverzánsokat.

Tél volt. Félelmemet, mint fiatal tizenennyőlcevet alig betöltött fiatalnak, a korom sötétség, és óriási szél tetézte. Se látni se hallani nem lehetett semmit.

Még arra is emlékszem, hogy egy nyúl nekiszaladt a lábomnak.

Fantáziálni kezdtem:

- Ha lőszert akarnék lopni én ilyen időben jönnék – elmélkedtem. Akármelyik bokorból leüthetnek, ötlött a fejembe. Ezért mászkálás, de nevezhetném inkább botorkálásnak, leültem a raktár kapujával szemben egy fa mögé.

Így már esélyesebbnek éreztem magam, a politikai tisztünk által agyamba belevéselt diverzánsok támadásaival szemben.

Az őrszobát is őrvédte kívülről. A támlás. Az őrszoba előtt járkált fel - alá. Amikor támlás voltam éjjel iszonyú álmodtam.

Szerencsémre, az őrszoba előtt veranda volt, méter magas kőfallal. Nyakamba vettem a géppisztolyt. Rátettem kezeimet, becsuktam a szemeimet, és lassan elindultam. Két órán keresztül botorkáltam oda-vissza az őrszoba ablaka előtt lecsukott szemmel, de bentről nem látszott csak a mozgó szívettem, még álmodtam is.

Ez volt a második és egyben az utolsó őrségem, a Szamuely Tibor Karhatalmi forradalmi ezred laktanyájának őrzésénél.

Télen bizony fáztunk eleget. A legrosszabb a januári gyakorlat volt. Egy ötven méter hosszú sátorban aludt a sorkatonaság, régi szóval legénység, a földön miután a havat elkotortuk.

Középen volt egy kályha. A mellette lévő kályhák majd megsültek. A távolabbiak viszont úgy vacogtak, mintha géppuskáztak volna.

Egy életem egy halálom, másnap éjjel beosontam egy idegen tisztí sátorba. Ez ugyanolyan széles volt, mint a miénk, de hosszúsága sem volt nagyobb. Négyzet alakú volt, és egy idő után elviselhetetlenül meleg, a középén lévő kályha miatt.

Kénytelen voltam kimenekülni pár óra alvás után. Bemásztam egy teherautó vezetőfülkéjébe, és aludtam tovább reggelig.

Még aznap visszavonultunk a laktanyánkba.

Egyszer sikerült napközben belógni a kávézóba, ami csak az öreg katonák privilégiuma volt. Az egyik szakaszvezető beszólt, hogy:

- Katona bukjon a főkére. (Menjen felmosni)
- Ne marhaskodj, hót beteg vagyok - mondtam.
- Te beteg, olyan vagy mint egy bivaly - mondta.
- Na és..., egy bivaly is lehet beteg - válaszoltam.

A honvéd rendfokozat a legalsó, de rengeteg alfokozatból áll: kopasz=újjonc, gumi = pár hónapos baka néha nagyon rutinos már, de máskor még nagyon zöldfülű. Öreg harcos, tapasztalt katona. Öreg hal rég vonult honvéd. Öreg harcsa leszerelő honvéd. Iszapszemű öreg rája = utolsó hetes honvéd.

A ruházaton a legnagyobb hőségben is begombolva kellett tartani minden gombot.

A téli kabátot (mikádót) az ővnek a zsebeken keresztül kellett futnia (köldök magasságban). Így a zsebeket nem lehetett használni.

Egy arasszal lejjebb hordva, ennyivel nagyobb részt melegített a mikádó és a kezeinket is melegen tartották a szabaddá váló zsebek.

A századparancsnok ilyenkor üvöltött:

- Katonák, ez derékszűj, nem töksűj!

A gombvarrást úgy kellett megspórolni, hogy a késsel egy kis lyukat kellett szúrni a gomb helyére.

Át kellett fűzni a gomb helyére. Át kellett fűzni a félgömbölyű gömb félkör alakú drót részét és egy gyufaszállal belefűzve rögzíteni.

A nadrágszíjat balra kezdve kellett a nadrágba befűzni, mivel a többség (én is) jobb kezes volt. A szakaszvezetőnk (szobaparencsnok) ezt úgy adta parancsba, hogy:

- Csattnak . f---nak balról a helye.

Az ujonc kiképzés februárban befejeződött személyi kartonomat a tisztos képző századhoz tették.

Én nem akartam katonásdit játszani ezért az építőzászlóaljba szerettem volna kerülni.

Sajnos akkoriban a honvédség, de különösképpen a Belső Karhatalom nem a kívánság műsorairól volt nevezetes.

Szerencsémre József sógorom idősebb nővéremmel a Pilisszántó felett lévő (Orczy kastély) hajdani belügyminisztériumi üdülőben dolgoztak, így alkalmuk volt több ott üdülő főtiszttel ismerettséget kötni. Ezt kihasználva elintéződött, hogy kartonom az építőzászlóaljhoz került.

A Fillér utcai építkezésen

Első munkahelyem a Fillér utcai belügyminisztériumi lakások építésénél volt, ahol civil dolgozókkal együtt építettük a szocializmust. Többségben Nógrád megyeiek voltak, akik közül sokan munkaközben is szlovákul beszéltek.

Ennek nagyon megörültem.

–No Rudkó– mondtam magamban ez olyan mintha Pilisszentlászlón lennél.

Az építkezésen viszont Budapestiek és Budapest környékiek is dolgoztak.

A nyugdíj előtt álló Ruskó építésvezető úr, aki még a Trianon előtti Nagy Magyarország területén Nyitra megyében született, és a két világháború között pallérként dolgozott Budapesten, jobban tudott szlovákul, mint mi magyarországi szlovákok.

Nagyon tetszett neki mikor a Nógrád megyei kőművesek és asszonyok, igen asszonyok, mert akkor a kőművesek mellett még

asszonyok adták a segédmunkát, pán palier-nek (pallér úrnak) szólították.

Ennek a Ruskó nevű „pallér úrnak“ a mérnöki szintű precizitását gyakorlati és elméleti tudását a mellényzsebében lévő logarléccel (akkor még nem voltak nem számító, de még számoló gépek sem). való számolási tudását, a beosztottakhoz való emberségét még ötven év távlatából is nagyon tisztellek.

Nos ez a nyugdíj előtt álló építőipari talentum, vagy szorgalmam vagy fiatalkori tudásomat, vagy inkább odaadó érdeklődésemet a mesterség iránt, de az is meglehet, hogy az egyszerű esetlen falusi szlovák ajkú fiút láttam bennem nem lehet tudni, de kitűzőnek maga mellé vett.

Feladatom abból állt, hogy az akkoriban téglából épülő közfalak nyomvonalait kellett kitűznöm a tervek alapján és az aljzatra rávonalizni.

Az ajtótokok elhelyezésére kaptam segítőköt.

Eleinte az első sorokat is nekem kellett leraknom, később ehhez már kaptam kőművest.

Segítségem a csobánkai származású szerb anyanyelvű katonatársam volt, akivel szerb – szlovák nyelven jól elvöltünk.

Később Ruskó bácsi magához vett az irodájába. A napi „falékolást“ (jelenléti ív vezetése, személyenként ledolgozott munkaórák összesítése stb.)

A falékoláson felül, mivel akkoriban, szigorúan teljesítmény alapján norma szerinti elszámolás alapján történtek a kifizetések a különböző munkacsoportok felmérési naplójának vezetését is rám bízta. Trükközni nem lehetett, mert a részmennyiségeknek összeségben a valóságnak megfelelőnek kellett lennie.

Utánunk, mint sorkatonák után a Belügyminisztérium kapta meg a civil fizetésnek megfelelő összeget.

Ebből a különböző ellátási költségek levonása után fennmaradó összeget, amely a teljes fizetés negyven százaléka volt, lett nekünk havonta kifizetve. A munkánk után járó fizetésen felül a többi kato-

nával azonos zsoldot, sőt mint karhatalmisták ezen felül havonta még további száz forint veszélyességi pótlékot is kaptunk. Ebből, még idősebb szüleimet is támogatni tudtam.

Az építkezés tavasszal befejeződött.

Takarítási munkálatok következtek. Ezek a munkálatok csak szimbolikusan voltak mérhetőek.

A fürdőszobákban lévő fürdőkádakat azok elhelyezése után fűrészporrall kellett feltölteni nehogy belsejük az építkezés ideje alatt megsérüljön.

Mivel az építkezésen csak egy női és egy férfi deszkából készült WC volt található, az építkezésen dolgozók közül jó néhányan szükségletüket a fűrészporrall feltöltött kádakba végezték.

Nem kell nagy képzelőerő ahhoz, milyen förtelmes bűz, fogadta a takarítókat.

A takarítási munkálatok nagy részét, alkalmi munkavállalókkal végeztettük.

Ilyenkor a személyi igazolványban szereplő adatok regisztrálása után történtek a kifizetések.

Nos itt már némileg volt lehetőségünk az ügyeskedésre.

Az építkezés befejezése után, Ruskó bácsi n yugdíjba vonult. Logarlécét, amit még ötvenkét év után is az íróasztalomon őrzök, most már azonban a „tolókáját“ leszerelve csak sorvezetőnek használók, nekem ajándékozta.

Rövid időre ismét a laktanyában katonáskodtunk.

Brablec százados elvtárs amint a neve is igazolja, szintén jól beszélt szlovákul, magához vett századirnoknak.

Ez amíg a laktanyában voltunk nem járt sok munkával. Napjaim nagyrészt azzal töltöttem, hogy a század raktárosával Szabó tizedessel sakkoztam, snóbliztam.

Ez viszont nem tartott sokáig.

Az V. kerületi rendőrkapitányság építkezésén

A következő építési munkálatokat az újonnan épülő ötödik kerületi rendőrkapitányság épületén végeztük. Ezen építkezésen, mint századírnok különböző adminisztratív feladatokat végeztem.

A kerületi rendőrkapitányság új épületét építettük vasbetonvázasszerkezeti módon.

Ezért az építkezésen csak a kifejezett szakmunkát zsaluzatokat végezték civil zsaluzó ácsok.

Így a tiznaponkénti (dekát), teljesítmény elszámolást könnyebb volt elkészítenem.

Munkaidőben szinte ugyanolyan szabadok voltunk, mint civil munkatársaink.

Mivel a zsoldon és a karhatalmi pótlékon túl még a civil fizetés negyven százalékát is megkaptuk, vígan éltünk.

Tehát, együtt dolgoztunk és ittunk civil munkatársainkkal.

Minket esténként Csepel tehergépkocsi a laktanyába, őket a vállalati kisbusz a munkás szállóra szállította.

Az 1968 április 17-én tartott névnapomon két ceglédi kannában hozott csapolt sörrel vendégeltem meg társaimat. Az akkori sörárak alapján nem is volt ez olyan nagy összeg, hiszen egy százasért harminc korsó kőbányai dukált.

Szombat és vasárnap munkaszüneti nap volt.

Az egyik pénteki nap estélyén Németh Vince zászlóaljunk politikai tisztje, aki megmentett Négyesi őrzetű atrocitásaitól magához hivatott.

Tájékoztattott arról, hogy néhány hivatásos állományú tiszt Zuglóban társas családi házakat épít, és ő mint politikai tiszt munkaerővel szeretné támogatni az építkezést.

Ezen nemes cél érdekében, megbíz azzal, hogy zászlóaljunkból, (ami négyszáz körüli volt) válogassak ki néhány különböző szakmabeli jó magaviseletű megbízható elvtársat hétvégi munkavégzésre.

A megbízást feszes vigyázállásban állva, tisztelegve: „értettem, a parancsot végrehajtom“ jelentéssel nyugtáztam.

Ugyanakkor engedélyt kértem jelenteni, melyben előadtam, hogy a munkálatok magasabb szintű minőségi és mennyiségi hatásfokára való tekintettel szeretném megtekinteni az építkezést, ahol a rendelkezésemre bocsátott tervek valamint az építetű előjáró elvtársak közlései alapján tudom majd a legcélszerűbben megszervezni a munkafolyamatokat.

A már nyugdíjazáshoz közel álló alezredes elvtársnak, aki Négyesi őrzetű ellen érdekemben újonc kiképzése idején intézkedett, tetszett katonás fellépésem.

Leültetett, és velem egyszerű falusi kőműves segéddel közvetlen beszélgetésbe kezdett.

Volt ideje, hiszen aznap ügyeletes tisztként teljesített szolgálatot.

Én többek között naivan, elmondtam, hogy édesapám szintén ebben a laktanyában töltötte

kiképzési idejét és őt is a Horthy hadseregben majdnem annyira meggyalázták mint engem a dolgozó nép katonájaként, néhány évtizeddel később.

Látván komoly arcát, gyorsan hozzátettem – igen alezredes elvtárs nekem már sokkal jobb, mert édesapámat még gúzsba is köttették azok a gonosz tiszt urak.

Most már öröm katonának lenni, és nekem is repdes a szívem, hogy a munkában megizzadt dolgozó népet szolgálhatom.

Az érett korú első világháború alatt született, a másodikban már harcolt alezredes elvtársnak is meg volt az élettapasztalata.

Mosolyogva, de inkább halkán nevetve, vállamra csapván megjegyezte:

- Nagy betyár maga Franyó elvtárs, ennyi ésszel és szorgalommal még a jég hátán is meg fog élni.

Én meg szintén vidáman kijelentettem az akkoriban dicséret után kötelező mondatot:

- A dolgozó népet szolgálom!

Hosszú beszélgetésünk vége az lett, hogy vasárnap délelőttjére összehívatta, a zuglói társasházak építetőit, és engem az építkezés tanulmányozására kivetetett.

A munkálatokat a következő hétvégén két teherautónyi sorkatonával elkezdtük a már elkészült alapozásra a szerkezetépítést, és a befelyezésig folytattuk minden hétvégén.

Tényleges fizetést, tehát pénzt a munkavégzésért nem kaptunk. Ugyanakkor, viszont az, hogy addig sem kellett bent lenni a lakatnyában, már megérte.

Ezen felül, viszont tény, hogy az építető tiszt elvtársak is derekasán velünk együtt dolgoztak, és hordták a szembe lévő házi borkimérőből a finom borokat ceglédi kannában.

A lakatnyában elfogyasztott reggelihez megkaptuk a tízóraihoz járó, lehet, hogy hihetetlenül hangzik de valóban igazi téliszalámis rudakat.

A frisen főtt ebédért gépkocsival az egyik sofőr járt.

Annyira népszerűek lettek ezek a hétvégi munkák, hogy már a hét elején le kellett zárnom a jelentkezők összeírását.

Természetesen, a hétvégi munkát végzők előnyben részesültek a

kimenők, valamint az eltávozások kiadásánál.

Munkák befejeztével többen kaptunk különböző idejű jutalom szabadságokat.

Szabadságom letelte után, időben visszatértem alakulatomhoz, és folytattam századírnöki feladataimat.

Karhatalmi lőterek korszerűsítése

A már személy szerinti ismerősem Németh Vince alezredes zászlóaljunk politikai tisztje magához hivatott. Közölte, hogy az országban lévő karhatalmi alakulatok lőtereit korszerűsítik, ennél fogva elektromossá alakítják át.

Minden karhatalmi alakulatból két sorkatonát vezényelnek, akik a munkálatok elvégzése után a saját lőterükön fognak szolgálatot teljesíteni.

Ezen munkacsoport szakmai vezetésére és egyben a velünk lévő hivatásos parancsnok helyettesének amennyiben elvállalom engem fog kinevezésre javasolni.

A munkálatok elvégzése után én visszatérek a laktanyámba

Tehát nem vezényelnek el a villamosított vidéki lőterek valamelyikéhez.

A kapott feladatot örömmel elvállaltam.

A Karhatalmi Forradalmi Ezred Budaörs határában lévő lőterével kezdtük a munkálatokat.

A munkavégzés ideje alatt ott is laktunk. Az én feladatom a lőtéren elhelyezésre kerülő célpontok: oldalt, szembe futó alakok nyomvonalaira kerülő sínek az álló mellalakok, valamint az vezérlő torony helyének mértani pontosságú kitűzése volt.

Kint aludtunk a lőtéren.

Az ételt naponta kocsival hordták.

A laktanyai bezártság után nagyon élveztük a szabad életet.

Esténként a közeli Budakeszire jártunk szórakozni. Buszjárat nem lévén a három kilométer utat oda –vissza gyalog tettük meg.

A vasoszlopokon álló vezérlő torony alatt az ezred törzsfőnök parancsára a lőtér makettjét kellett méret arányosan elkészítenem. Munkám, az épületszobrász katonatársam segítségével olyan jól sikerült, hogy mindketten három nap jutalom szabadságot kaptunk.

Laktanyába való visszatérésemet követően, harci készséget jelentettek.

A harci készség ideje alatt tilos volt körletünket elhagyni.

Szüneteltették a szabadságolásokat, és az alvás is csak ruhában, és a jancsiszögekkel kivert bokacsattos bőrcsizmában volt engedélyezve.

Nos ezt viszont nagyon élveztük, mert mint azt már említettem, az ágyainkra leülni sem volt szabad, nem ruhástól jancsiszöges bőrcsizmában ráfeküdni.

Tolmácsolás

A következő nap délelőttjén, az ügyeletes tiszt lépett körletünkbe, majd megkérdezte, ki jártas a szlovák nyelvben.

Miután jelentkeztem magával vitt a laktanyánk közvetlen szomszédságában lévő, szovjet parancsnoki épületbe, ahol néhány orosz és magyar főtszt rádiót hallgatott.

Feladatul kaptam a szlovák adás magyar nyelvre való fordítását. Már akkor is viszonylag jól beszéltem szlovákul, hiszen anyanyelvem.

Ugyanakkor az akkori szlovák nyelv tudásom, a szinkron tolmácsoláshoz nem volt igazán kiváló, mivel a szinkron tolmácsolás külön „mesterség”.

A lényegét azért sikerült lefordítanom, annyira hogy a főtszt elvtársak megértették, mit mondanak a szlovák rádióadók.

A tiszték közül volt aki az orosz adást hallgatta a másik rádión, de nem tudott semmit hozzáfűzni szavaimhoz.

Hosszú órákat töltöttem közöttük, a parancsnoki épületben. Élveztem, hogy nem kellett katonásan viselkednem, és láttam, milyen izgalommal hallgatják szavaimat.

Annyira közvetlenek voltak hozzám, hogy még nekem is töltöttek az asztalon lévő vodkából.

Miközben az ügyeletes tiszt a zászlóalj épületébe visszakísért, szintén érdeklődött, a szlovák adón elhangzottakra.

Annyira belendültem beszédembe, hogy magával vitt az ügyeleti szobába ahol tüzetesebben kihallgatott, és csak utána engedett vissza a körletembe.

Visszatérésem után néhány órával érkezett, az ügyeletes tiszt által a parancs, mely szerint teljes menetfelszereléssel jelentkezzem a parancsnokságon.

A kapott parancsot végrehajtva egy órán belül egy idősebb főtörzsőrmesterrel, egy fiatal főhadnaggal a tizedes által vezetett Gaz parancsnoki terepjáró gépkocsival mögöttünk egy kis busszal, mely a tiszteket, főtiszteket vitte elhagytuk a laktanyát.

Útban Rétságra

A hős utcai kapunál mentünk át a Hungária körútra, majd Róbert Károly körútról lekanyarogtunk a Váci útra.

A főhadnagy, akiről később tudtam meg, hogy politikai tiszt, űlt elől a ponyvás terepjáró kocsiban.

Én alig múltam 19 éves, ebből nyolc évig Pilisszentlászlón jártam általános iskolába. Inaséveimet szintén szülőfalumban töltöttem. Bevonulásom előtt Szentendrén dolgoztam, a következő szinte már egy évben katonaidőmet töltöttem.

Ennél fogva nem igazán voltam ismerős Budapesten.

Szlovákiai rokonainkat azonban már többször is meglátogattam, de akkor Esztergomnál, vagy Komáromnál mentünk át a Dunán.

Mivel most a Váci útra kanyarodtunk, nem tudtam felfogni, hogy mi van, hová megyünk.

Hosszú mérlegelés után, katonai tömörséggel megkérdeztem főhadnagy elvtárstól, hová megyünk.

Ő, a vártnál kedvesebben válaszolta, hogy egyelőre a rétsági laktanya az úti cél, de mintha szabadkozni akarna, megjegyezte, hogy ennél többet egyelőre ő sem tud.

Erre már a mellettem ülő Főtörzsőrmestert is elhagyta feszültsége.

Terepjárónk nem gyorsaságra volt tervezve, igen lassú tempóval haladtunk.

Mire túl mentünk Vácon, már kötetlenebbül beszélgettünk.

Azt hogy hová megyünk, mi lesz a végcél és minek megyünk, ahová megyünk, egyikünk sem tudta.

Én is csak következtettem rá, a szovjet parancsnokságon történt tolmácsolásból, de hallgatni arany, meg aztán, közkatona ne avatkozzon a nagyok dolgába, jelszóval inkább hallgattam.

Katona a magasabb rendfokozatú elvtársnak csak jelenthet, azután meg kell várnia az utasítást, amit parancsként kell értelmezni. Az után beszélhet. Tehát mégis csak övé az utolsó szó illetve szavak:

- Értettem, kérek engedélyt távozni!

Amíg nem kapja meg az engedélyt, addig vigyázzba kell állnia felettese előtt.

A katona nem beszél!

A katona csak jelent, de ahhoz is engedélyt kell kérnie:

- Főhadnagy elvtárs kérek engedélyt jelenteni!

Ezt követően feszes vigyázállásban köteles állni és várni az engedélyt:

- Az engedélyt megadom! - elhangzása után tömören jelenthet.

A már leszerelés előtt álló Főtörzsőrmester a nyugdíjas éveiről álmodozott, mikor majd művelni fogja, szőlőjét a gyöngyöstarjáni fennsíkon.

Lesz neki elég gondja, mert a tavaly elhunyt apósáét is a családja örökölte.

Rendfokozatban, de beosztása szerint is a sokkal fiatalabb főhadnagy volt kis négyes egységünknek a parancsnoka.

Az öreg, bajszos palócnak viszont élesebben, célravezetőbben vágott az esze.

Főhadnagy már nagyon fészkelődött, nyújtózkodott jó lenne már megállni, mondta.

- Jelentem, jó lenne a következő faluban, - javasolta lazán Králik főtörzsőrmester.

Ekkor csipogott a főhadnagy mellett lévő R-20 adó-vevő készülék. A mögöttünk lévő buszból jött az utasítás, a megállásra, ekkora már a németajkú hegyi faluban Szendehely szélén voltunk.

A község közepe táján, bőven jutott hely mindkét járműnek.

Králik József engedélyt kért hogy megnézzé unokatestvérét, akinek éppen egy borospince felett volt a háza. Sokat nem időzött, de két demizsonnal tért vissza.

Éppen várt már az unokaöcsém, mondta mosolyogva. miközben betette a hátsó ülésre az egyik demizsont. Másikat a mögöttünk lévő autóbuszon utazó főtisztekhez vitte, aminek azok nagyon megörültek.

Főhadnagyunk rövid megbeszélést folytatott a busznál.

A dohányosok miután befejezték a dohányzást felszálltak a buszra és tovább indultunk a már közeli Rétság felé.

Rétságon a nyílt parancs felmutatása után rögtön nyitották a kaput és egy katona felállva autónk küszöbére mutatta az utat.

Főhadnagyunk odacsapódott a főtisztekhez, és együtt mentek a parancsnoki főépületbe.

Hármasban maradtunk a parancsnoki terepjárónk mellett.

A már leszerelés előtt álló Salgótarján melletti faluból való tizedes, ízes palócos kiejtéssel megszólalt:

- No, Jozef bá, itten nincs valami rokona?

- Rokon, az nincs, de kocsma az van kettő is, csak döntsék már el, hogy mi lesz velünk, azután ti is jöhettek velem, hiszen nálatok van a katonakönyv.

Addig is gyűjtsunk rá fiuk! Én soha nem voltam erős dohányos, de mindig volt nálam fecske cigaretta, tehát ne lójak ki a sorból én is rágyújtottam.

A tiszthelyettesek körletében lettünk elszállásolva kétágyas, fürdőszoba nélküli szobákban. Mosdó és WC rész a folyosó végén volt. Közös zuhanyozók a folyosó másik végén voltak.

Én értelemszerűen a Tizedessel kerültem egy szobába, a Főtörzsőrmester egyedül aludt a mellettünk lévő kétágyas szobában.

Miután elhelyezkedtünk, sorsunkat megtudni, lementünk a kocsinkhoz.

Nem sokára ki jött főhadnagyunk is a főtisztekkel. Megerősítette, hogy itt fogunk aludni, de azt hogy másnap mi lesz, vagy mikor megyünk tovább arról nem beszélt.

Miután ő is elment a tiszti szállóra, most már másodszor is megszólalt a tizedes:

- No, mi legyen főtörzs elvtárs? Bizalmas megszólításnál, az öreg katonák lerövidítették a főtörzsőrmester –ből az őrmestert kihagyták. A vagányabbak, mint Králik, ami szlovákul Királyocskát is

jelenthet, de ugyanakkor a fülemüle madárkát is Králik-nak hívják. Nem szóltak érte.

Már mikor ideértünk megmondtam, hogy mi lesz! Kimegyünk a kapun és körülnézünk a Hangya Szövetkezet kocsmájában. Az ÁFÉSZ boltokat akkoriban még régi nevén Hangya Szövetkezetnek nevezték.

Neki álltunk a sörözésnek. Kezdsére mindegyikünk kért egy kört, ami három „krigli” – korsó sör volt és tíz forint ötven fillérbe került. Annyit is fizettünk fejenként, mert csapolt sörnél nem járt a borraival, hiszen annyival kevesebb, sőt annál is kevesebb sört mért ki a hozzáértő kocsmáros.

Azt követően sétáltunk a kis városcában. Amely már a két háború között híres volt páncélos alakulatairól.

Lementünk a buszmegállóval szemben lévő ESPRESSO- ba.

Ott már üveges kőbányai kinizsi sörfélét fogyasztottunk.

Az öreg eltűnt mintha a kerti WC-be menne, majd nemsokára, büszkén, egy újabb demizson borral tért vissza.

- Hoztam még egy demizsonnal tartalékba, mert nekem, nagyon gyanús ez a mozgolódás.

Annyi itt már a tank, hogy már be sem férnek a laktanyába. Csak mi vagyunk mezítlábasok.

- Valami nagydolog van itt készülőbe – mondta fejét tekergetve az alig ötvenéves Králik főtörzsőrmester, aki fiatalon végigharcolta a második világháborút. Nagyonis megvolt neki a magához való esze.

- No, a háborútól nem kell félnünk, az oroszok megvédenek minket! – jelentettem ki miután már elég bátorságot kaptam a sörtől.

- No, látod éppen ez a baj, ezért van ez a nagy kavarodás.

Egy darabig így szépen, lehetőleg halkán, amíg bírtuk, de aztán mindhárman úgy döntöttünk, hogy még takarodó előtt visszamegyünk a laktanyába.

Azt jól tettük, mert alig zuhanyoztunk le és tekertük föl a bőrcsizmáink száraira kapcáinkat.

Igen, bármilyen hihetetlenül hangzik a Belső Karhatalomnál, ahová mi is tartoztunk, akkoriban még bőrcsizma volt rendszeresítve, hozzávaló bokacsattal hogy megfogja bokánkat, és ne csúszkáljon benne a lábunk.

A csizma talpába hatvannégy „jancsiszög” volt beleverve. A sarkán „vaspatkó” elől félkörívben hajlított „spiccvas”. Esténként, de legalább kétnaponta arccal az emeletes ágyak felé fordulva, annak vasalatába belekapaszkodva, előbb a bal lábat kellett talppal hátrafelé emelni, és így állni, amíg minden rajnak a parancsnoka meg nem vizsgálta helyén

van-e a sablon szerint minden „jancsiszög”. Mikor ez megtörtént, parancsszóra, nem előtte vagy utána, csak a lábat vált, vezényszóra, a jobb lábunkat kellett felemelni az előbbihez hasonló módon. Hiányzó szög esetén, fenyítés terhe alatt, másnapra pótolni kellett a javító készletünkben lévő anyagból.

Nos, visszatérve a kapcatekerésre, alig fejeztük be, és raktuk ki levegőzni a folyosóra megjelent a főhadnagy elvtárs.

Látszott rajta, hogy nem az első emeleti két lépcsőkar leküzdése miatt oly zilált.

Mikor meglátott csak lezserül intett jelezve, hogy eltekint a tisztelgésünktől.

Mivel látta, hogy mi a tizedes és jómagam melyik szobában vagyunk elszállásolva, egyértelműen kopogott a másik ajtón.

- Gyertek már be, ne habozzatok – kiáltotta az ágy szélén ülve ölében új szerzeményével a borral teli demizsonnal, Králik főtörzsőrmester.

- Az olyan kimért szinte feszélyezett politikai tiszt (oroszoknál, komiszár) pályán lévő Főhadnagy elvtárs, mikor meglátta, mosolyt erőltetve arcára fejét tekergetve szólt:

- Főtörzsőrmester elvtárs, mintha többet ivott volna abból a demizsonból a kelleténél.

- Én, biztos nem ittam még ebből, de most szeretnék, ha velem tartana.

- Jól, van a mai napra már én is befejeztem a szolgálatomat, Igyunk egy vagy akár két pohárával.

- Ejnye, no Főhadnagy elvtárs ennyire nagy a baj, hogy kettővel kell inni hozzá.

Mi a tizedes elvtárssal az ajtónál hallgatóztunk mi lehet az a nagy baj.

Ekkor mondta az idősb Králiknak, hogy valami „internacionalista segítségnyújtásról“ van szó, merthogy Moszkva úgy döntött. Meg hogy Csehszlovákia azokkal a rossz Dubcsek féle reformokkal rossz útra tévedt és nem akar semmilyen demokratizálódást.

Ezért szovjet testvéreink kidolgozták Csehszlovákia megszállásának tervét, úgy hívják, hogy „Duna“ hadművelet.

- No, kedves főhadnagy elvtárs, hát most volt megtartva a szocialista katonai tömb Csehszlovákiában a közös hadgyakorlat. Valami „Sumava“ vagy Duna volt a fedőneve. Igaz, hogy a Románok kimaradtak, de igyekeztünk még közvetíteni is a szovjetek és csehszlovákok között.

- Az valóban így van, - vágott közbe a politikailag jobban képzett politikai tiszt.

A tárgyalások viszont zátonyra futottak.

Mi, magyarok, nem is számítottunk erre hogy nekünk is menni kell, de már vagy két hete kért tőlünk egy hadsereget és három hadosztályt, no, ezt sikerült lealkudni egy hadosztályra.

Még Nagykanizsáról, Zalaegerszegről és még sok más helyről is jönnek a gépkocsizó lövészek. Azt mondják, hogy még légvédelmi tüzérek is jönnek.

Vadászrepülőkből is jön kereken száz.

- Mondta egyszuszra közvetlen parancsnokunk, majd a harmadik poharat is kiürítve, pihent egyet, és folytatta.

- Mi éjjel indulunk, ezért többet már nem szabad inni.

Annyit tudok, hogy a következő szálláshelyünk Léva városa lesz.

Főhadnagy elvtárs jó éjszakát kívánva, elment a tiszti szállásra.

Irány Csehszlovákia

Arra már nem emlékszem hogy hány órakor indultunk, de sokat nem aludhattunk megsem ébredtem, a riadót jelző sziréna ébresztett fel.

- Öt percen belül, már a gépkocsinkban ültünk.

A mi parancsnoki kocsink ment elől és szorosan a nyomunkban jöttek a magyar és szovjet főtisztek.

Nagyoroszit elhagyva Sahy – nál léptük át az akkor még Csehszlovák határt, majd Léva felé kanyarodtunk és pirkadatra érkezünk a város déli részén lévő.

Hotel Rozkvet elnevezésű Csehszlovákiában első szálláshelyünkre.

Fegyveres ellenállást nem tapasztaltunk. Feliratokat viszont nagyon sokat, láttunk, szinte még a legkisebb falvakban is.

Ezek mind ellenünk szóló gyalázó feliratok képek voltak.

Utólag tudtam meg, hogy igen komoly területet foglaltunk el.

Nagyjából azokat a részeket, amiket előtte Horthy Miklós katonái foglaltak vissza az első Bécsi döntés alapján.

Augusztus 25 - én a megszált területet megnövelték. 1 500 km²

Ezzel a növeléssel a magyarok által megszállt és uralt terület 11 500 km² lett.

Akkor hallottuk, hogy az ellenőrzés alá vont területek megnövekedése miatt újabb csapat erősítésekre volt szükség:

- Ekkor érkezett egy Karhatalmi zászlóalj, ezzel hivatalosan is képviseltette magát, Benkei belügyminiszter hatáskörébe tartozó Karhatalom. Ezzel a zászlóaljjal volt alkalmunk, egy két mondat erejéig találkozni – beszélgetni.

A délebre fekvő Érsekújvár környékére pedig az egri hatodik gépkocsizó lövészezred érkezett meg.

A Varsói szerződés csapatainak akciójára a Nyugat semmiképpen sem akart újabb világháborút kirombantani.

Ezért a NATO csak erődemonstráló hadgyakorlatot tartott, az osztrák légierő pedig fokozta a határmenti tevékenységét.

Megtapasztalhattuk, hogy nem volt semmilyen ellenforradalom. Politikai tisztjeink, azt hangoztatták, és sulykolták belénk, hogy Néphadseregünk egy része, nem a területi visszacsatolása, hanem az “elvtársi segélynyújtás” címén vonult be a felvidéki területekre. Szerintünk viszont nyoma sem volt „ellenforradalomnak”.

A lakosság „csupán” a polgári engedetlenség eszközeit alkalmazta, amit a zalaegerszegiek sem tudtak felszámolni, de igyekeztek békés és higgadt magatartást tanúsítani.

Mikor egyik beszélgetés alkalmával föltemtem a kérdést közvetlen előljárómnak aki előttem ült a parancsnoki ülésben;

- Főhadnagy elvtárs, miféle ellenforradalom van itt, hiszen még egy lövést sem hallottunk idáig? Morcosan leállított:

- Fejezze be, Franyó elvtárs ennek eldöntése nem a mi feladatunk, magát különben is tolmácsként hoztuk magunkkal.

Megérkezett ide egy zászlóaljunk áthelyeztettem oda, ott majd megtanulja a rendet és főleg a fegyelmet.

Ettől fogva, aztán direkt csak a katonaságnál szokásos szavakat használtam: Igen, jelentem, értettem, kérek engedélyt távozni stb.

Semmi kedvem nem volt ahhoz, hogy a zászlóaljhoz kerüljek, és szinte állandó őrségben járőrszolgálaton, szolgáljam szocializmust építő hazámat.

Csak később tudtam meg mikor késő ősszel visszakerültem a Karhatalmi Forrdalmi Ezred laktanyájába, vissza, ahová bevonultam, és továbbra is Brablec százados írnoke lettem aki amint azt már megírtam az I. Zászloalj I. századának volt a parancsnoka. Később az ujjoncok bevonulását követően leszerelt az ezred hadműveleti főtisztnek dr. Nagy István alezredes elvtársnak az írnoke, és én kerültem helyére.

Nos ekkor volt alkalmam megtudni néhány akkoriban még nem publikus álamtitkot:

- Néphadseregünk nem a területi visszacsatolás, hanem az „elvtársi segítségnyújtás” címén vonult be a felvidéki területekre, ahol viszont nyoma sem volt „ellenforradalomnak”.

Amint azt már említettem, a lakosság csupán a polgári engedetlenség eszközeit alkalmazta. A magyar vezetés mindeközben azon dolgozott, hogy a szovjetek mihamarább engedélyezzék a csehszlovákiai megszállásban részt vevő magyar katonák hazahozatalát.

A Magyar Néphadsereg Felvidéken táborozó részei végül október 25. és 31. között tértek vissza vasúti és közúti szállítás eredményeként békeálo máshelyeikre, ahol hivatalos fogadtatásban részesítették a hazatérőket.

A kalandot „viszonylag” olcsón úszták meg, a hadosztály személyi vesztesége – az is főleg balesetből adódóan – négy halott és tizenkét súlyos sérülés volt, az akkori hadi jelentések szerint. (Ezek az adatok viszont a napi jelentéseket elemezve, némileg eltérőek)

A kitüntetések és elismerések zápora elmaradt, ugyanis a hazai párt – és katonai vezetés is tisztában volt azzal, hogy a honvédek

nem „győztes hadműveletekből“ tértek vissza – amelyet csak“Zala“ gyakorlatként lehetett említeni – tanácsosabbnak ítélték, ha igyekeznek elhallgattatni a csehszlovák bevonulásban való magyar részvételt.

Katonai szempontok

Hogy katonai szempontokból mi történt, azt Pataky Iván tanulmányából tudjuk.

Augusztus 18-án délután Provalov vezérezredes tájékoztatta Czinege Lajos honvédelmi minisztert: a magyar csapatoknak augusztus 19-én estig fel kell készülniük az akció azonnali végrehajtására.

„A magyar honvédelmi miniszter elrendelte a légierők és a légvédelem kijelölt alakulatainak teljes készenlétbe helyezését.

Augusztus 20-a a felkészülés, majd a besorolás feladataival telt el. Este az egységek a határtól való távolságuk függvényében kezdték meg a határra való felzárkózásukat.

A hadosztály ezredei, a Határőrség közreműködésével, augusztus 21 – én, közép-európai időszámítás szerint pontosan nulla órakor lépték át a csehszlovák határt.

A déli Hadseregcsoportharcálláspontját Pozsonyba helyezte át, ott dolgozott a magyar hadműveleti csoport is.

A 8. gépkocsizó lövészhadosztály szervezetszerű ezredeiből a 8. harc-kocsi ezred és a 20. tüzérezred békehelyőrségében maradt és a hadseregparancsnok parancsára a hadosztály átvette a 11. harckocsihadosztálytól a 31. harckocsiezredet és a 22. tüzérezredet.

A hadosztály a csehszlovák határ átlépésekor Letkésnél, Ipolyságnál (Sahy) és Balasagyarmatnál átkelt az Ipolyon.

Harcfeladatát 14 óráig végrehajtotta. Ellenállásba sehol nem ütközött.

Birtokba vette a kijelölt városokat, községeket és a Déli Hadseregcsoport parancsnokának parancsa értelmében tíz helyőrséget hozott létre.

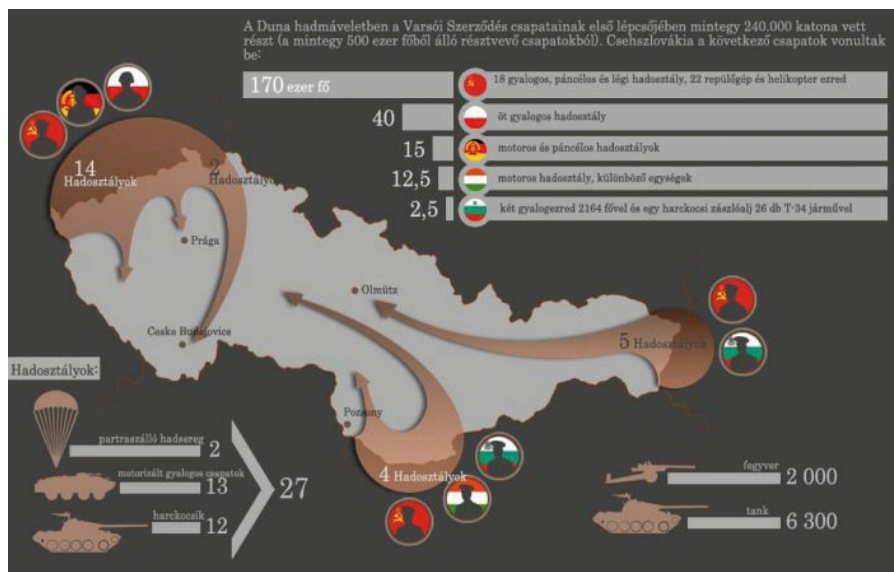
A kisebb városokat falvakat, termelőszővetkezeteket folyamatos járőrözéssel ellenőrizték.”

A fenti lehangoló jelentéssel kapcsolatban meg kívánom jegyezni, hogy semmi különleges, dicsőséges haditettéről szó sem lehetett.

Ad 1. Megszállóként mentünk egy szövetséges országba.

Ad 2. Csehszlovák hadsereg, abszolút semmilyen ellenállást nem tanúsított.

Ad 3. Csehszlovákia pártvezetése, életveszélyes fenyegetést kapott, a nagy orosz testvér párvezetésétől, a legcsekélyebb ellenállás esérére is.

Politikai szempontok

Csehszlovákiában a demokratikusnak nevezhető időszak 1945 – től 1948-ig tartott.

A Klement Gottwald vezette Csehszlovák Kommunista Pártja az addig fennálló koalíciót megbuktatva ragadta meg a hatalmat, ahonnan egyenes út vezetett a sztálini model irányába.

Akkoriban ehhez hasonlóan történt ez a Szocialista tábor országaiban, küztük nálunk is.

Megvalósult a teljes államosítás a demokratikus pártok betiltása, majd ezt követte a diktatúraépítés egyik utolsó lépése: leszámoltak minden létező és nem létező ellenséggel, széles körű tisztogatás keretében lett teljes az uralom.

Sztalín halála (1953) után felmerült az igény a tömegeknél a szocializmus építésének a lassítására, de erre a kommunista politikai vezetés nem volt vevő.

1956-ban a magyar események után újabb tisztogatás keretében elnyomtak minden kritikus hangot, és a párt tovább haladt a sztálini úton, a szocializmus teljes kiépítése felé.

Ebben sajnos az sem zavarta a vezetőket, hogy egyre nagyobb volt az elégedetlenség, egyre több apró zavar jelezte, hogy nincs minden rendben.

Csehszlovákiában azt gondolták, hogy apránként visszaszerezhetik a szabadságot.

1967 végére a csehszlovák politikai élet puszkaporos hordóhoz vált hasonlóvá.

Az értelmiségiek körében egyre többször vetődött fel a szabad vélemény nyilvánítás kérdése, a politikai rendszer bírálata.

Egyre több bírálat érte Antonin Novotny első titkárt is.

A rendszer ingataggá válását olyan incidensek jelezték, mint az 1967. őszi prágai áramkimaradások miatti, gumibotos kommandóval szétvert utcai tiltakozás.

A politikai támadások vezéralakja a szlovák származású Alexander Dubček, a Szlovák Kommunista Párt Központi Bizottságának első titkára volt.

A több hónapig tartó politikai adok – kapoknak véget vetve az 1968 januárjának elején lezajlott ülésen a pártvezetés arról döntött többek között, hogy új nemzetiségi politikát hirdet meg, illetve teret ad a szólás – és sajtószabadságnak.

Novotny mellett elfogyott a levegő, így Dubček lett az első titkár. Novotny még egy ideig államfő maradt, de arról a posztról is le kellett mondania, és helyére a népszerű Ludvig Svoboda tábornok került. A teljesen átalakult vezetés elfogadott egy programot, amely az alapvető emberi jogok betartásáról, a magánvállalkozások engedélyezéséről, a cseh – szlovák viszonyról, a nemzetiségekről is rendelkezett.

Megszűnt a sajtócenzúra, a korábbi évek kirakatpereit elkezdték felülvizsgálni, szabadlábba helyezték a politikai elítélteket.

Újjáalakulhattak az évekkel korábban megszüntetett társadalmi, ifjúsági, egyházi szervezetek. Dubček úgynevezett „emberarcú szocializmus” kiépítésére vállalkozott.

1968-ban Prágában Nagy Imréről cikkeztek

A Dubcek vezette Csehszlovákia egyetlen lehetősége az volt, hogy valahogy megpróbálja eladni a reformokat a szovjeteknek..

A Csehszlovák vezetéshez legközelebb álló külföldi vezető a magyar Kádár János volt.

Kádár János apai ágon Ján Csermanek szerb, anyai ágon szlovák, és valóban jártas volt a szláv nyelvekben.

Nem csak ezért, de ez is nagyban közrejátszott abban, hogy a Csehszlovák vezetéshez, legközelebb álló külföldi vezető Kádár János volt.

Azok is tények, hogy a legtöbb tárgyalást vele bonyolították le az elkövetkező hónapokban.

A legelső, királyi elődeink mintájára vadászattal egybekötött találkozó január 20 – 21 – én a szlovákiai Kistapolcsányban volt, ahol Kádár és Dubcek bizalmasan beszélgetett a Csehszlovák helyzetről.

Ezt folytatták később a szlovákiai Komárnóban, Dubcek moszkvai útja után.

A szovjetek egyre inkább kezdtek félni a csehszlovák helyzettől, ezért összehívták az összes szovjetbarát vezetőt egy tanácskozásra, ahol együtt akartak nyomást gyakorolni Dubcekre.

A Drezdában 1968. március 23 – án lezajlott tárgyaláson Kádár bizalmasan, tolmács nélkül szlovák nyelven próbált közvetíteni, de sikertelen volt.

A csehszlovákok viszont komolyan hittek benne, hogy a szocializmus magújítása nem veszélyezteti a fennálló szocialista rendet.

Június 13-14 – én Budapesten járt a csehszlovák vezetés, ahol bizalmas légkörben Kádár újfent elmondta aggályait.

A két ország és vezetőinek viszonyában változások indultak meg, amiben szerepet játszott egy prágai lapban megjelent, Nagy Imre kivégzésének 10. évfordulójára időzített cikk.

Ebben az állt, hogy Nagy Imre mártír volt, akit ártatlanul végeztek ki.

Nos, ez a kijelentés már kezdte kivenni a biztosítékot Kádárnál, aki igyekezett jó kapcsolatot ápolni Dubcekkel.

Ez megmutatkozott a június végi moszkvai tárgyalásokon, ahol Kádár János, az első titkár határozottan kijelentette, hogy ha a rendszer fennmaradása veszélybe kerül, a magyar vezetés támogatja akár a fegyveres rendteremtést is.

Ennek következményeként, július 13-án a magyar Komáromban folytatódtak a tárgyalások Dubcek és Kádár között, de Dubcek nagyon csalódott, mert, mivel Nagy Imrét elismerte mártírnak nem kapott már teljes támogatást Kádártól. Dubcek viszont ezért kellőképpen megijedhetett, mert a találkozó végén sírva fakadt.

Újabb találkozó

A magyarok után a szovjeteknél is elszakadt a cérna, amikor június 27 – én megjelent a reformok támogatására buzdító Kétezer szó című kiálltvány, amely nem zárta ki az ellenállást vagy a szabotázszt sem, egy esetleges külföldi beavatkozás esetére.

Kádár János július 29-e és augusztus 1-je között a csehszlovákia délkeleti csücskében fekvő Ágcsernyőn újabb szovjet – csehszlovák találkozót hozott össze abban a reményben, hogy Dubceket jobb belátásra bírják. Ez viszont, az eddigi találkozókhöz képest „formabontó” volt.

A szovjetek érkeztek elsőként a vasútállomásra, ahol Brezsnyev nagy meglepetésére, több mint ezer ember várakozott, akik mind transzparensekkel és hangos kiáltásokkal Dubcek mellett álltak ki és őt éltették.

- Tán azt hiszik, azért jöttünk, hogy felakasszuk őt?“

- Kérdezte, a visszaemlékezések szerint ekkor Brezsnyev.

A találkozóra, ott a pályaudvaron egy vasúti kocsiban került sor, ahol Brezsnyev fogadta a csehszlovák vezetőket, előadta az ún, Brezsnyev-doktrínát, aminek a lényege az volt, hogy az eddigi eredményeket akár, katonai erővel is de, meg kell védeni.

A találkozó, a szokásos szocialista „szertartásokkal” zárult. Közös ebéd, ölelkezés, pályaudvari csókok.

Brezsnyev a délutánt már a szokásos módon töltötte az egyik vagonban, vodkával kínálhatta magát a kiadós ebéd után.

Kádár személyesen külön is tárgyal Dubcsekkel Brezsnyev után és kijelentette, hogy vagy leállítják a reformokat akár erőszakkal is, vagy megteszik azt kívülről, szintén erőszakkal.

Ismételt találkozó

Alig két héttel később, az augusztus 15-i jaltai találkozón már a fegyveres megoldásról folytak a tárgyalások, de Kádár engedélyt kapott még egy utolsó utáni közvetítési kísérletre Brezsnyevtől.

Augusztus 17 – én Komárno volt most már valóban az utolsó találkozó színhelye, ahol kiderült, hogy a csehszlovák vezetőknek halvány fogalmuk sincs róla, mi vár az országukra – úgy gondolták, minden rendben van, ők csak jobbra teszik az országukat.

Az augusztus 17 – i találkozón Kádár már nem merte figyelmeztetni Dubceket.

Azon nyomban ment is az üzenet Moszkvába, hogy Dubcek álláspontja nem változott, így még aznap megszületett a határozat, hogy csehszlovákiát meg kell szállni.

Népszabadság 1968. augusztus 21. közleménye

„A TESTVÉRSZÁGOK SEGÍTSÉGE CSEHSZLOVÁKIA SZOCIALISTA RENDJÉNEK MEGVÉDÉSÉRE“

KÖZLEMÉNY

A MAGYAR TÁVIRATI IRODÁT ILLETÉKES HELYEN FELHATALMAZTÁK A KÖVETKEZŐ KÖZLÉSRE:“

A szomszédos Csehszlovákia párt – és állami személyiségeinek kérését teljesítve a Magyar Népköztársaság kormánya – együtt más szövetséges országokkal – segítséget nyújt – beleértve a fegyveres támogatást is a testvéri csehszlovák népnek a belső szocializmusellenes, valamint a külső imperialista erők által létrehozott ellenforradalmi fordulat veszélyének elhárítása céljából,

A testvéri országok együttes segítsége megfelel a Bulgária Csehszlovákia, Lengyelország, Magyarország , a Német

Demokratikus Köztársaság, a Szovjetunió párt – és állami vezetői által aláírt bratislavai (pozsonyi) nyilatkozatnak, amelyben kinyilvánították, hogy a szocialista vívmányok védelme és erősítése valamennyi szocialista ország közös internacionalista kötelessége.

Csehszlovákiában olyan súlyos helyzet alakult ki, amely megsemmisítéssel fenyegette a szocialista vívmányokat, a törvényes rendet, veszélyeztette a szocialista világrendszer életbe vágó érdekeit, a testvéri országok biztonságát, az európai népek békéjét.

A fenyegető veszély időben történő elhárítására. Csehszlovákia párt – és állami személyeségeinek kérésére a Magyar Népköztársaság kormányának határozata alapján 1968. augusztus 21-én néphadseregünk egységei Csehszlovákia területére léptek, együtt a szövetséges csapatokkal.

Amint a fenyegető veszély megszűnik, és a csehszlovák törvényes hatóságok úgy döntenek, hogy a szövetséges katonai egységek jelenlétére nincs szükség, a csapatokat haladéktalanul kivonják a Csehszlovák Szocialista Köztársaságból.

A szocialista országok kormányainak elhatározása egyetlen állam ellen sem irányul, nem sérti más államok érdekeit, döntésük teljesen összhangban van a testvéri szocialista országok szövetségi szerződéseivel.

A testvéri szocialista országok egységét és szolidaritását állítjuk szembe az ellenség bűnös próbálkozásaival.

Soha senkinek nem engedjük meg, hogy a szocialista közösség valamelyik tagját kiragadják sorainkból.

M T I

A magyar honvédelmi miniszter elrendelte a légierők és a légvédelem kijelölt alakulatainak teljes készenlétbe helyezését.

Mindezek megkoronázására a Magyar Néphadsereg Politikai Főcsoport főnöke a 45. számú utasításában(1968. augusztus 21

– én) megfogalmazta az elvárásait a teljes személyi állománnyal kapcsolatosan.

Mindegy, hogy itthon maradt, vagy részt vett a hadjáratban. A Magyar Néphadsereg egészének változatlan feladata, hogy biztosítsa hazánk határainak sérthetetlenségét

Félmillió katona csendben benyomult

Szovjet katonák a prágai rádió épülete előtt
<https://archivnet.hu/hadtortenet>

A megszállás előkészítése azonban már jóval korábban megkezdődött. A szovjet Állambiztonsági Bizottság, ismert nevén; KGB 15 ügynöke érkezett titokban még májusban Csehszlovákiába, azzal a szándékkal, hogy az állam ellen lendültek akcióba. Az volt a feladatuk, hogy beszívárognak a fontos reformpárti szervezetekbe, és azokat belülről bomlasszák, de nem értek el semmi felmutatható eredményt.

A katonai előkészületek is jóval hamarább, már egy hónappal a végső döntés előtt megindultak. A tervezők főleg a szovjet csapatokra építették

hadműveletet, a szövetséges erők használata nem katonai, hanem politikai döntés volt.

A magyar hadsereg számára egy másodlagos fontosságú feladatot jelöltek ki, a Vág-Duna-Ipoly által határolt terület megszállását.

1968. augusztus 20-án este 23 órakor Csehszlovákia területére lépett a Varsói Szerződés több tagállamának hadserege.

A Szovjetunió, az NDK, Lengyelország, Magyarország és Bulgária egységei vettek részt az akcióban.

Igen komoly haderő volt ez, hiszen 27 hadosztály, majdnem félmillió katona, ezer repülőgép és kb. Hat-hét ezer tank lépte át a határt.

Magyarország 12 500 katonát, 155 harckocsit, 200 löveget, 2 000 egyéb járművet adott az akcióhoz. A magyar alakulatok végrehajtották feladatukat, az általuk megszállt területen 10 helyőrséget hoztak létre.

A megszállás első napjai

A megszállás első napjairól, keveset bár, de azért hiteles szemtanúk által akik ténylegesen is résztvettek a megszállásban, szűk beszélgetésben, pincei borozgatás közben de akár még kocsmai sörözésnél is lehetett hallani.

Igen bizalmas beszélgetések voltak ezek, amik csak igazán szűk körben történtek.

Rendszerváltás után, azonban már nyíltabban lehetett beszélni ezekről a dolgokról.

Mi, egyszerű katonák, a történelmi háttérrel kevésbé ismerhettük, de többségünket ez nem is igazán érdekelte.

Mindenki a saját gondjával volt elfoglalva.

- A leszerelés előtt álló öreg katonák, azon izgultak, mikor kerülnek sorra a leszereléssel.

Ez a kérdés bizony a már tartalékállományba való helyezés előtt álló hivatásos tiszthelyetteseket, tiszteket, főtiszteket is nagyon érdekelte.

Mi, „kopaszok“ annak is örültünk, ha némi italhoz sikerült jutnunk, vagy sikerült „elsumákolni“ valamely feladatot.

Most immár ötvenhárom évvel az események után, egyre kevesebben vagyunk még, akik mint sorkatonák, részt vettünk Csehszlovákia megszállásában.

Az akkori tiszthelyettesekből, tisztekből, de főleg a főtisztekből, meg főleg nagyon kevés már a túlélő.

Szabó tizedes, aki a megszállást más alakulatnál élte át, és később már a civil életben munkakapcsolatba kerültem vele, szintén sokat mesélt az 1968 – as „élményeiről“

Sajnos csak kevés maradt meg sok elbeszéléséből.

Az egyik beszélgetését parancsnoka elemzésével kezdte:

- Kemény katonás, szigorú ember volt. Inni soha nem láttam. Szolgálati szabályzatot túlon túl betartotta.

Példának okáért, soha senkit nem szólított a keresztnévén.

Ebből is érezhettük, láthattuk, hogy nagy a bizonytalanság. Ilyen kétségek között virradt ránk, nagyon lassan haladtunk csapattestünkkel.

Nem tudom melyik, vagy már hanyadik faluban megálltunk, éppen a falu központjában, ott találtunk nyugodt tágas teret, a „nyújtózásra“.

Eleinte csak tisztes távolságból figyeltek minket a buszra várók, vagy éppen a kocsmáblakán át a reggeli pálinkájukat iszogató férfiak.

Mi nagyokat nyújtózkodtunk, és nézelődtünk. Szerelvényünk, és természetesen a fegyverzetünk is a mellettünk lévő kocsin volt.

Emberök látván fegyvertelenségünket, meg talán a fáradtságunkat is egyre közelebb bátorzkodtak hozzánk, szinte már közrefogtak.

Egyszer csak; Uram láss csodát, egy idős valószínű házaspár tört utat magának, és odajött közvetlenül hozzánk a kocsinkhoz.

Parancsnokunk látván a két idős fegyvertelen házaspárt szép jó reggelt kívánván üdvözölte őket.

- Mindketten fogadták a köszönést, és egész, szinte testközelbe jöttek hozzánk. Miután közvetlen előttünk megálltak. Az idős, öltözetéből is látni lehetett, hogy úr, megszólalt.

Azt mondta, hogy nagyon régen vártak már bennünket, és megkérdezte, hogy mikor csatoljuk őket az anyaországához?

Ilyen is volt, de a többség közömbösen fogadott bennünket.

Ez bizony, nagyott nyomott hazafias öntudatunkon, klasszikusabban kifejezve indentidásunkon.

Azt is tudni kell, hogy ezek szintiszta magyar területek, de ugyanakkor voltak és nem is kevesen, akik köpködtek felénk, és bizony nagyon durva sértéseket kiabáltak.

A parancs szerint persze semmire sem volt szabad reagálnunk.

Dél előtt értünk egy városba. Az egyik rajt a postára, a másikat a tanácsbárára vezényelték.

Harmadik rajunk készenléti ügyeletben maradt. A helyzet normálisnak tűnt, vagy tízen vártak sorban ügyes-bajos dolgaikat intézni a tanácsbárában, bizony furán néztek ránk, amikor talpig fegyverben beállítottunk.

Nem úsztak tőlünk örömmámorban az ügyfelek, a hivatalnokok, meg főleg nem.

Postán és a tanácsbárában is két – két járőrpárost hagytunk.

Gépkocsinkkal a tanácsbára udvarába hajtottunk és ott rendezkedtünk be.

A szolgálatban lévőket óránként váltjuk, és éjszaka a gépkocsink platóján alszunk, a tanácsbára mosdóit használjuk, rendelkezett parancsnokunk.

Másnap a bátrabb helyiek közül néhányan bemerészkedtek az udvarba, nekünk kedvesnek tunk, de ébernek kellett lennünk.

Érdeklődtek kérdezősködtek, barátságosak voltak.

Később néhány üveg sört is hoztak, persze azt, a parancs szerint nem volt szabad elfogadnunk.

Mi önkényesen felülbíráltuk a parancsot és elfogadtuk, és konzervet adtunk érte.

Mi akkor így építettük a magyar – magyar, illetve a magyar – szlovák barátságot.

Mindenesetre mi tettük jobban, mert jól megvoltunk a helyekkel, nem úgy mint a politikusok Prágában.

Onnan rossz hírek érkeztek, harcokról halottakról.

Néhány napot ott töltöttünk, majd elvezényeltek bennünket a nevét sem tudom városból Nagyszombatra. Nagyszombat, szlovákul Trnava viszont jelentős város, így bennem maradt.

Nos, „Trnaván“ a repülőtérré mentünk, és itt vertünk tábor.

Ez egy sportreptér volt, nagy füves pusztaság, nappal olyan meleg volt, mint a sivatagban. Nyugodt viszonyok, de messzire a várostól.

A másik városban cserélt sörünk elfogyott, szóval ott sokkal jobb volt.

Bizony ott sokkal, de sokkal jobban telt az időnk.

Itt meg a nagy pusztaság és hőség, mindezek tetejébe még foglalkozásokat is tartattak velünk.

Laktanyánkban aszfalton, vagy minimum betonon kellett eleget tenni a jobbra át, balra át, hátra arc, fogadás balról, majd jobbról. Előljárónak tisztelegj, vigyázmenet, és stb.

Nos, aki valaha alakizott akár csak szilád talajon a kánikulai hőségben, az tudja miről miről beszélek.

Ebbez csak hozzá kell képzelnie a sportrepülő tér füves, göröngyös talaját.

A lényeg az volt, hogy mindenki el legyen foglalva, ne lazásljunk sátrainkban. Reggeli ébresztőtől a takarodóig gondoskodtak rólunk, hogy ne unatkozzunk.

Aki valaha alakizott fivőn, az tudja, miről beszélek, de ahogy említettem, a katonát valamivel le kellett foglalni.

Ennek érdekében, még tábori szemlét is tartottak. Ilyen körülmények között teltek napjaink. Helyzetünk közben normalizálódott. Szeptember elején, azt hogy hányadikán, arra már nem emlékszem elszedték tőlünk a lőszert, és a két kézigránátot.

Ennek bizony nagyon megörültünk, már kezdtünk reménykedni, hogy mivel nincs itt semmi keresnivalónk hamarosan mehetünk haza.

Korai volt az örömünk, mert rájöttünk, hogy az még odébb lesz.

Lassan teltek a napok, a hetek a nagyszombati sportrepülő tér gazos fűvén.

Rendszeresen adtuk az őrséget, csak nem tudtuk, és most sem tudom, hogy ki ellen kellett őrizni, minden oldalról a megfelelő távolságokra

azt a számunkra jelentéktelennek tartott elhagyatott repülőteret. Ezenkívül, a beltéri szolgálatot is el kellett látnunk.

Így voltunk szeptember végéig, amikor lazult némileg a fegyelem és éreztük, hogy elhagyjuk a repülőteret. Szinte mindegyikünk, még néhány tiszthelyettesünket és tisztjeinket is beleértve abban reménykedett, hogy vége a kéthónapi „vikkendezésnek” és megyünk haza, hogy az öreg katonák leszerelhessenek.

Egyik nap estélyén parancsba kaptuk a reggeli távozásra való felkészülést.

Reggeli után, létszám ellenőrzés, majd gépjárműre vezényszavak elhangzása után elindult a menet.

Mikor az útszéli eligazító táblákból kivettem, hogy Nyitra felé haladunk, egyre inkább aláhagyott bennem a hazatérés reménysugara.

A gépjármű platóján ülve találgattunk mi végből megyünk Nyitrára?

- Sokkal egyszerűbb let volna Galántának venni az irányt, oszt onnét Dunaszerdahelyre és onnét már közel van a komáromi híd. – jegyezte meg fejét tekergetve Palkovics tizedes társam.

Sok mindenről folyt a beszélgetés, mindenki a sajátját szerette volna elfogadtatni.

Végül a saját feltevésemet kezdték elfogadni. Aztán az is lehet, hogy csak azért, mert annak volt valós alapja.

- Nyitra jó irány nekünk a hazatérésre! – mondtam emeltebb hangon, majd folytattam:

- Nyitra városánál délre kanyarodunk Érsekújvár felé, és onnét már közel van Komárom, ahol áthajtunk a hídon, és már magyar területen leszünk.

- Úgy lesz, biztos úgy lesz, - ismételték társaim, nagy bizalommal.

A sors azonban másképpen akarta. Nyitra városánál nem tértünk le jobbra Érsekújvár felé, hanem túl mentünk a városon.

Némi reményünk még volt arra, hogy a város végén Lévának vesszük

az irányt. Ez a reményünk is szertefoszlott, mikor tovább haladtunk a Tátrába vezető úton Újbánya felé.

A műútról lekanyarodva az alacsony Tátra alján gyönyörű erdőbe érkezünk.

A „málhás“ gépkocsikkal szép hosszú gépkocsi oszloppal érkezünk új szálláshelyeinkre.

A hideg ebéd elfogyasztását követően, új, duplafalú kórházszátrakat állítottunk fel, amelyek fűthetőek, és rendes vaságakkal rendeztük be.

Bármilyen hihetetlen, de igaz, hogy már több mint két hónapja nem aludtunk ágyban.

Elkezdjük a télre való felkészülést, ami nagy szomorúsággal töltött el bennünket.

Nagyon, nagyon ideges volt a hangulat, hiszen nekünk, mármint az öreg katonáknak az eddigi gyakorlatnak megfelelően november közepéig le kéne szerelni. A mostani helyzet szerint ez nem igazán fog megvalósulni.

A közeli kőbányából zúzott követ hordtunk, amit a táborunkban kézzel lelapátolva, utakat építettünk, hogyha majd esőre fordul az idő, ne kelljen a sarat dagasztani.

Közben a leszerelésről hallani sem lehetett. Mi azonban másról szinte alig beszéltünk.

Szabályos katonaéletet éltünk, a szabályzatnak megfelelően. Sokat jártunk őrségbe.

Sokat járőröztünk a Garam menti falvakban. A lakossággal már egyre nehezebben tudtuk megértetni magunkat. Az Alacsony Tátra falvait döntően szlovák ajkúak lakták.

Sok beszédre azonban nem is volt szükség, hiszen a falusi szövetkezeti boltokban, vagy kocsmákban, sok beszéd nem kellett hozzá, hogy megkapjuk a sört és a borovicskát.

Boltokba, de főleg a kocsmákba való járás fegyelmi vétségnek számítót

cselekedet volt, és érdekes módon, mégis mindenki beszerezte az italokat. Nem emlékszem, hogy az egész zászlóaljnál valakit is megfenyítették volna alkohol vásárlásért.

A vagányabb tisztbelyetteseink, bár diszkrétebben, de sokszor velünk együtt ittak.

- Így teltek napjaink és egyre inkább közeledtünk a békebeli leszerelés időpontjához.

Aki nem volt katona, el sem tudja képzelni milyen hangulatban voltunk.

A bizonytalanság a lehető legrosszabb érzés, és nekünk akkor ebből bőven kijutott.

Tisztbelyetteseink, tisztjeink, de a főtisztok is tudatában voltak ezzel. Ők is a békés megoldásokat keresték. Megértették gondjainkat, hiszen ők is döntő többségben családós emberek voltak, és velünk együtt távol szerezteiktől.

Politikai tisztünk tisztii eligazításkor, vagy nevezzük megbeszéléskor hivatalosan nem utasította, de beszédjével sugallta, hogy az apróbb ügynevezet kihágásokat „ne vegyék észre“!

Nos azért nekünk is volt annyi eszünk, hogy minden parancsot teljesítettünk. Tudtuk nagyon jól, hogy a parancs megtagadásért futkosó (katonai börtön) jár.

Azt hogy más alakulatoknál, hogyan volt, nem tudom, de az biztos hogy a gépkocsizó lövész zászlóaljánál ahol szolgáltam a Szlovák földön való tartózkodásunk alatt senki nem lett megfenyítve

Feddésben részesültünk néhányan, még én is, de az nem került rá a személyi kartonunkra.

Így éldegéltünk, a leszerelést illetően teljes bizonytalanságban. Október derekán, a tátrai erdőkben bizony hűvösesek voltak az éjszakák, már fűtöttük a sátrakat. Az egyik szép napos délelőttön sorakozót rendeltek el. A járőrökön és őrségen kívül mindenki saját alakulatában felsorakozott.

Ekkor hirdette ki zászlóalj parancsnokunk, hogy napok kérdése és hazamagyunk, és lehet, hogy a megszokotthoz képest néhány napi csúszással, de leszerelünk.

Ez a kijelentés hirtelen feloldotta az immár háromhónapos feszültséget. Voltak, akik könnyeztek, mások örömeikben szinte örvöngtek, egymás nyakába borultak, boldogok voltunk.

Ettől kezdve, megszűntek a járőrözések. A hátralévő napok őrséggel és készülődéssel telt.

Mintha a nap is szebben sütné. Egyébként valóban szép nyárutó és gyönyörű ősünk volt.

Azt, hogy melyik alakulat mikor, lépte át szülőhazám határát nem tudom, hiszen nem is tudhatom.

Zászlóaljam október 22-én a kora reggeli órákban idült a Garam folyó völgyében Dunához a történelmi folyónkhoz.

Fejezte elbeszélését Szabó tizedes, akivel előtte sokszor beszélgettünk az 1968-as eseményekről. A fentieket viszont, a hetvenes évek végén jegyzeteltem le. Pilisszentlászlón a Hegytetőn történő bográcsfőzés közben.

Megjegyzések

A megszálló magyar katonák közül sokan nem nézték jó szemmel az eseményeket.

Ebből megemlítek két esetet, melynek elbeszélését saját fülemmel hallottam;

- A huszonhárom éves leszerelés előtt álló öreg katona Harsányi István aki sorkatonaként szakaszvezetői rendfokozatig vitte, mindössze annyit jegyzett meg, hogy „alárendelt szerepünk van, mindent a Szovjetunió parancsára teszünk“.

Beárulták és jutalmul majdnem másfél év katonai börtönt „futkosót“ kellett letöltenie.

A másik kijelentés ennél cifrább volt:

- Szabó István tizedes, szintén leszerelésre váró öregkatona, Egerben annyit mondott, hogy...“talán az egri laktanyára kellene atombombát dobni, hogy ne kelljen többet senkinek bevonulni.“

Ezért a mondatért 3 évre felfüggesztett tíz hónapi börtön és nyilvános lefokozás volt a büntetése.

Egy szerencsétlen halálos baleset

.... „A hadosztály a csehszlovák határ átlépésekor Letkésnél, Ipolyságnál Sahy és Balassagyarmatnál átkelt az Ípolyon.

Az átkelés és az előnyomulás folyamán tragikus esemény történt, amelyre senki nem számított. Az egyik harckocsi kormányműve meghibásodott, jobbra húzott, a macskakövön megcsúszott, átszakította az Ípoly folyón lévő híd korlátját és a folyóba zuhant. A harckocsi nyitott tornyában Bogáth József tartalékos alhadnagy harckocsi parancsnok állt, aki így a felborult tank alá került és meghalt“

Idézet és fénykép: Jagadics Péter Egy elfelejtett hadművelet c. könyv 99 oldalán található.

Rendkívüli események rögzítése

Kovács Sándor zászlóalj politikai tiszt jelentése

Egy kocsmában, sör mellett meséli: Kiss Lajos vezérőrnagy bement Érsekújvárra, a pártbizottságra agitálni. Az utcán a tömeg megverte és leköpdöste. Este a táborban elmesélte, hogy mi történt vele. Meglátta a katoná oldalán a gumibotot, majd elvette tőle. Jó lesz ez nekem hasonló esetekre, mondta. Erre a katonák a háta mögött kinevették“.

Ennek ismeretében kissé komikus Kiss Lajos vezérőrnagy visszaemlékezése 82 éves korában. Abban igaz is van, hogy a feladata jóval több volt, mint a pártbizottságon tárgyalni.

Szerinte átverték a magyar katonai vezetést, mert nem katonai feladat, hanem bohóckodás volt a baráti segítségnyújtás. Csak hát ennek a véleménynek közel negyven év múlva adott hangot, nem pedig akkor, amikor az átverésben maga is bohóc volt.

Kiss Lajos vezérőrnagy az érsekújvári pártbizottságon tárgyalt augusztus 21-én.

A téren tüntetők jelentek meg, énekeltek, jelszavakat kiabáltak. Javasolta Schuba Mihálynak, a pártbizottság első titkárának, hogy menjenek ki, és beszélgessenek az emberekkel. Egyenruhában volt, de fegyvertelenül.

A tüntetésekkel mindig az a helyzet: békésen kezdődnek, aztán valaki kiprovokálja az erőszakot. Ott is ez történt.

„Rohadt magyar cigányok, idejöttetek, mert otthon nincs mit falni? – Ilyeneket kiabáltak a katonáknak.

Közben voltak, akik követeket kezdtek dobálni, sokan felmásztak a tankokra, egy-két katonát képen is vágta, másokat lerángattak a harcokcsikról. Erre az egyik tiszt a levegőbe lövetett, majd a katonák – Kiss vezérőrnagy parancsára – kivonultak a városközpontból.

Ez később hatásköri vitát váltott ki, mivel a megszállásban részt

vevő politikai operatív csoportok **elvileg** alá voltak rendelve a hadosztály parancsnoknak.

Részükre a parancsnok a harcászati csoportosításnak megfelelő munkarendet határozott meg. Ez egyszerűen fogalmazva azt jelentette, hogy nem kerestezhették a katonai tevékenységet, nem volt mandátumuk annak irányítására.

Ebben az esetben ez azt jelentette, hogy Kiss vezérőrnagy tevékenységével veszélyeztette a katonai feladat parancs szerinti végrehajtását.

Akkor járt volna el helyesen, ha csendben, az épületben marad, és hagyja, hogy a helyszínen lévő katonai parancsnok tegye a dolgát, amire kiképezték és parancsot kapott.

A részükre kiadott munkarend szerint azt kellett volna tennie, hogy felhívja a hadosztályparancsnokot, jelenti a helyzetet, és megvárja annak intézkedését.

Gyakorlatilag azonban más volt a helyzet. Kiss vezérőrnagy a hadjáratban a szovjet katonai parancsnokság mellett működő magyar összekötő csoport vezetőjének, Szűcs Ferenc vezérőrnagynak volt a politikai helyettese.

Folyamatosan beleszólt a hadosztályparancsnok politikai helyettesének a munkájába. Ez azt jelentette, hogy „átnyúlt” a hadosztályparancsnok feje felett.

De miért tette?

Kiss Lajos eredeti beosztása a Magyar Néphadseregben az 5. hadseregparancsnok politikai helyettese volt ebben az időben. Tehát békeidőben, hazai viszonyok között szolgálati előljárója a 8. gk. Hadosztályparancsnokának és az egész adosztálynak, és ha a hadjárat véget ér, visszaáll az eredeti rend.

Tehát a nevezett egy percre sem gondolta, hogy neki odakint parancsolhatnak. (Komolyan vette a 45. sz. utasítást.)

Ismét visszatérve Kiss Lajos vezérőrnagyra, a politikai munkára

kiadott akcióterv ránézve is kötelező volt: elérni, hogy a kapott harci feladatot a személyi állomány a párt és a kormány utasításainak megfelelően hajta végre.

Másrészről biztosítani a kommunista, szocialista erők mielőbbi felülkerekedését, a lakosság közti normális élet beindítását.

Ugyanakkor Czinege Lajos honvédelmi miniszter parancsában határozottan megszabta, hogy tartózkodni kell minden nacionalista megnyilvánulástól. Erre adott néhány tippet: el kell érni, hogy szenvedélytől mentesen megnyerjék az emberek bizalmát.

Operatív közreműködés a normális élet helyreállításában.

Különböző hírforrások felhasználásával pontosítani azokat a személyeket, akikre számítani lehet.

Valószínű, hogy Kiss vezérőrnagy erre már nem emlékezett. (Egy szemtanú szerint, ha csendben maradt volna, bölcs maradt volna.

Így meg Kovács alezredek szerint megverték. Akkor a katonák sem lőttek volna levegőbe.)

A helyzetet végül is Lakatos vezérőrnagy oldotta meg: helikopterrel kimentette a helyszínről.

*Fénykép, és szöveg, Jagadics Péter:Elfelejtett hadjárat c. könyve 131
-132 o. található.*

Mi is volt valójában az érsekújvári sortűz néven emlegetett incidens?

Sortűz biztosan nem.

A hadosztályparancsnok parancsa alapján a 63. gépkocsi lövészezred (Nagyatád) 8. és 9. százada 1968. 08 21 én kora hajnali órákban (03.30-kor) megszállta Érsekújvár kulcsfontosságú pontjait és intézményeit. A város vezetőit a Nemzeti bizottság székházában reggel öt órára „összeszedték“, és az ezredparancsnok megkezdte a tárgyalásokat. Felszólította a vezetőket a rend és a fegyelem fenntartására, a fegyverek összegyűjtésére és a hírközlő eszközök korlátozására. Közben megérkezett Kiss Lajos vezérőrnagy és operatív csoportja és átvette a tárgyalások irányítását.

A helyi vezetők nagyon határozottan elutasítottak minden együttműködést a megszállókkal. Elítélték a beavatkozást.

Közben a város felébredt. Délre egészen nagy tömeg gyűlt össze a székház előtt. Egy magyar nemzetiségű helyi lakos úgy emlékszik vissza a történetekre, hogy a magyar katonákat nagyon meglepte a nagyszámú magyar anyanyelvű helyi lakos ellenszenv.

A teret megtöltötték a magyar harckocsik, motorjaik dübörögtek. A katonák és tisztek kiszálltak és az emberekkel beszélgettek. A katonának szemlátomást nem volt nagy harci kedvük.

Látszott, hogy nem viszonyultak a helyiekhez ellenségesen.

A vitákban nem vettek részt, csak maguk elé mormogták, hogy nekik sem tetszik, hogy ide kellett jönni.

Egyszer aztán lövéseket hallottak. Nem az emberekre céloztak. Felfelé lőttek. Csak a templom tornyát találták el. Ott tartották a magyar miséket is.

A „sortűz” közvetlen kiváltó oka Kiss Lajos vezérőrnagy segítő szándékú közbelépése volt. Miután az épületben hallotta, hogy a tömeg magyarul kiabál, kiment közéjük, hogy meggyőzze őket.

A tömeg azonnal körülvette. Fenygették, köpdösték, lökdösték. A közelében tartózkodó híradó sorkatona tisztas láttá szorult helyzetét és a levegőbe lövetett.

A katonák, gyorsan kimentették. A tömeg azonban nem oszlott szét, hanem fenygetően lépett fel.

Az ezredparancsnok gyorsan döntött.

Kivonta a katonákat a városból. A város blokádját azonban fenntartotta.

A politikai munkás operatív csoport jelentést készített az eseményről. A saját szemszögükből.

Szerintük a városban lejátszódó események kezelésén meglátszott, hogy a katonák és a parancsnokok egy része nem rendelkezett megfelelő jártassággal és tapasztalattal, kiképzéssel a karhatalmi feladatok ellátásában.

Dehogy nem: csak az ő feladatuk nem a tömegoszlatás az emberverés és az agitáció volt.

Az ő feladatuk a város elfoglalása és a katonai közigazgatás bevezetése volt.

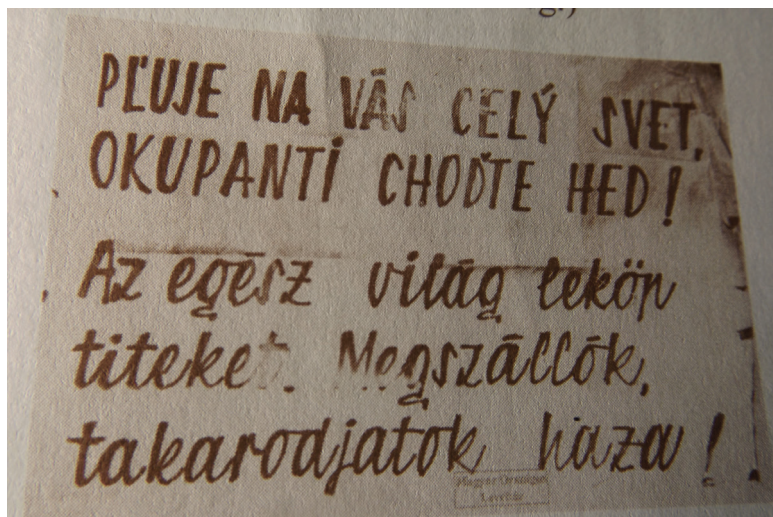
Ennek jó eséllyel eleget is tehettek volna, ha Kiss vezérőrnagy nem avatkozik közbe, nem kezd el agitálni.

Kiss Lajos vezérőrnagy katonai pályafutása során soha nem tanúsított érdeklődést a részletek iránt. Politikai munkás volt.

A hadjárat után – 1969-ben leváltották és a Magyar Honvédelmi szövetség (MHSZ) élére nevezték ki.

Tartalmas tevékenységük befejezéseként a különleges politikai csoportok körzetük területén kapcsolataik kisebb megvendéglésére 1968. október 24 -28 között 3 200 koronát használtak fel.

Talán ezért kérte Lakatos Béla vezérőrnagy hadosztályparancsnok az operatív csoportok számának csökkentését. Ha kevesebben vannak, kevesebb galibát tudnak okozni.

A kétnyelvű falfelirat fényképe, Jagadics Péter: Egy elfelejtett hadjárat című könyv 117. oldalán található.

Kovács Sándor őszinte ember. Tragédiaként éli meg a történeteket. Amikor kivonták a karhatalmi zászlóalját, mert nem volt karhatalmi feladat, hazajöttek. Minden faluban – amerre jöttek – tömegek vonultak az utcára: dobálták, köpdösték, kiabáltak, szidták őket. Ők meg szégyelltek magukat. Úgy tudták, segíteni jöttek, mégis így fogadták őket.

**Szöveg Jagadics Péter: Egy elfelejtett hadjárat című
könyv 133-134. oldalán található.**

Egy érdekes esemény röviden

A 14, gépkocsizó lövészezrednél 1968. 09. 13-án rendkívüli esemény történt.

T. A. Honvéd gépkocsivezető szolgálatba lépett, mint harcálláspont napos. Egyben a löszeroszlop közvetlen biztosítója is volt.

Felbontott egy löszeres ládát, magához vett 60 db. Lőszert, majd gépkocsijával Nové Mesto városába távozott.

(Hogyan lehet éjszaka észrevétlenül ellopni egy löszerszállító teherautót?)

Ott egy utcából elloptott egy cseh rendszámú motorkerékpárt és Pozsony irányába indult.

A Csehszlovák csendőröknek gyanús lett egy cseh rendszámú motoron közlekedő magyar fegyveres katona.

Üldözőbe vették, majd Pozsonyban elfogták.

A katonai ügyészség nevezettet letartóztatta. A motorkerékpárt megtisztítva, feltankolva a tulajdonosnak visszaadták.

Az italozó főtszt

A 42. felderítő zászlóalj állományába tartozó N. S. Őrnagy 1968. 08. 30-án járőrszolgálatot látott el. A szolgálat befejezése után 22.30-kor egy csehszlovák háznál italozott beosztottjaival együtt. Botrányt nem okoztak. A hadosztályparancsnok az ügyet tisztí becsületbíróság elé utalta.

A becsületbíróság javasolta nevezett egy rendfokozattal történő visszavetését.

Több helységben új jelszavak jelentek meg:

„Magyarok! Vár a családokat!”

Tragikus halál

- A 33. gépkocsizó lövészezred állományába tartozó Sz. Sz. Százados 1968. 08. 23-án 21.00-kor rövid ideig tartó rosszullét után meghalt. A halál oka valószínűleg szívtrombózis. Hazaszállítására intézkedés történt.

- A 14. gépkocsizó lövészezrednél 1968. 08. 23-án égési baleset történt.

Egy BEDM harcjármű indítása közben L. L. honvéd a porlasztóba benzint öntött.

A kezében lévő benzines dobozban a benzín lángra lobbant, és a kezén 8 napon túl gyógyuló égési sérülést szenvedett.

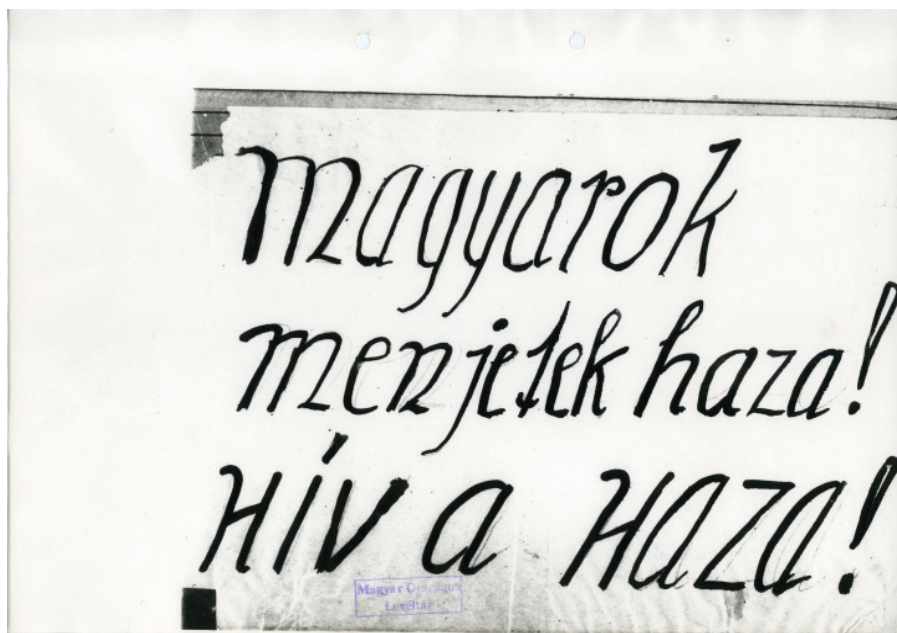
Tallózás, az ügyeletes tisztek jelentéseiből.

1968. augusztus 23.

- A 14. gk. Lövészezred ügyeletes tisztje, (a továbbiakban:ÜTI) 04.00-kor jelenti, hogy a hadtápvezetési pont irányában a folyó felől egy csoport érkezett.

Az őr figyelmeztető lövést adott le, mire azok elszaladtak.

- A 14. légvédelmi tüzérosztály ÜTI jelenti, hogy a 3. üteg által elfoglalt laktanyára kitűzték a fekete lobogót. Plakátokat ragasztanak.

A falfirka Jagadics Péter, elfeldett hadjárat c. könyvének a 117 o. található.

Láttunk ilyen plakátokkal is:

Kedves Magyar Elvtársak!

A mi hazánkban béke van nyugodtan dolgozik a kormányunk megvagyunk elégedve magukat nem követeljük,

tessék nyugton HAZA MENNI!

Láttunk ennél kissé durvábbat is, JAVÍTÁS NÉLKÜL KÖZÖLVE:

HAGGYATOK SZABADON ÉLNI MINKET!

- A 14. légvédelmi tüzérszázada ÜTI 10.00-kor jelenti, hogy az üteggel szembeni üzem falára jelszavakat festenek.

Léván az éjjel milíciaellenes jelszavak festése folyt. A magyar csapatokkal együtt járőröző milicisták közbeléptek. Fegyverhasználat következtében két helyi civil megsérült. A jelentés a fegyverhasználatot nem részletezi

- A 33. gépkocsizó lövészszázad 17.00-kor jelenti: Nyitrán a rádióállomás elfoglalva, 4 fő letartóztatva, 3 darab géppisztoly és 1 db pisztoly elkobozva, lefoglalva. Jelenleg a helyszínt egy szakasz biztosítja. A rendőrség nem volt hajlandó együttműködni.

- A 31. harcokosi ezred jelenti: Utak rendben. Útjező táblák elforgatva.

- A 8. gk. Lövészhadosztály felderítő főnöke 23.00-kor jelenti: Patrovice területén a rádiófelderítés kalózkodót mért be.

A templomtoronyban adó antennája szemmel is látható. Neiger őrnagy és Nagy István őrnagy együttműködést szervez az elhárító szervekkel. Az elhárító csoport beméri a rádiót. A felderítő csoport megfigyeli a templomtornyot és a környékét.

A rádiók lehallgatására felkészültek, és ha az adás megindul, bemérik annak pontos helyét.

Amennyiben az antennánál vannak, úgy azokat is el kell fogni. Amennyiben az adás nem indul meg reggel, vagy az adatok nem pontosítottak, úgy ki kell várni. Parancs, hogy az adót a kezelőjével együtt kell elfogni. Az akcióról fényképfelvételt kell készíteni.

- A 42. felderítő zászlóalj állományába tartozó N. S. Őrnagy 1968. 08. 30-án járőrszolgálatot látott el. A szolgálat befejezése után 22.30-kor egy csehszlovák háznál italozott beosztottjaival együtt. Botrányt nem okoztak. A hadosztályparancsnok az ügyet tisztí becületbíróság elé utalta. A becületbíróság javasolta nevezett egy rendfokozattal történő visszavetését.

Mi is szórtunk ám röplapokat!

Ime az egyik:

Elvtársak! Barátaink!

Szlovákok! Csehek! Magyarok!

Igaz barátként jöttünk hogy segítsünk megvédelmezni azokat a nagyszerű szocialista vívmányokat, melyeket hazátokfelszabadítása óta létrehoztatok.

Szlovák és cseh hazafiak és szovjet katonák kihullatott vére alapozta meg mindazt, amit ma magatokénak mondhattok.

A szocialista építőmunka nehéz éveit során, ha történetek is hibák, ha javítani is kell a néphatalom, a szocialista gazdaság, a szocialista demokrácia megszilárdítása érdekében tett tevékenységen, ne engedjétek, hogy ezt a szocialista ellenes erőket hamis frázisaikkal, nacionalista úszításokkal saját céljaikra kihasználják, és aláássák több mint 20 éves fáradtságos munkátokat.

Felhívunk benneteket:

Tartsatok rendet, őrizzétek meg nyugalmatokat, folytassátok a termelést hogy a csehszlovák Szocialista Köztársaság tovább virágozhasson.

Internacionalista barátként jöttünk testvéri szocialista közösség köt össze bennünket, tegyetek meg mindent azért, hogy azt senki meg ne bonthassa.

Kommunisták ! Hazafiak!

Álljatok az élre, keressetek meg bennünket, hogy együttes erővel minél hamarabb konszolidálódjon a helyzet, és folytatódjék a békés építő munka.

Baráti fogadtatást őszinte barátsággal viszonzozzuk!
Közös ellenségeinknek pedig fogjátok le a kezét, készen állunk ebben is segíteni nektek!
Éljen a szocializmust építő népek testvéri összefogása!

A Magyar Néphadsereg

A 42. felderítő zászlóalj 09.50-kor jelentette, hogy Nyitrán a 2. számú laktanya egész éjjel ki volt világítva.

*- Topolcsányban újabb felirat jelent meg szlovákuul és magyarul:
„Magyarok! Tartsatok velünk! Együtt menjünk az oroszok ellen!”*

- A 63. gépkocsizó lövészezrednél 1968. 09. 04-én éjjel 01.00-kor fegyveres szökés történt.

Ez a sorkatonák által elkövethető egyik legsúlyosabb katonai bűncselekmény.

Hát még háborús helyzetben!

D. A. Órvezető, R – 125-ös rádióállomás parancsnok szeptember 03. 23.00-kor elküldte beosztottját, B. Honvédet a váltás felkeltéséért.

A váltótárs, Sz honvéd azt üzenté, hogy nem kell fel, mert nincs itt az ideje.

Az órvezető ezután az ügyeletes tiszthez köldte B. Honvédet, hogy döntse el, mikor kell váltani. Mire B. Honvéd visszaérkezett, már elmúlt 01 óra, D. A. Órvezető kijelentette, hogy nem várja meg a váltást, elmegy aludni.

Míg B. Honvéd távol volt, kilopta annak géppisztolyát, és 90 db lőszert a gépkocsiból. Letépte egy 500 000 ezres arányú térkép nyugati szelvényét, és eltűnt. Reggel a századkörletben keresték, de nem találták.

A parancsnok az ügyet átadta a katonai ügyészségnek.

Felkutatására a szükséges intézkedést megtették. Mint kiemelt jelentőségű bűncselekmény, külföldre szökés sem volt kizárható, ezért illetékeségből a katonai elhárítás is nyomozásba kezdett.

D. A őrzetetőt 1968. szeptember 15-ről 16-ra virradó éjjel fogta el a csehszlovák határőrség, miközben megkísérelt illegálisan Ausztriába szökni.

A Budapesti Katonai Bíróság fegyveresen elkövetett külföldre szökés kísérlete miatt 1969. február 12-én 8 év szabadságvesztésre, 10 év közügyektől eltiltásra és teljes vagyonelkobzásra ítélte. A Legfelsőbb Bíróság Katonai Kollégiuma 1969. március 19-én az ítéletet helyben hagyta.

Másik rendkívüli esemény is tarkította ezt a napot.

- A 63. gk. Ezred állományából F. S. honvéd őrszolgálatba lépett. Majd amikor pihenőbe lépett, hozzáfogott fegyvere karbantartásához. Mivel nehezen tudta levenni a tokfedelelet, fegyvere csövét a lábfejéhez nyomta, úgy vette le. Ekor látta, hogy a kakas hátul van.

Káromkodott egyet, és elhúzta az elsütő billentyűt. A fegyver elsült, és átlőtte a bal lába négy ujját. Mindez azért fordulhatott elő, mert F. Honvéd a parancs ellenére csőre töltött fegyverrel látta el az őrszolgálatot.

Nevezettet a segélyhelyre szállították.

- A 42. felderítőzászlóaljnál szeptember 5-én 09,50 –kor fegyverbaleset történt.

C. honvéd alegységénél fegyverkarbantartást végzett. Nem emlékezett rá, hogy fegyvere csőre van töltve. A tár kivétele közben meghúzta az

elsütő billentyűt, a fegyver elsült, a lövedék tőle 15 – 20 méterre lévő Gy. Z. Honvédbe csapódott, aki a helyszínen meghalt.

A jelentési szempontrendszer néha kegyetlenül követel. Ebben az esetben a jelentések szempontja között a 8. pontra azt a választ kellett adni: Anyagi kár nincs.

Nagyon érdekes napiparancs:

- A konzervcserélést megszüntetni. (Ez egy fontos szempontja a fegyver fenntartásának.)

Csakúgy mint a cigaretta, az élelmezésben a konzerv fontos szerepet játszott.

Akkoriban minőségi, választékos konzervekkel látták el a hadsereget.

Fajtája alakulatonként változott. Nem szerette mindenki. A csere kialakított egy belső piacot amely vándorlással járt. Így a katonák, időközönként elkóboroltak. De ez volt a kisebbik probléma. Kialakult a cserekereskedelem.

Nemcsak a katonák között, hanem a helyi lakosokkal. Konzervet cseréltek italért, azután kezdték pénzért árulni.

Természetesen koronáért A cigarettával ugyanez volt a helyzet.

Akkor ezt ellátmányként adták minden katonának. Függetlenül, hogy dohányzott – e. Minden századnál a szolgálatvezető osztotta ki. Jövedelmező üzletet lehetett csinálni. Ilyen ellátmány volt még a szappan is, de ennek kereskedelmi értékét használati jellegénél fogva és a vízhiány miatt nemigen jegyezték.)

A 14. gk. Lövészezred parancsnoka rendkívüli eseményt jelentett.

A katonai elhárítás, arról tájékoztatta az ezredparancsnokot, hogy B.K őrzető harckocsi parancsnok az éjszakai órákban elhagyta a tábort, és Póstyén városába ment.

Ott nőszemélyekkel és a csendőrség által is ismert büntetett előéletű polgári személyekkel ismerkedett meg. Tőlük civil ruhát kapott, úgy mentek bálba. A polgári egyén B. Őrzető pisztolyát szerette volna megvenni, de az nem adta el. Megígérte, hogy szerezz neki egy másikat.

A parancsnok az őrzetőt elfogatta, így a pisztoly eladása nem valósult meg.

A fegyvereladás körülményeit az elhárítás és az ügyészség együtt vizsgálja. Intézkedtek a fegyverek leltári ellenőrzésére.

Kovács Sándor zászlóalj politikai tiszt.

Egy kocsmában sör mellett mesélte: „Kiss Lajos vezérőrnagy bement Érsekújvárra , a pártbizottságra agitálni. Az utcán a tömeg megverte és leköpdöste. Este a táborban elmesélte, hogy mi történt vele. Meglátta a katona oldalán a gumibotot, majd elvette tőle. Jó lesz ez nekem hasonló esetekre mondta erre a katonák, háta mögött kinevették.

Az MN. 8486. Elhárító tiszt 1968. 08. 23-i jelentése.

Az elhárító tiszt jelenti, hogy 1968. 08. 22-én 22.00-kor akciót hajtottak végre VRABLE város területén. Az akció során „elbeszélgettek“ a város vezetőivel. Azok ígéretet tettek arra, hogy kedvezően befolyásolják a tömegek hangulatát.

Az akció során, tetten értek egy aszfaltfestő csoportot, akik ellenséges tartalmú jelmondatokat festettek a betonra és a falakra. Az érintettek „rábeszélésükre” letettek további tevékenységükről. Igazolványaikat átadták a helyi csendőrségnek.

Tetten értek és lelepleztek egy illegális röplapokat készítő nyomdát és fotólabort az elkészített röplapokat és fotóanyagot lefoglalták, az eszközöket elkobozták.

Az akcióban résztvevő személyi állomány magas fokú harckészültségről és bátorságról tett tanúbizonyyságot.

Az MN 2131 alakulat Elhárító tisztjének tájékoztató jelentése: Nyitra, 1968. augusztus 24-én.

Az elhárító tiszt hírforrásai beszámoltatása során az alábbi információkat jelenti - írásban.

- Az állomány a feladatait jól hajtotta végre. A határlépéskor az állomány hangulata jó volt.

Léva és Nyitra térségben azonban lakosság hangulata nem volt barátságos, az állományon félelem mutatkozott.

- A vételező és a forgalomszabályozó állomány a röplapokat, gyalázkodó feliratokat, újságokat kezdetben érdeklődve olvasta. Később rájöttek, hogy csak frázispufogatás, azokat begyűjtötték és leadták.

- „Péter” fedőnevű informátor augusztus 24-én jelentette, hogy az állomány ellátása kielégítő, de a katonák unják a konzervet. A hadrafoghatóság százszázalékos. Jelentette továbbá, hogy kevesebb az úgynyevezett gyerekes eredetű fegyelmezetlenség. Pld: H. Á. Honvéd akkumlátortöltésre, a közeli majorba ment, ahol a géppisztolyát piszkálni kezdte és az elsiült. Csak a véletlenül múlt, hogy nem sebesített meg senkit

„Bodnár” fedőnevű informátor jelentette, hogy augusztus 22-én 19 órakor egy távolsági autóbust állítottak meg a harcálláspont előtt.

A buszra egy magyarokat gyalázó plakát volt felfűzve.

A buszon két részeg személy leköpte és megfenyegette az egyik őrmestert.

A járőr leakarta őket szállítani, de a busz elhajtott. Este 20.00 körül egy motoros állt meg a harcálláspont őrsege előtt és a buszon ülők nevében elnézést kért.

- Ugyancsak a fenti informátor jelentette, hogy az őrség előtt megállt egy skoda típusú személyautó. A benne ülő egyik személy kiszólt, hogy minek van itt a magyar hadsereg?

P. Hadnagy azt felelte: rendet csinálni jöttünk ide. Mire az utas magából kikelve ordította: „Vigyázzatok, mert még eljöhet annak az ideje, hogy számon kérik tőletek, amit itt csináltatok.

Az MN 5532 alakulat elhárító tiszt jelentése 1968. 08. 24-én

„Zentai“ fedőnevű informátor jelentette, hogy a 2. üteg körlete melletti községben emberek fel vannak háborodva, hogy a boltban azért nincsen kenyér, mert azzal a magyar csapatokat látják el.

Erre megállítottak egy katonai teherautót és megmutatták az embereknek a rajta lévő kenyeret. A kenyereken budapesti címke volt.

A helybeliek meggyőződhetek róla, hogy az nem lehet csehszlovák kenyér. Néhány veknit kiosztottak, arról a helyiek megállapították „milyen szép kenyér, bár csak nálunk is ilyen lenne.“ Erre a hőbörgők szégyenkezve távoztak.

Egy másik elhárító tiszt tájékoztató jelentése 1968. 08. 28-án.

Az állomány nem érti, miért kell feladat nélkül napok óta a tarlón táborozniuk. Még nem kaptak levelet otthonról. A tartalékosok inkább mennének haza, termelő munkát végezni.

Több tiszt és tisztbelyettes nehezményezi, hogy mostoha körülmények között szalmán fekszenek. A szalmát a közeli majorból rekvirálják, ami feszültséget generál a helyi lakosok és a katonák között. Lassan kettő hete nem fürödtek és tiszta ruhát sem cseréltek.

Ugyancsak a hírforrás jelenti, hogy P.GY. törzsőrmester a harcállásponttól ittasan jött vissza.

Társainak elmondta, hogy van 50 koronája, amit egy társától kapott, melynek ellenértékét majd otthon kell megfizetni.

Az MN 4268 alakulat elhárító tisztjének jelentése 1968-08. 29-én

A mai napon a zászlóalj áttelepült a közeli kastély környékére. Ezt egysesek a hazamenetel első jeleként értékelték.

A személyi állomány az elmúlt napok élelmezését sérelmezi. Reggelire nem minden katonának jutott gyulai kolbász.

Az ebéd mennyisége minimális. Az ebédre járó nápolyi szeletet a zászlóalj katonái nem kapták meg. A vacsorához nem kaptak plusz egy májkonzervet, mint a többi alakulatnál.

A csapatoknál nem főznek levest csak a konzervet melegítik fel. A harcállásponton több kis konyhán főznek, oda megy el a nyersanyag.

A hangulat csillapítására a csapattisztek dupla adag kolbászt kaptak.

H. F. Szds. A tapolcsányi csehszlovák alakulat elhárító tisztje arról tájékoztatta a magyar tiszt társait, hogy katonáink az italboltokban „Éljen Dubcek!” köszönéssel mennek be, hogy ott nekik italt fizessenek-

„Virág” főhadnagy jelentette, hogy szeptember 29-én
A Néphadsereg napján a szolgálatban lévő 19 fő részére nem adták ki szolgálatba lépésük előtt a részükre járó sört.

Ezt szolgálatuk leteltével sem kapták meg. A vizsgálat során megállapítást nyert, hogy azt néhány törzstiszt, részben pedig a hadtáp munkások fogyasztották el.

A körülményekről a parancsnokot tájékoztattuk.

**A dőlt betűs jelentések Jagadics Béla elfelejtett hadjárat c.
könyve 159-168 o. található.**

Ján Bobák

A Matica Slovenska Szervezet – hez tartozó Szlovák Történeti Intézet igazgatója, volt akkoriban. Én 1990 késő őszen kerültem vele a kapcsolatba, amikor elősszöri polgármesterré való választásomkor igyekeztem teljesíteni a Politika helyett; „Vízet, orvost, papot!” programomat. Akkor Fuhl Imre unokaöcsém, aki, mint szlovákiában végzett újságíró, jó kapcsolatban volt a Matica Slovenska kulturális szervezet vezetésével.

Pilisszentlászlónak már a rendszerváltás előtt nem volt plébánosa. Az idős Ackermann atya járt át Pilisszentkeresztről miséket tartani.

Nos visszatérve a témára Jan Bobák akkor már a Matica Slovenská Szervezet titkára volt.

A kért ügyemmel kapcsolatban többször is találkoztunk, így jó barátságba kerültünk.

Akkoriban többször is meglátogatta szülőfalumat. Beszélgetéseink közben többször is megemlítette, hogy a megszállás idején tagja volt a Matica Slovenska Szervezetnek, ehhez tartozott a Szlovák Történeti Intézet, melynek ő volt az igazgatója. Nagyon sok olyan dolgot mesélt, amiről én még nem is hallottam.

Beszélgetéseimből, szíves engedelmével számos jegyzetet készítettem.

Érdekességként, a könyvemnek igyekszem minél hitelesebben leközölni az általunk megszállt ország ezzel kapcsolatban legkompletensebb emberének, a Szlovák Történeti Intézet akkori igazgatójának szavait.

Szavai bizonyos tekintetekben, hitelesen megcáfolják az eddig nagy nehezen kitudakolt ezzel kapcsolatos írásainkat.

Elmondásából kiderül, hogy nem egészen úgy történt minden, ahogy az, minálunk köztudott.

Ján Bobák, aki nagyon jól bírta a magyar nyelvet, a beszélgetésünkig eltelt több mint egy évtized alatt jól át, tanulmányozta a 68 – as eseményeket.

Az addig, (de, a nagy nyilvánosság szerint még most is) közismert szlogent, a Prágai tavasz, kiegészítette. Szavait igyekeztem a leghitelesebben lefordítani:

Prágai tavasz, nyitrai nyár

A magyar hadsereg Csehszlovákia déli részét szállta meg 1968-ban, de korántsem igaz – mint azt egyes visszaemlékezők állítják, - hogy a magyar megszállási övezet megegyezett volna az 1938-as bécsi döntésben Magyarországnak ítélt területtel.

Ugyanakkor Kádár állítólag kérte, hogy a magyarlakta területekre kelljen bevonulniuk, mert ott könnyebb lesz majd rendet tartani.

Erre a szemléletre erősített rá a korabeli pletykára Ján Bobák, aki nagyon jól tudta, hogy a szovjetek ezt a kérdést elutasították, mert nacionalista indíttatásúnak vélték.

A végül kijelölt és elfoglalt – nagyjából Pest megyényi - Nyitra központú nyugat-szlovákiai terület déli része magyar, északi csücske inkább szlovák lakosságú volt.

A megszállásra készülődő 8. gépesített lövészadosztályt már július végén a Gödöllő-Pásztó térségbe vonták.

A Varsói Szerződés (VSZ) déli hadseregcsoportjába sorolt szovjet csapatok egy része augusztus 20-án vonult fel a határra.

Bár az „elővonulási menetvonalak” keresztezték az ország legforgalmasabb – Budapestet Béccsel összekötő-vasútvonalát, a MÁV vezetésének sikerült elérnie, hogy a nemzeti ünnepen legalább a nemzetközi szerelvények tarthassák az eredeti menetrendet.

A magyar csapatok augusztus 20-án lépték át a határt Balassagyarmatnál, Parassapusztánál és Letkésen, és három irányból szállták meg a kijelölt városokat, ahol helyőrségeket alakítottak ki. Az időpontban valóban azonos a vélemény.

Ján Bobák szerint a Varsói Szerződés által összesen 200 ezer főre taksálta a Csehszlovákia elleni invázió létszámát, amiből legalább 10 ezer magyar katona vett részt.

„Erkölcstelen elítélendő, de katonai szempontokból rendkívül jól szervezett, gyors, hatékony akció volt, amit a hadtörténelemben oktatni lehetne” - jegyezte meg többször is Bobák.

A sikerben persze szerepet játszott, hogy a csehszlovák haderő azt a parancsot kapta, hogy a vérontás elkerülése érdekében ne álljon ellen.

A magyarok dolgát az is megkönnyítette, hogy a nagyobb csehszlovákiai városokba a szovjet hadsereg vonult be.

Valószínű ennek is betudható, hogy a fegyveres összetűzések, mintegy száz csehszlovákiai áldozata a magyar megszállási területen kívül vesztette életét.

A sikeres invázió ellenére a politikai „megoldás” sokáig késlekedett. Alexander Dubček nagy népszerűségnek örvendett. Ezt a tényt a magyar hadsereg politikai vezetése kissé elferdítve nagyjából így közölte Moszkva felé:

- Alexander Dubček körül új személyi kultusz alakult ki.

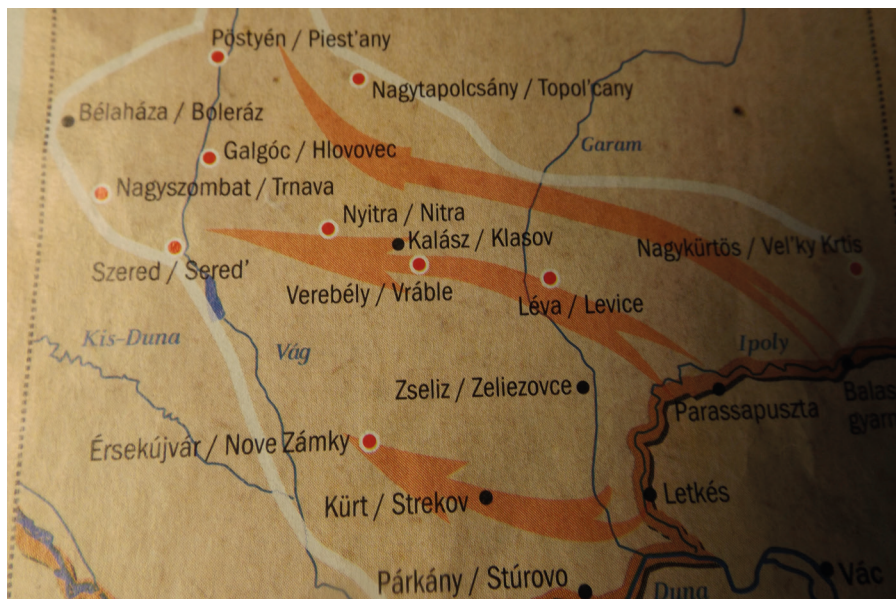
Moszkva erre taktikát változtatott, és az „emberarcú szocializmusért” kiálló kiálló politikusok eltávolítása helyett azok megtörésével próbálkozott.

Az erőszakkal Moszkvába hurcolt Csehszlovák állami és pártvezetők augusztus végén aláírták a

megszállást, szentesítő jegyzőkönyvet – amit akkor a reformokat megmentő megegyezésnek véltek.

Ebben a „szocialistaellenes erővel” való leszámolásra, a helyzet normalizálására” is ígéretet tettek.

A magyar katonákat október végén vonták ki Csehszlovákiából, miután október 16-án a csehszlovák és szovjet kormány Prágában szerződést írt alá a szovjet csapatok „ideiglenes” csehszlovákiai tartózkodásáról.

Internetről leszedett térképrészlet

Erődemonstráció

Soha nem látott egységbe forrasztotta a helyi magyarokat és szlovákokat a Varsói Szerződés 1968-as inváziója – folytatta az 1968-as Csehszlovák eseményekről való tájékoztatást, vagy inkább ismét felelevenítettük az akkori eseményeket Bobák úrral, akivel később igen jó barátságba kerültem.

Az elhíresült Érsekújvári lövöldözésről mesélt, amit ottani lakos lakostól, illetve lakosoktól hallott.

- Egyszer csak fegyverropogás hallatszott a főtér felől, melyet keresztül-kasul elálltak a magyar tankok és a különböző katonai járművek.

A feleségem is kijött a házból. Nem félt, hiszen nem is volt rá különösebb oka, hiszen a katonák közül néhányan csak ijesztésképpen a levegőbe lőttek, némelyikük lövése talált is, de csak a templomtoronyba.

Akkor pillanatnyilag nem tudta még, hogy mi történik. Később hallotta a kósza hírekből, hogy a Szovjetunió, Bulgária, Lengyelország, az NDK és Magyarország csapatai megszállták Csehszlovákiát.

Az említett érsekújvári lövöldözés kiváltó okát a mai napig tisztázatlannak tartják.

Ez pedig, nagyon egyszerű és értelemszerű. Akkor is mindenki tudta, és az ittlévők közül a még élők most is úgy emlékeznek rá, hogy a helyiek hergelték, sértegették a katonákat.

Ez bizony buta dolog volt, hiszen egyik katona, de még a tisztek sem önként mentek fegyverrel az akkoriban, még valóban többségben magyarul, vagy legalább is, magyarul is tudó felvidéki városunkba.

Sajnos nem csak szavakkal hergerelték, az ártatlan katonákat, de az egyik tisztünket fizikailag is bántalmazták.

Olyanok is vannak, akik látták, vagy látni vélték, hogy a megszállás miatt feldühödött lakosok közül valaki, vagy éppen az esetben nem

lehet kizárni azt a tényt sem, hogy valakik, téglákat, köveket dobtak az egyik tankba, s válaszképpen, annak géppuskájából érkeztek a figyelmeztető lövések, de csak a levegőbe.

A templomtoronyt ért néhány lövedék a véletlen műve. Biztos nem célzott lövések voltak. A lent látható fénykép „stikában” egy balkonról készült.

Hiszen ilyen élesnek tűnő helyzetben életveszélyes dologgá is válhat a fotózás.

*Internetes kép
Érsekújvár főtere*

A másik elmélet

Az esettel kapcsolatban egy másik közvetlen kiváltó oka volt az eseményeknek.

- Pataky István hadtörténész 1996-ban kiadott, A vonakodó szövetséges című könyvében egy másik magyarázattal szolgál.

A honvédség irattárának anyagai alapján a szerző azt állítja: a lövöldözés közvetlen kiváltó oka az volt, hogy a katonák ki akarták menteni az egyre fenyegetőbb tömeg gyűrűjéből Kiss Lajos vezérőrnagyot, aki a bevonulás szükségességéről szónokolt a helyieknek.

Egy biztos: a főtéri lövöldözés nyomai évekig ott éktelenkedtek a templom tornyán, az óra mellett.

A Magyar Néphadsereg nem ekkor lépett először az északi szomszéd földjére.

Két hónappal korábban, június második felében is járt már ott, amikor a Varsói Szerződés (VSZ) alakulatai az NSZK-val határos dél-csehországi Sumava régióban tartottak hadgyakorlatot. A gyakorlat céljáról ez olvasható a magyar vezérkar titkos jelentésében.

- Figyelmeztetni az imperialistákat, hogy csehszlovákiai vagy ahhoz hasonló belpolitikai eseményekkel kapcsolatos bármilyen elmélkedés, provokációs kísérlet eleve kudarcra van ítélve, valamint a Varsói Szerződés tagállamai imponáló erejének, eltökéltségének megmutatásával féken tartani és elrettenteni a belső ellenséget, figyelmeztető hatást gyakorolni az ingadozó elemekre.

Az erődemonstráció azonban – akárcsak a vele párhuzamos diplomáciai nyomásgyakorlás – nem ért célta. A Szovjetunió Kommunista pártjának elnöksége így július 19-20-ai ülésén határozatot hozott a megszállás előkészítéséről. A csehszlovákiai „békés ellenforradalom” miatt aggódó öt ország pártvezetői és kormányfői augusztus 18-án Moszkvában döntöttek formálisan a támadás megindításáról.

A bevonulás drámai óráit, mint az látható is az érsekújvári eseményekből is igen sokféleképpen éltek meg az ottaniak. Ez derül ki az emlékek négy évtizeddel későbbi 2008-ban történő idézéséből.

Olyat is hallani lehetett, hogy voltak, akik első meglepetésükben figyelmeztetni próbálták a katonákat, hogy a határon túlra tévedtek, mások csak egy újabb hadgyakorlat részének vélték a felvonulást.

Történtek bizony komolyabb, szerintem értelmetlen atrocitások is. Apai ágon Érsekújvárra kitelepült unokabátyám aki karbantartóként dolgozott a „Tanácsházán” mesélte néhány évvel az események után, a városháza elfoglalását.

- „Reggel magyar katonák hatoltak be az épületbe, lefegyverezték az őrt, álló katonát. Szó szerint, kitépték a telefonkészüléket a falból.” Mondott még cifrábbakat is, aminek közlését nem tartom ildomosnak.

Ugyanakkor azt is elmesélte, hogy a közeli Zselízen a városháza elé felvonuló magyar csapatok parancsnokát egy csokor virággal köszöntötték, és a tanácselnök fogadta őt.

Talán azért, mert fogalma sem volt róla, mit ír elő a protokoll ilyen helyzetre. – Ki tudja?

Szerintem a vegyes, ám többnyire békés fogadtatás eseményeit utólag a fantázia néhol kiszínezte. Szereden például – ahová először oroszok vonultak be, s csak délutánra érkeztek a magyarok – az a legenda terjedt el, hogy a szovjet tisztek lelövtettek egy magyar katonát, mert történelmet fogadott el a vele barátkozni próbáló helyi kamaszoktól. Mindez nem le lehet igaz, a magyar bevonulás egyetlen „halálos kimenetelű rendkívüli eseménye” – amint a néphadsereg hivatalos jelentéséből tudható – az egyik T-54-es harckocsi balesete során történt. A harci jármű műszaki hiba és a nagy sebesség miatt megcsúszott az Ipoly folyón átívelő, macskakővel borított hídon, és a korlátott átszakítva a partra zuhant, maga alá temetve Bogáth József alhadnagyot.

A megszállók vesztesége nagyobb is lehetett volna

Hallottam szintén Ján Bobák szlovák történésztől.

A csehszlovákiai laktanyákban – az ellenállást tiltó parancs dacára – állítólag paprikás volt a hangulat, még partizáncsapatok szervezésének ötlete is felmerült.

Döbbenetes volt, hogy a tisztek milyen felelőtlenül szították az érzelmeket az első napokban, mintha nem tudnák, milyen erővel állnak szemben.

Szóban lojálisaknak mutatkoztak a kormány utasításaihoz.

A valóságban azonban – a rádió és tévé uszító hatására szervezték az ellenállást, elsősorban tömegdemonstráció formájában.

Előfordult, hogy a magyar katonákat sárral, tojással, mésszel dobálták és lefasisztázták őket.

Ján Bobák történésznek ezen kijelentéseit, Csémi Károly vezérkari főnök írt jelentést Czinege Lajos honvédelmi miniszternek augusztus 21-én délután.

A magyar katonák meglehetősen önfegyellemmel néztek szembe a népi ellenállással.

Bár Nyitrán megsebesült egyikük, miután macskakővel megdobtak egy magyar dzsipet, a járőrök – a helyiek meglepetésére, nem lőttek a támadókra.

Vágújhelyen a menetoszlop kerülő úton foglalta el a laktanyát, miután egy 8- 900 fős tüntető tömeg útját állta.

Érsekújváron – ahol az utcára vonultakat az említett levegőbe lőtt sortűzzel sem lehetett felosztatni – a zászlóaljparancsnok úgy döntött, hogy a vérontást elkerülendő kivonja a csapatokat a város központjából.

A szomszédos kürtiek pedig csak hallomásból értesültek arról, hogy egyáltalán megszállók táboroznak a közelükben, „Volt, aki fáért ment az erdőbe, és meglátott néhány katonát, ám azok sietve elvonultak”.- mesélték később a helyiek.

Bratyizásra is hajlandók voltak a magyarok, ha nem tapasztaltak ellenállást. „A katonák invitálására itt Kőbölkúton nyolc-tízen síhederek felültünk egy páncélozott járműre, és lógattuk a lábunkat. Terv, Munkás, Kossuth, meg ilyen cigarettával kínáltak minket” Emlékezett vissza a községünkben kitelepült egyik család sarja.

A magyar megszállás jó két hónapig tartott, ám az alatt a híreket cseh, szlovák, és magyar nyelven is sugárzó illegális rádióadók folyamatosan biztattak a fegyvertelen ellenállásra. A helyiek összevissza forgatták a táblákat, amelyek a Nyitrára, Komáromba meg Érsekújvárra vezető irányokat jelezték, hogy aztán jól elszédüljenek a katonák. – kacagtak rokonaink, mikor meglátogattak minket, vagy mi mentünk át az esztergomi Komppal meglátogatni őket.

Budapest és Moszkva feliratokat is festettek a táblákra, de az úttestre is, hogy a katonák minél hamarabb hazataláljanak.

Érsekújváron mesélték, szinte nem volt olyan épület, amit ne firkáltak volna össze a megszállás elleni jelszavakkal. Szerden pedig úgy idézik fel az 1968-as napokat, hogy amikor 16-18 éves srácok dörömböltek a kaszárnya kapuján, majd elszaladtak, a magyar katonák rendszerint felfehéren jöttek ki, mert azt hitték, kitört az a bizonyos ellenforradalom, aminek megakadályozására idevezényelték őket. Később helyi rendőrök kísérték a magyar járőröket, így legfeljebb sértéseket vágtak a fejükhöz az utcán.

Az invázióval kapcsolatos érzelmek – nagyon is egységesek voltak az országban.

A magyar visszaemlékezőkkel összhangban a szlovákság legfőbb kulturális szervezetével is egységet alkotva együtt tiltakoztak a megszállás ellen.

Ezzel kapcsolatban, az akkori Matica Slovenská titkára Peter Mulik is úgy vélte, „soha később nem volt olyan összefogás magyarok és szlovákok között, mint azokban a napokban: a társadalom szinte egységesen utasította el a megszállást”.

A szlavofil érzelmek helyét – tette hozzá – a szlovákokban is az oroszellenesség váltotta fel. Csehszlovákia lakói még a rákövetkező években is elutasítottak mindent, ami Budapestről jött.

A fentieket nem ismervén, vagy annak tudatában a Mafgyar Néphadsereg művészegyüttesét mégis kiküldték 1969-ben. Nos, amint ez józanésszel várható is volt a fellépés csúfos kudarcba fulladt.

Az események megítélésében azért voltak némi különbségek a nemzetiségek körében, de a közös cél, az ország függettlensége, ezek szétoszlottak.

Ugyanakkor, még akkor is eltérnek a magyar és a szlovák visszaemlékezések Kádár János szerepének megítélésében.

Előbbiek szinte kivétel nélkül hangsúlyozták – ami egyébként a korszakkal foglalkozók szerint is tény, hogy a magyar pártvezér 1968 első felében megpróbálta lebeszélni az intervencióról a beavatkozást, követő kollégáit (Wladislaw Gomulkát, Walter Ulbrichot, Todor Zsivkovot és a sokáig hezitáló Leonyid Brezinyevet).

Kádár János még ennél többet is tett, az utolsó napokig figyelmeztetni próbálta Dubceket, hogy

Moszkva nem fogja hagyni a rendszer túlzott „fellazítását”. A Matica Slovenská szervezet szerint: Kádár kommunista kollaboráns, ő is beleegyezett a megszállásba, és azt tette, amit a szovjetek akartak.

A magyar bevonulás sok szlovákiai számára az 1980-as év történései során vált bocsánatos bűnné. Akkor ugyanis a csehszlovák honvédség állt heteken át állandó készségben, várva, hogy nem kell-e „segítséget nyújtani a belpolitikai krízis súlytotta Lengyelországnak. De utóbb az is gyógyította a bevonulás ejtette sebeket, hogy a magyarok két hónap után hazatértek, míg az oroszok még több mint két évtizedik maradtak.

Nem véletlen, hogy gyakran azokban a városokba bejöttek az oroszok, ahová először magyar katonák érkeztek.

A rosszálló megjegyzések még most is többször hangzanak el újra általában politikai felhanggal.

„A magyarok ötször szállták meg Szlovákiát a 20. század során.”

Mikor megkérdeztem a Slovenská Matica, vagy a határontúli Szlovákok hivatalának „előjáróit” milyen érzéssel állnak hozzá ehhez?

- Ezek nem érzések, ez az igazság válaszolták, és elkezdtek sorolni: Kun Bélának 1919-ben, Horthyék a bécsi döntés nyomán 1939-ben, majd Kárpátalja megszállása után az úgynevezett kis háborúban, 1939-ben, és a németekkel együtt a besztarcebányai antifasiszta felkelés leverésekor 1944 októberében, végül Kádár 1968-ban. Igaz, az utóbbi kicsit más – tette hozzá engedékenyen – hiszen akkor a magyarok nem önszántukból jöttek, hanem szovjet parancsra.

Prága Vencel tér

Internetes kép

A Varsói Szerződés öt tagállamának hadserege – köztük a Magyar Néphadsereg – Moszkva parancsára azért szállta meg 1968 augusztusában Csehszlovákiát, hogy erőszakkal vessen véget a prágai tavasz nevű reformfolyamatnak. Míg a Varsói Szerződés több tagállamának katonái az akció után rövidesen visszatértek hazájukba, mintegy 80 ezer szovjet katona 1990 közepéig évtized alatt mintegy 400 csehszlovák állampolgár vesztette életét, a hetvenes és a nyolcvanas években azonban a halálesetek okai már leggyakrabban olyan balesetek voltak, amiket a katonai járművek okoztak.

A történészek szerint a bevonulást követő első tíz napban, tehát augusztus végéig mintegy nyolcvan ember halt meg, szeptember 23, októberben pedig 18 volt az áldozatok száma. A helyzet azután lett nyugodtabb, hogy a csehszlovákiában maradt megszálló szovjet katonaság november foly fokozatosan elhagyta az utcákat, a köztereket és bevonult a kijelölt kaszárnnyákba.

Cseh hazafiak

Internetes kép

Cseh hazafiak heroikus hősieis küzdelme faoszlopokkal
a vasszörnyetegen ellen.

Prágai repülőtér

Internetes kép

A prágai repülőtér órák alatt a megszállók kezébe került, akárcsak a miniszterelnöki hivatal és a televízió épülete.

Fegyveres ellenállás szinte sehol sem volt az egész országban. Egyedüli kivétel volt a rádió épülete, és a Vencel tér, ahol szabályos ostrom zajlott le, és a csatának több halottja, több mint száz sérültje lett.

A történészek szerint az év végéig mintegy 137 csehszlovák állampolgár vesztette életét, közülük 80 ember halt meg a megszállás idején.

A megszállók közül is előfordultak halálesetek, de ezek többsége baleset, zavaros lövöldözés, részeg katonák miatt történt. Volt akit egy tank gázolt el, másvalaki vízbe fulladt, vagy nem nyílt ki az ejtőernyője.

Összesen egy tucat megszálló katona halt meg a hadművelet során.

Egyetlen ismert esetről hallottam, amikor civilek ontották ki egy ártatlan bolgár katona életét.

A katona megszökött az egységtől, és szökés közben megállított egy autót, de a benne ülők megijedtek, és a szerencsétlen katonát agyonverték.

Nyugati hírszerzők

A Csehszlovákiában történtek sokkolták a nyugati hírszerzőket. Olyan gyors és határozott jól megszervezett volt a bevonulás, hogy arról gyakorlatilag a sajtóból értesültek. Egyszerűen nem vettek észre semmit az előkészületekből, s mozgósításokból, a prágai reformtörekvések leverése így a kémkedés történetének egyik legnagyobb kudarca is volt.

A Duna – hadművelet a korszak egyik legnagyobb katonai akciója volt, amelyet a legnagyobb titokban sikerült előkészíteni, így szovjet részről ez taktikai győzelemmel ért fel.

Ennyi erővel akár Nyugat – Európát is megtámadhatták volna, ezért is értesítette a szovjet nagykövet az amerikai elnököt, nehogy Washingtonban félreértsék a történeteket.

A CIA beépített emberei abba a hibába estek, hogy azt gondolták, a Szovjetunió úgysem mer beleavatkozni Csehszlovákia életébe.

Megtorlás

Dubcseket és a Csehszlovák Kommunista Párt legfontosabb tisztviselőit letartóztatták.

A párt vezetősége még a bevonulás éjszakáján kelt nyilatkozatában rögzítette, hogy senki nem hívta a Varsói Szerződés katonáit, de senki ne szálljon szembe a megszálló erőkkal.

A civilek mégis tüntetésekkel fejezték ki nemtetszésüket. A szovjetek munkás – paraszt kormányt akartak volna hatalomra juttatni Prágában, de belátták, hogy ez nem nyerő ötlet.

Dubcseket katonai gépen, a pádlóhoz láncolva szállították Moszkvába, ahol elkezdődött a puhítása, erőszakkal.

A „meggyőzött“ vezető augusztus 27-én a prágai állami tévében már arról beszélt, hogy a nemzet, „fogadja el a demokrácia és a szólásszabadság átmeneti korlátozását“.

Dubcseket Moszkvában arra kényszerítették, hogy írjon alá egy egyezményt, amelynek értelmében papíron ő maradt hatalmon, de minden korábbi reformot le kell bontania.

Tiltakozás

Internetes kép

Európa szabad fele azonnal tiltakozott a csehszlovák események alakulása miatt, kifejezte rosszallását Jugoszlávia, Kína, Albánia, és Románia is, tehát még a szocialista táboron belül is voltak kritikusok. A megsemmisítést követő hetekben hasonló emberi drámák játszódtak le, mint 1956-ban Magyarországon.

Közel 70 ezer ember diszidált Nyugatra, köztük sok fiatal értelmiségi is.

Augusztus 31-én Prágában is jóváhagyták a moszkvai egyezményt, majd a következő hónapokban a parlament megszavazott egy sor törvényt, köztük a sajtószabadság felszámolásáról szólót is.

Emellett aláírtak egy egyezményt a szovjet csapatok ideiglenes csehszlovákiai tartózkodásáról, ami annyira

ideiglenes volt, hogy 1991-ig maradtak szovjet csapatok az országban.

De ez csak a kezdett volt!

Korlátozták a nyugatra való utazás feltételeit, az értelmiségiek körében óriási tisztogatást rendeztek.

Rengetegen veszítették el a munkájukat közülük. Az írószövetség tagjainak kétharmadát kizárták a szervezetből, 900 egyetemi tanárt elbocsátottak, bezártak 21 egyetemi kutatóintézetet.

Még a kommunista pártot sem kerülte el a tisztogatási hullám, sokakat kizártak, míg közel 120 ezer fő inkább önként kilépett.

Amint Dubcek elvégezte a piszkos munkát, már nem kellett, hogy szem előtt legyen, ezért Törökországba küldték nagykövetnek, de még ezt is túlzónak találták, így hazahívták, és nyugdíjba vonulásig egy szlovák erdészeti vállalatnál dolgozott az isten háta mögött.

Sokaknak mindez nem tetszett, és valamilyen formában tiltakozásokat is kifejezésre juttatták.

Ezek közül a legismertebb Jan Palach egyetemista, aki 1969 január 6-án a prágai Vencel téren benzínnel felgyújtotta magát a szabadságjogok megvonása miatt.

Példáját többen követték később hazájában, de még Magyarországon is.

Temetésén akkora tömeg jelent meg, hogy a szertartás demonstrációval ért fel:

Magyar honvéd Csehszlovák földön

Internetes kép

Ilyen jellegű de szigorúan bizalmas akkoriban „hangulatjelentések” jelentek meg nemsokára csapattesteink hazatérését követően.

A mi „kicsike”, mindössze négy fős alakulatunk azonban még kint maradt szolgálatban néhány napig, a hajdanában, országgyarapítónak is elnevezett dicső Vitéz Nagybányai Horthy Miklós őfőméltóságos legfelsőbb hadúr, húsz évvel előtte visszaszerzett, területen.

A hajdani történelmi Nagy Magyarországnak ezen a részén járőröztünk. Fő szállás helyünknek megmaradt a Léván most is meglévő épület a Hotel Rozkvet.

Magyarországi bajtársaink hazarendelését követően, azonban szovjet hadműveleti egység parancsnoksága szállásolta el magát. Mi négyen a legfelső szinten kaptunk, két zuhanyozós szobát.

Rendfokozat szerint foglaltuk el őket. Főhadnagy elvtárs az alakulatunk parancsnoka, és politikai tiszt, a már nyugdíjas éveiről álmodozó Králik főtörzsőrmester elvtárssal került egy szobába.

Ehhez viszont hozzá kell fűznöm, hogy valami oknál fogva, a politikai tisztünk, parancsnokunk, mintha elfelejtette volna a katonai szabályzatnak megfelelő nyelvezetet, egyszerű népi nyelven beszélt velünk. Eleinte még bevonulásunk kezdetén, is koccintott velünk, Králik főtörzs úr által beszerzett italokkal, de látszott rajta a feszélyezettség.

Nos, bajtársaink elvonulását követően, nagyon közvetlen emberré változott.

Mi azonban, a katonai szabályzatnak megfelelően továbbra is parancsnokként adtuk meg feléje a tiszteletet.

Nagyon érdekes dolgok voltak ezek, hiszen mintha össze lettünk volna nőve, exlatens hasonlatként leírhatom, hogy szinte még pisilni sem tudtunk elmenni egymás tudta nélkül.

A katonai precizitás a „buszos” közvetlen előjáróink szervezésével megvolt.

Azt hogy a kapott felsőbb politikai vezetés parancsai – utasításai alapján, dolgozták ki a napi útvonalunkat, vagy a saját hatáskörükben jártak el, még most sem tudom eldönteni.

Akkor 19 évesen, talán ez érdekelt a legkevésbé. Most viszont logikailag elemezve a dolgokat, úgy gondolom, hogy napi felderítéseinket, amiket parancsnokunk, miután visszaérkeztünk szálláshelyünkre összesített, megírta és minden este hat órakor levitte a földszinten elszállásolt főtisztjeinhez.

Azok a jelentések, még aznap tovább kerültek, a közös szovjet-magyar politikai vezetéshez.

Ott a „főírástudók” megtárgyalták, és a reggeli eligazításkor, amin szintén csak a politikai összekötő tisztünk a főhadnagyunk vehetett részt, kaptuk meg a napi útvonalat, aminek tapasztalatait, este írásba foglalva levitte a földszinten tartózkodó főtisztekhez.

Így teltek napjaink.

Előfordult, hogy Léván lévő állomáshelyünkől nagyobb távolságra, és több anyaggyűjtésre, felderítésre kaptunk feladatott. Ilyen

esetekben, a Hotel Rozkvet – ben tartózkodó parancsnokságunk értesítése, egyértelműen a főhadnagyunk feladata volt.

Szállást, ha nem is nagy ovációval, kisérve de mindig találtunk. Parancsba kaptuk, hogy sötétedés előtt keressünk biztonságos szálláshelyet. Ezt a parancsot minden esetben betartottuk. Házaknál, tehát családoknál nem aludhattunk. Ennek ellenére, mindig sikerült, szállást találunk.

A lakosság, már kevésbé tekintett ellenségnek, hiszen a Lévát megszálló magyar páncélos alakulatok, melyek a parancsokat teljesítve – a Léván álmásozó harckocsi ezredet lefegyverezték, és a város fontosabb épületeit elfoglalták, már kivonultak Csehszlovákiából.

A helyi lakosság velünk való kapcsolatáról azonban le kell írnom, hogy a helyi lakosság a kezdeti időszakban a magyar csapatokkal való kapcsolatot nemzetiségekre való tekintet nélkül elutasította.

Ez viszont nagyon érdekes, hiszen csak három évtizeddel Horthy katonái után történt.

Internetes kép

Valamelyik vacsora utáni kötetlen beszélgetésünkör, ezt fel is vettem Králik főörzsörmester elvtársnak, aki erre miután kiürítette poharát, s megtörölte bajuszát válaszolt:

- Akkor felszabadítóként érkeztek ide Horthy Miklós katonái közöttük, mint „standbeli“ (sorkatona) én is, virágessövel fogadtak bennünket!

- No, erről most ne is álmodozzon főörzsörmester elvtárs, mert mi most megszállóként érkezünk ide. Tudja nagyon jól, hogy Csehszlovákia igen éles hangon utasította el a beavatkozást, és kiállt a szlovák nemzetiségű Dubcsek mellett.

Nekünk viszont parancsba lett adva, hogy a minket érő atrocitásokra, provokációkra ne reagáljunk:

Ezzel próbáljuk elkerülni az események eldurvulását. Ugyanakkor tudtuk, hogy a biztonság kedvéért a megfelelő harci csoportokat készenlétbe tartották.

Az egész megszállás alatt a magyar katonák csak járőrözés alatt léptek, léphettek érintkezésbe a lakossággal.

Ilyenkor többnyire annak hangulatáról, politikai véleményéről, illetve az esetleges rendbontásokról, kellett tájékozódniuk „ellenforradalmi propagandáról“.

Miután csapataink magasabb politikai irányzat céljából kivonultak, a mi négy fős alakulatunk kapta feladatul ezt a fajta információ szerzést.

Járőrzéseink során, volt amikor az utak mentén eredtünk beszélgetésbe a lakossággal, szlovák nyelven tolmácsolásom segítségével, illetve nagyon sok esetben magyarul.

Az így gyűjtött információkat – azok tartalmától függetlenül, le kellett jegyezni a járőr naplóba.

Általában, de leginkább akkor amikor a megkérdezettek tudtak magyarul parancsnokunk végezte.

Szlovák ajkúakkal való beszélgetéseket, akkori szlovák nyelvtudásom szerint rögtön magyarul írtam le.

Ezt főhadnagy elvtárs még, kifinomította, majd úgy írta be a járőrnaplóba.

A járőrnapló céljáról lényegretörően, az akkori szóhasználat szerint, csak úgy emlékezetből:

- Tehát, a járőrnapló célja az volt, hogy feljegyezzük benne azokat a személyes észrevételeket, eseményeket, amelyeket a járőrözés során tapasztaltunk.

Alejegyzettészrevételezéseink, természetesen a parancsnokságunk iránymutatásai alapján íródtak.

Volt amikor az egyes községek civil közigazgatási szerveinek politikai irányultságáról kért tájékoztatást a politikai hadvezetésünk.

Ezen felül a velük folytatott beszélgetések során tapasztalt, a bevonulásunkkal kapcsolatos állásfoglalásokra, a lakosság hangulatára, és a bevonulást elítélő feliratokra is ki kellett térnünk. A járőrnapló alapján viszonylag jól rekonstruálható lenne a járőrözést végrehajtó katonák munkamódszere, és azok fejlődése.

Az első jelentések biztos rövidek, és csak a kiadott főbb szempotokra (politikai nézetek, fogadósándék, hangulat,) kérdés körre térnek ki.

Később viszont, már az emberek álláspontját, az eseményekkel kapcsolatban is rögzíthetik, sőt akár még az álhíreket is.

Tehát, különböző területeken, különböző időkben különböző személyek által készültek ezek a járőrnaplók.

A munkamódszerek és azok változása egyre inkább eltolódott a települési közigazgatási szervekkel, illetve ipari egységek vezetőivel való kezdeti kapcsolatteremtéstől a helyi lakossággal, illetve az egyszerűbb köztisztviselőkkel folytatott beszélgetésekre.

Ezeket viszont, minden bizonnyal, csak felületesen rögzítették.

Olyan is előfordulhatott, hogy a feljegyzett beszélgetések körülményeit, azt hogy pontosan hol és mikor hangzottak el, nem írták le.

Előfordulhatott olyan is, hogy még a résztvevő nevét sem jegyezték le.

Ugyanakkor, egy dolog biztos, mégpedig az, hogy egyaránt voltak a bevonulást elítélő vagy szerintem legalábbis elhamarkodottnak ítéelő vélemények, illetve az intervencióval egyetértők, és az azt támogatók.

A közel négyhónapi Csehszlovákiában töltött szolgálatom tapasztalatai alapján, ki merem jelenteni, hogy minden hazafi ellenezte a megszállást.

Azok, akik a lázongás előtti időkben jól éltek, azok természetesen ellene voltak a változásoknak, ezért örültek a megszálló csapatoknak.

HOTEL ROZKVET

Kis alakulatunk továbbra is ott maradt a fent nevezett hotelban. Az egyik magyar csapattestünk a hotellal szemben felállított barakkokba lett elszállásolva. Annak személyi állománya, régi szóhasználatlaltal, „legénység – sorkatonaság“ engedély nélkül nem hagyhatta el körletét. Mi viszont híreket megtudni, átmehettünk, főleg Králik főtörzsőrmester „szárnyai“ alatt a két csontcsillagos tizedessel.

Főhadnagy elvtárs a politikai osztály főtisztjeinél tartózkodott leginkább.

A helyi lakosság, mint akkoriban az egész Csehszlovákiában, feszültség uralkodott. Ez érthető is volt, ugyanakkor nagyon, nagyon messze volt ez a háborús állapottól.

Az egész környéken szélteben hosszában, egy puskalövés sem volt hallható.

A boltok többsége nyitva, az akkoridőkben szokásos egyszerű élelmiszerek, és italok.

Minket katonákat, leginkább az utóbbi érdekelt.

A hotelunkkal szemben a néhány nap alatt elrendezett barakkokban elhelyezésre került reguláris csapattestek katonái nem hagyhatták el, csak parancsra körletüket.

A mi kis négy fős különítményünkkel, senki nem foglalkozott, mintha nem is lennénk. Mikor nem volt velünk a politikai főhadnagy, ezt azon nyomban ki is használtuk italbeszerzésre.

Már akkoriban is nagyon finom, és olcsó söreik voltak a szlovákoknak.

Azzal viszont az volt a bajunk, hogy hamar megtelt vele a szimatszatyrunk (gázálarc táskánk). Ezért inkább borovicskát, vagy más rövid italokat

vásárolgattunk. Legcélszerűbbek voltak a két decis laposüvegek, ahhoz még szimatszatyor sem kellett. Azokból akár egy liternyi pálinkafélét is el tudtunk rejteni ruházatunkba, de még a bőrcsizmánk szárába is jutott hely.

Főhadnagyunk biztos tudott csinytevéseinkről, de neki magasabb szintű pártfeladatok nyomták vállát.

Esténként, mikor együtt voltunk őt is megkínáltuk a hotel kávéscsészébe töltött nedűből. Elfogadta, és minél többször kínálta főtörzsőrmesterünk, annál barátságosabb lett, és elaludt.

Nagyon finoman, nehogy felébredjen lefektettük.

- Hagyjuk aludni, hadd álmodjon a proletárdiktatúra győzelméről! – jegyezte meg a palóc tizedesünk, huncút mosollyal. Nem volt bőbeszédű, de egy két mondatos huncút megjegyzése szinte minden beszédünkhöz akadt a tarsolyában.

Másnap vezérkari, helyzetelemzést, tartott politikai parancsnokságunk. Ezen természetesen mint az operatív egység parancsnokának főhadnagyunknak is ott kellett lennie.

Reggelizés közben, mintha tegnap este mi sem történt volna, szokás szerint a napi feladatokról folyt a beszélgetés.

- Králik elvtárs, ma nem lesz járőrözés felszerelés karbantartást kell tartani! Délután pihenő szabad programmal.

- Adta ki az utasítást főhadnagyunk a főtörzs felé fordulva. Králik katonás határozottsággal; értettem főhadnagy elvtárs kilelentéssel nyugtázta.

- No, akkor én hozzáfogok, előbb végzek – szoltam csak úgy mint-ha magamhoz beszélnék, és mentem a szobám felé.

- Ó, nem szabad elkapkodni azt a karbantartást.

- Azzal is telik az idő főtörzs elvtárs. Mikor egymás között voltunk lerövidítettem rangjezését, de soha nem szolt érte.

Ő is ugyanúgy, vagy talán még jobban várta már a leszerelést.

Legjobban viszont Makai Ferenc tizedes Pásztó település termelő szövetkezetének gépszerelője és kiváló traktorosa, mert neki már ott lapult zsebében a százcentis vászonszallag.

Minden reggeli után meg görgette, simogatta, játszadozott vele, majd nagyott sóhajtva révetegen, enyhén nedves szemekkel maga elé nézve megszólalt:

- Hej, mikor fogom már megtudni a leszerelés időpontját.

Laktanyába, fenyítés járt volna már csak a szallagért is, hát még az ilyen megnyilvánulásért, talán még futkosó (katonai börtön) is.

Főhadnagyunkban azonban látszódott, sugárzott valami, amit ha nem ment volna katonának, talán meglelelkűségnek is nevezhetném.

Egy dolog biztos, hogy csapat tisztként, ahol nem igazán a humánusság, az elsődleges. Nos ott talán még nyugdíjas koráig sem igazán lépett volna előre rendfokozatában.

Főtörzsőrmesterünket már úgyszintén nem érdekelte a katonásdi. Inkább józan mérlegelő palóc ésszel feladatát teljesítve visszahúzódott, és álmodozott a szőlősőkről, mivel az öröklés által most már kettőnek kell viselnie gondját.

- Megélnék én a nélkül is, főleg, ha nyugdíjazáskor előléptetnek alhadnaggyá, így alhadnagyi teljes fizetést kapok nyugdíjként.

Szokta mondani sokszor csak úgy magában esténként.

Nos Králik Józsi bácsi, javaslatára elfogadtuk a munkaszüneti napot. Javaslatára átmentünk a szomszédban táborozó bajtársainkhoz.

Látogatás a magyar bajtársaknál

Tizedessel ilyen eszünkbe sem juthatott, hiszen sorkatona, főleg harci helyzetben legálisan nem mászkálhat csak úgy a másik csapattestnél.

Otthon saját hazámban a Számuegy Tíbor llaktanyában sem mehettem engedély nélkül meglátogatni falumbeli barátomat békeidőben sem!

Mikor kiértünk a szálláshelyünként szolgáló Hotel Rozkvet ajtaján, Králik főtörzs aki elől haladt felemelte jobb kezét. Ez számunkra álljt, figyelj parancsot jelentette.

Megálltunk, ezután magához intett.

- Fiúk, vendégségbe üres kézzel nem mehetünk.

Nos, nem kellett sokat spekulálnunk, nem csak sejtettük, de tudtuk mire gondol az öreg.

Így a „Jednotka“ szövetkezeti üzemeltetésű élelmiszerbolt felé vettük az irányt. Ott bevásároltunk a laposüvegekből, majd így felfegyverkezve munícióval, elindultunk bajtársaink körletéhez.

Házaknál vásárolt borért, pálinkáért forintot is lehetett fizetni. Boltokban természetesen koronával fizettünk, amit feketén váltottunk.

Králik bácsi után bandukolva simán bejutottunk bajtársaink körletébe. Ott bent, már szabadon mozoghattunk.

Egymás szavába vágva kérdezősködtünk. Ki tud több érdekesebb tehát újabb híreket.

Többen, azt is tudni vélték, hogy ez csak egy kis pihenő, aztán megyünk a csehekhez leverni valami népfelkelést.

Miután ittunk egy kevéskét a csizmaszárunkból előhúzott laposüvegekből, egyre bátrabbak lettek a fiúk.

Egyik szintén járőröző raj Gaz gépkocsivezetője, akitől megtudtuk, hogy valamelyik Zala megyei faluban KISZ titkár, volt, az italtól, vagy a melegtől zubbonyaujját felgyűrve, küdöllesztett mellel kijelentette:

- A nyugati kapitalizmus az oka mindennek!

Ha itt leverjük az ellenforadalmárokat, megyünk nyugatra is rendet tenni.

Ennél még cifrábbakat is mondtak bajtársaink, akikkel a gépkocsivezetőnkkel beszélgettünk.

Italunkat, téliszálammal, akarták viszonzni, de abból nekünk is volt elég.

Őket szigorúan őrizték, és mivel még érvényes volt a szigorított szabályzat. Nem mertek kockáztatni.

Ezért megkértek, minket, hogy adnak pénzt csak hozzunk nekik akármilyen innivalót.

Ezután amikor csak tehattük, átjártunk beszélgetni. Ilyenkor átadtunk nekik néhány laposüveget, természetesen önköltségi áron. A kockázatot nem számítottuk fel.

Beszélgetésünk fonala, egyszerű sorkatonákat érintő eszmecseréről szólt.

Mikor megyünk haza? Olyanok is voltak, és nem is kevesen, és főleg tisztések akik félték, hogy ez a külhoni szolgálat nem számít bele a kötelező katonaidőbe.

Annyira meggyőző érvekkel álltak elő, hogy még engem is szinte-meggyőztek érveikkel.

Tizedes bajtársam, aki barátjává fogadott, nagyon el keseredett a tisztos bajtársai „jövendölésein“.

Mint századírnok, a hadititkok tudója próbáltam őt vigasztalni, hogy éppen ellenkezőleg lesz, azzal a katonaidővel. A külhoni szolgálati időt duplán fogják venni.

Ó, Rudo barátom, te még kopasz vagy hozzám képest, még tisztos iskolát sem végeztél, - mondta szomorúan lendítve kezével, majd magába roskadva elhallgatott.

Az idősebb katona rendfokozat nélkül is felette van a „kopasznak“. Ezért inkább lementem a hotel előtti lépcsők mellett lévő padhoz asztalhoz. Leültem, előhúztam a jednotában reggel vásárolt cigarettásdobozt, kihúztam belőle egy „partizán“ cigarettát, meggyújtottam, majd olyan büszkén szívtam belőle, mint annak idején nagyapám szívhatott mikor ökröket adott el jó pénzért a váci vásárban.

Elmélkedtem, gondolkodtam; itt ülök egymagam. Nélkülem is meg lenne ez a katonaság. Mi lenne, ha elszaladnék az alig nyolc kilométerre lévő Kálna településre, és meglátogatnám a néhány hete balesetben meghalt Mihály bátyám keresztszüleit.

Biztos meglepődnének hiszen a kivonulásunk előtti héten voltak nálunk Pilisszentlászlón bátyám temetésén, melyre Németh Vince alezredes elvtárs zászlóaljunk politikai tisztjének köszönhetően idős szüleim megnyugtatóására három napi rendkívüli eltávozást kaptam.

- Pörgős ez a földi élet. Jutott eszembe az akkor Pilisszentlászlón szolgáló Zahola atya mondása, aki tábori lelkészként járta meg a II. világháború számunkra legkegyetlenebb frontját, a Don-kanyart.

Elmélkedésemet fokozni, előszedtem csizmaszáramból a laposüveget.

Meghúztam, majd rágyújtottam egy újabb mezitlábas (szűrő nélküli) partizánra. Megpróbáltam férfiasan letüdüzni, de nem sikerült. Nagy köhögések közepette érkezett hozzám, az igazán jó lelkű Králik főtörzsőrmester és ütni kezdte hátamat.

- Minek szívod azt a cigit, ha nem bírod? – Kérdezte jó indulatú haraggal.

Azután leült mellém és töltött egy kis italt, úgy emlékszem, hogy rumot a laposüveg kupakjába, és számhoz emelve mondta; húzd le ez megjavít, a dohányt meg felejsd el, mert az gyerekeknek nem való!

Tanácsát annyira megfogadtam, hogy egész katonaságom alatt, igazán csak nagyon ritkán gyújtottam rá.

Főtörzsőrmester elvtárs természetesen a vele azonos korú, és rendfokozatúakkal társalgott, bajtársaink táborában.

Látván érdeklődésemet, és fogékonyságomat az ottani események iránt, szívesen, mesélt nekem a táborban hallottakról.

Szabadidőnkben többször is átment bajtársaihoz, egy kis italozásra, ami alatt természetesen a helyi eseményekről beszélgettek.

Régi módian, szép lassan aprólékosan kis szüneteket tartva, mesélte, el szinte minden látogatást követően az újabb híreket.

Az eseményekről, jegyzeteket írni, vagy ne adj Isten naplót vezetni, azonnali hadbíróság terhe mellett tilos volt.

A csoportos bizalmas beszélgetések, titkolózások, találgatások szintén, nagyon tiltva voltak.

Már a századparancsnokok politikai helyetteseinek is komoly stábjuk volt titkosítva az ilyen helyzetek felderítésére.

A század parancsnok politikai helyettese csak tiszt lehetett. Századoknál, hadnagy főhadnagy. Zászlóaljknál, a zászlóaljparancsnok politikai helyettese csak főtiszt, tehát őrnagy, vagy alezredes, lehetett még békeidőben is.

A belső katonai elhárítás, egyik stabil hírszerzési bázisát képezték a “komiszárok” illetve azok finomabban kifejezve „informátorai”.

Nos, az öreg főtörzs is vigyázott arra, hogy kényesebb témával kapcsolatban csak kettesben, és akkor is csak olyannal szabad, akiről tudjuk, hogy fajtánkbeli.

Gépkocsivezetőnk, Makai tizedes, a leszerelésén búsult, őt leginkább az érdekelte, hogy boldogulnak szülei az egyetlen fiú gyermekük segítségével nélkül.

Idősb nővére már régen kiröpült a szülői házból és családot alapított. Az első szülött fiúgyermek, alig néhány évvel volt kisebb nála.

Jobb lenne minél előbb magyar földön a laktanyában, még akkor is, hogyha ott állandó napi program szerint kell élni.

Králik főtörzsőrmesterrel szinte vonzottuk egymást. Egyik bizalmas beszélgetésünkör ezt meg is jegyezte:

- Jó, hogy csak négyen vagyunk ebben a különítményben, így nem gyanus, hogy szinte állandóan kettesben vagyunk.

Ez valóban így volt, hiszen csak járőrözéskor voltunk együtt mind a négyen. Főhadnagyunk leginkább a magasabb politikai vezetés főtisztjeinél volt. Makai tizedest teljesen érthetően a leszerelés érdekelte leginkább.

Ezek a dolgok nagyon kedvezőek voltak ahhoz, hogy Králik József „elvtárs“ a magyar karhatalom főtörzsőrmestere meséljen nekem, a szomszédos táborban hallott járőrözésekről.

Így volt alkalmam megtudni sok, érdekes, dolgot. Többek között azt is elmesélte, hogy a szomszédos táborból járőrözéskor a négy fő parancsnoki terepjárót legalább egy szakasznyi felfegyverzett katona kíséri, a csepel szállító járművel.

Arról is beszélt, hogy a tábortól 15 kilométernél messzebb nem mehetnek, csak külön utasításra, és századnyi, tehát három szakasz katonával három Csepel gépkocsival.

Előfordult, hogy kifejezetten politikai tiszti különítményt kísérték az egyik Lévához közeli gyárba.

Főleg a gyárak belső politikai ellentéteiről, illetve egyes esetekben a gyárak termelési problémáiról adtak tudósítást.

A termelés kiesés és a gyártási fennakadások viszont éppen a katonaság bevonulása miatt történtek.

Tehát éppen mi voltunk a termelés kiesés okozói. Ennek ellenére nekünk kellett fel lépni ellene.

Bizony-bizony, ilyen a megszállók logikája.

Látogatásaink feltételezhetően egyrészt a bevonulást követő munkabeszüntetések miatt lehettek, másrészt pedig munkaidőben így érhatték el a legtöbb embert

A napló íráshoz szükséges riport készítéskor tapasztalhattuk, hiszen feltűnt, hogy a civil közigazgatási dolgozók eleinte udvariasan, de ugyanakkor semlegesen viselkedtek velünk mint járőrökkel szemben.

Feltett kérdéseinkre igyekeztek konfliktuskerülő válaszokat adni.

Mivel az írnoki feladatot én láttam el, este az összefoglaló jelentésben, előfordult, hogy többször is megjegyeztem, ahol okát láttam, hogy válaszaik nem őszinték.

Nem volt nehéz rájönnünk, hogy „minél hamarább“ le akarták tudni a találkozókat.

Előfordult ám olyan is, főleg szlovákok által lakott területeken, hogy a közigazgatás vezetői – nagyon kerülték az érintkezést a magyar járőrökkel, fontos ügyekre de előfordult, hogy más településen folytatott tanácskozásokra hivatkozva elutasították a megkereséseket.

Nagyon sokszor előfordult, hogy egyszerűen azért mert nem tudtak magyarul.

Ezt személyes tapasztalataim által, több mint ötven és elmúltával is tanúsíthatom.

A megszállt területen valóban többségben magyarajkúak laktak. Ugyanakkor a szlovákok jelenléte is egyértelmű akik közül sokan nem, vagy csak esetleg törve beszéltek a magyart.

A magyarajkú szlovák állampolgárok, szinte mind értették az állam nyelvét, tehát tudtak szlovákul.

A szlovák ajkú lakosságra, viszont nem volt jellemző a magyar nyelv ismerete.

Ennek ellenére a megszállást ellenző hivatalnokok közül egyaránt volt magyar és szlovákajkú.

Az egyszerű lakosság között ugyan ez volt a helyzet. Szlovák tudásomnak köszönhetően, számos szlováklakta településen sikerült elvégezni a közvéleménykutatási felmérésekhez szükséges járőrnaplókat.

Több esetben is nyílt, vagy inkább kevésbé burkolt, a bevonulással és a bevonulókkal szembeni megnyilatkozással is találkozhattunk, a hivatalnokok részéről.

Ezek közös motívuma, hogy Csehszlovákiában nem volt ellenforradalom.

A bevonulókat legtöbb helyen legtöbb esetben megszállóknak tartották, és azt is tudták, hogy Moszkva fogja a gyeplőt.

A jelentéseinkben, ezeket egyértelmű, hogy nem lehetett így leírunk.

Velünk, magyarokkal mint intervenciós erővel kapcsolatban a civil lakosság körében voltak olyanok, akik inkább szovjet csapatokat szerettek volna látni, de ugyanakkor voltak olyanok is akik a magyar csapatokban bíztak jobban.

A civil közigazgatási szervek hozzáállása az idő előrehaladtával sokkal nyitottabbá vált.

Internetes kép

Ezt a jelentéseinkben is érzékeltettük.

Máskülönben néhány járőrnaplóban megírtuk azt a szlovák álláspontot, hogy a csehek cselekedetei miatt vonultak be a Varsói Szerződés csapatai.

A megszállással kapcsolatban,, nem szabad megfélemlenünk az éles, szinte antagonisztikus (kibékíthetetlen) szlovák-cseh ellentétekről.

Visza kell térnünk arra a tényre, hogy a csehek és szlovákok viszonyát hosszú éveken keresztül meghatározta, hogy az ország vezetésében főleg cseh származásúak kaptak szerepet, ez Csehszlovákia megalakulása óta konfliktus forrás volt. A szlovák kommunista párt a CSKP irányítása alatt állt.

A különböző szlovák testületek súlya és tekintélye is csökkent, eredeti funkcióikat csak látszólag töltötték be.

Ebből fakadóan a szlovákok egyfajta “elnyomottként” tekintettek magukra, akik a csehekkel közös államukban nem egyenrangúak.

Az ország gazdaságilag fejlettebb területei a csehek lakta országrészekben voltak találhatóak, Így gazdaságilag is jelentős eltérés volt a cseh és a szlovák területek között.

A föderalizálás terve emiatt is volt sok szlovák számára fontos mérföldkő, mivel az sokkal kiegyensúlyozottabb hatalmi viszonyokat kecsegtetett számukra.

Azon a területen, hivatalosan kifejezve a megszállási zónában ahol egységgel voltam, az élet, mintha kezdett volna visszatérni a rendes kerékvágásba.

A helyi közigazgatás, ami nagyon fontos tényező a normális élet elindulásához, a bevonuló csapatok biztosítása által kezdet helyreállni. Járőrözések közben láthattuk a földeken dolgozó embereket.

A gyárakban dolgozók is felvették a munkát. Folytatódtak az építőipari munkák is. Szeptember elején megindult a közoktatás is. Alakulataink szeptember közepétől megkezdtek a különféle kikép-

zéseket, foglalkozásokat.

Voltak alakulataink, akik mezőgazdasági munkáknál segédkeztek.

Az idő előrehaladtával egyre jobbakat tudtunk írni jelentéseinkben. Ehhez azonban, hozzá kell tennem, hogy a lakosság egy része jobbnak látta a szimpatizálás tettetését vélt vagy valós, előnyös dolgok alapján.

Internetes kép

Egy dolgot viszont nyugodtan leszögezhetünk, mégpedig azt, hogy a Varsó Szerződés csapatainak bevonulása megosztotta a lakosságot.

Akik támogatták a bevonulást, azok általában a régi vágású kommunisták voltak.

Nem tetszettek nekik a reformok miatti politikai változások.

Sajtótermékek

Többek között az országban megjelenő cenzurálatlan sajtótermékek. Az ártatlanul elítélt, kirakatperek áldozatainak rehabilitálása.

Az sem tetszett nekik, hogy a társadalom egy része egyre inkább kezdett érdeklődni a politika iránt. Holott ez két évtizeden keresztül csak a kommunisták előjoga volt.

A szlovák származású Dubcsek-féle vezetést felelőtlennek tartották.

Nem látták biztos kezekben a szocializmus építését. Dubcsekben és követőiben „ellenforradalmi“ folyamatokat láttak. Ennek következményeként, agggódtak, hogy Dubcsek politikája aláássa a kapcsolatokat a testvéri Szovjetúnióval.

A szovjetúnió és a Varsói szerződés másik négy tagállama kritikái is meggyőzően hatottak erre a csoportra.

A másik fő vélemény a bevonulást ellenzőké volt.

Voltak, akik elsősorban a csapatok bevonulását ellenezték.

Mások Dubcsek mellett is kiálltak és megvédték az addigi reformokat, és erősen tagadták az ellenforradalmi tevékenységeket, a szovjetekkel való szembefordulás vádját.

Ennek ellenére a nyilatkozatok egy jó része- eredeti véleményétől függetlenül – a feltett kérdésekre passzívan válaszoltak.

Mások véleményüket általában röviden, a naplók tanúsága szerint kellett lenni fogalmazták meg. A lakosság megnyilatkozásai aktív ellenállást nem tartalmaztak, a járőrökkel szemben atrocitásokat nem követtek el.

A beszélgetések során nemcsak a helyi történésekről, esetleges problémásokról gyűjtöttek adatokat a magyar katonák, de különböző pletykákat, és szóbeszédeket is megörökítettek.

Közüvéleménykutatóást végző járőrök

Nekünk, mint közvéleménykutató járőröknek munkamódszerünkhez tartozott, hogy lehetővé tettük a lakosságnak kérdések felteuését.

Kérdéseknek jelentős hányada, természetesen arra hivatkozott, hogy mikor húzunk már el vissza ahonnét jöttünk.

Általában azonban ennél duruábban is fogalmaztak.

Mi ezzel kapcsolatban nem tudtunk korrekt időpontot adni, mert azt még mi sem tudtuk.

Nagyon sok kérdést kaptunk arra vonatkozóan, mikor vonulnak ki a Varsói Szerződés, beleértve a Magyar Néphadsereg alakulatai országukból.

Előfordult, hogy Kádár Jánossal kapcsolatban adtak fel kérdéseket, melyek a különböző híresztelésekkel, álhírekkel álltak összefüggésben.

A „mi van Kádár elvtárssal?” típusú kérdések gyakran arra vonatkoztak, hogy miért nem jelenik meg Kádár János a nyilvánosság előtt, miért nem mond beszédet vagy miért nem látogat el hozzájuk.

Különböző településeken több helyi lakostól hallottunk olyan híreszteléseket, hogy Kádár Jánost letartoztatták.

Hallani lehetett olyan változatott is, hogy (több magasabb rangú magyar politikus társaságában), és a Szovjetúnióban tartják fogva.

Dubcsek esetében viszont olyan híresztelések keltek szárnyra, miszerint radioaktív sugárázással, kínnzással manipulálták.

Ennek az értesülésnek, terjesztésnek annyi valós alapja volt, hogy érte fizikai bántalmazás Dubcseket az események során.

Most így utólag belegondolván az akkori zürzavaros időkbén, amikor még nem volt olyan modern tömegkommunikáció, mint manapság nincs mit csodálkozni azon, hogy ilyen álhírek is terjedtek.

Főhadnagy elvtárs, egyre közvetlenebb, bizalmasabb volt hozánk. Többek között tőlem is érdeklődött szüleimről, családunk gondjairól, megélhetési lehetőségeinkről a Pilisben. Meséltem neki a szüleim által hallott dolgokról, a két háborúról, azok áldozatairól.

Már általános iskolában szerettem a történelmet – irodalmat, ezért mikor nem történtek különösebb katonai események amit meg kellett oldani, kötetlenül beszélgettünk a már említett két témakörből.

Ilyenkor Králik Főtörzs és Makai tizedes is ott ült velünk a hotel előtti asztalnál lévő székeken. Egyszerű, meghitt bajtársi beszélgetések voltak. Két bajtársunk nem irigykedett, nem is irigykedhetett, hiszen, ők is szóhoz jutottak.

Králik elvtárs mesélt édesapja I. világháborús emlékeiről, a keserves, nehéz emberi sorsokról, az Északi - hegyek között.

Makai tizedes, aki mezőgazdasági gépszerelő szakon végzett a szakiskolában, is szóhoz jutott, és beszélt, csak a főhadnagy elvtárs nem beszélt magáról. Ugyanakkor odaadóan érdeklődött és mindegyikünket igazán türelmesen végighallgatta. Ugyan úgy itta valünk az italokat, és pénzzel is beszállt azok vételárába. Néhány ilyen beszélgetésünket követően, a reggeli üdvözléskor - Jó reggelt történész barátom! - megszólítással üdvözölt.

Én is elbeszéltem neki bizalmasan, hogy kivonulásunk előtti héten temettük el a munkahelyi balesetben meghalt huszonnyolcéves bátyámat.

Erre látszott rajta, hogy igazán tiszta szívből fejezte ki részvétét. Ezt folytatva megemlítettem neki, hogy a Szlovákiába kitelepült és ott élő keresztszülők is jelen voltak a temetésen.

Továbbiakban elmondtam, illetve még az irányt is megmutattam; - Erre laknak a Garam melletti Kálnán (Kálná nad Hronom) településen alig nyolc kilométerre.

- Ó, kedves Franyó elvtárs, és ezt úgy kellett kihúzni magából? Nos, holnap reggeli után arra vesszük az irányt!
Főhadnagy elvtárs betartotta szavát.

Reggeli után arra felé kezdtük a járőrözést.

Nem mentünk üres kézzel, igen tekintélyes mennyiségű tartós élelmiszereket csomagoltatott velünk egy méretes kartondobozba. Humánusságára jellemzően, elővette pénztárcáját és pénzt akart adni, hogy vegyek valami innivalót is.

- Ó, főhadnagy elvtárs, komoly szőlősük van nekik. Minden évben marad még az ó-borból is. Gyümölcsösükből még eladásra is jut a pálinkából.

- No, akkor abból nekünk is jut, - mondta mosolyogva főhadnagy elvtárs.

Alig félóra múlva, már ott is voltunk a Garam menti településen. Egyenest néhai bátyám keresztapja házának kapujánál.

Akkoriban még nem voltak csengők, főleg faluhelyen.

Udvari kapu sem volt kulcsra zárva, így simán bejutottam az udvarba. A kocsizajra keresztmama kijött az udvarra.

Mikor meglátott összecsapta kezeit és felsikoltott.

- „Jaj Bozsemój co sa stalo, Rudko?“ – Jaj Istenem, mi történt Rudko? – kérdezte ijedten.

- Ó ne ijedezzen, csak éppen erefelé járunk a bajtársaimmal és gondoltam benézünk.

- Keresztmama nehezen tudta felfogni hogy kerültem oda, ezért megtudni az okát beinvitált minket.

Keresztapám a szomszédos mezőgazdasági szakiskolában volt hivatalos.

Mikor meglátta a magyar honvédségi kocsit a házuk előtt, ott hagyott csapot – papot, és hazarohant.

Szintén nagyon meglepődött mikor meglátott.

Rosszatt sejtve kezeit összecsapva szintén megkérdezte; - Jaj Istenem, mi a baj kedves Rudko?

- Nincs semmi baj keresztapa, csak éppen errefelé jártunk, oszt gondoltam benézünk magukhoz.

- No azt jól tettétek, mondta megkönnyebült sóhallyal kísérve.

Erre kiment a kamrába és hozta a szilvapálinkás üveget, és töltöget-

ni kezdte a közbe asztalra került pohárákba a finom házipálinkát.

Később bor is került az asztalra, majd pogácsák is.

Keresztszülők, jól bírták a magyar nyelvet, hiszen Magyarországról települtek ki a háború utáni lakosságcsere alkalmával.

Reider Mihály keresztpapa mint magyarországi németajkú szülők gyermeke, még a németet is bírta.

A kezdeti feszélyezettség mindkét részről hamar feloldódott.

Főhadnagy elvtárs behozatta velem az ajándékokkal megrakott dobozt, amit vendéglátóink szabadkozva, bár de elfogadtak.

Parancsnokunk látván a kedélyes hangulatot, kijelentette: - No, a mai napon tovább nem jártörözünk, majd visszatérve körletünkbe megírjuk a jelentést.

Nem kellett kérdezősködnünk, mi, hogy van. Reider keresztpapa aki a helyi néptanács tagja volt, hamar megnyugtatót:

- Nincs itt, és nem is volt semmilyen ellenforradalom. Azt valakik csak kitalálták.

- Ezt bizonyítja ez a röpirat is, amit valakik szétszórtak.

Tele van vele az egész környék!

Erre felállt, a kredenchez (konyhaszekrényhez) lépve kihúzott belőle néhány magyarul gépelt „rölapot“.

- Olvassátok, mondta és elének rakta.

- Ehhez nem kell tolmács, hiszen magyarul íródott!

A régi „kredencekben“ minden bizonnyal még most is van ilyen, sőt biztos még „ilyenebb“ korabeli röpirat is.

Normál, A/4 nagyságú, tehát ennek az oldalnak kétszerese volt az írógépen írt és egyszerű (stencilezve) sokszorosított „rölap“.

Katonák, Tisztek, Elvtársak!

Nézzetek nálunk körül és mondjatok véleményt, mit vétetünk ellenetek, hogy tekintet nélkül magtámadtátok hazánkat?

Hol van nálunk ellenforradalom? Ki hívott ide benneteket? Nemzeteink, beleértve az itt élő magyar kisebbséget is, még soha nem voltak annyira egységesek, mint idejöttetek előtt! Nagy erőfeszítéssel és kedvvel kezdtünk hazánkban a demokratizálódási folyamathoz, melyben a szabadság és az egyenlőség nem csak üres frázis.

Ekkor jöttök Ti a Varsói Szerződés hadseregei és megszálljátok békeszerető hazánkat. Ezzel a lévéssel nagy sebet ejtettek népeink barátságán.

Dolgozó népünk mindig mély, baráti érzelmeket táplált a magyar dolgozó nép iránt és soha nem adott okot ilyen beavatkozásra. Harckocsijaitokkal és harseregetekkel megszálltátok békeszerető hazánkat, feldúltátok nyugal munkát és úgy viselkedtek velünk szemben, mint az ellenség.

A Varsói Szerződés hadseregei jogtalanul tartják fogva népünk legjobb fiait: Dubcek, Szurkovszky, Csernyík, Cisár elvtársakat és a többieket.

Miért nem endedik őket szóhoz tutni?

Csak ők élvezik népünk önként beléjük helyezett teljes bizalmát. Népünk demokratikus alapo választotta őket és állította az élre és csak Ők képviselhetnek bennünket jogosan. A varsói hadsereg egyes egységei tüzet nyitottak fegyvertelen népünkre, melynek eredménye több halott és sebesült.

Úgy állítják be elöttetek, hogy kormányunk hívott segítségül benneteket. Nehigyjétek!

Miért nem árulják el, kik voltak az illetők? A Moszkva-i rádió és az újságok azt állítják, hogy nemzetünk felszabadítóként fogadott benneteket. Nincs bennünket kitől felszabadítan, arról magatok is meggyőződhetek.

Dolgozó népünknek nagy keserűséget okoz ez a megszállás. Ezért kérünk benneteket, mint barátokat, menjetek haza családjaitokhoz!

Békében és barátságban akarunk élni a szomszédos népekkel, boldogan családjaink körében és építeni egyesült erővel a demokráciát és a szocializmust.

Mossátok le a szegényfoltot, melyet ez az erőszakos megszállás ír történelmetek naplójába azzal a cselekedettel, hogy önként kivonultok hazánkból. Hálás lesz ezért Csehszlovákia egész dolgozó népe.

Éljen a szabad, demokratikus szocialista Csehszlovákia!

Ott létünk alatt láthattunk még számos egyéb szórólapokat, falakra ragasztott felhívásokat, de egyszerű falra, sőt még aszfaltra is írt üzeneteket is.

- Mindenkinnek van munkája, mindenki dolgozik!
- Folytatta okfejtését néhai bátyám keresztapja:
- Nincs itt ellentét szlovák, magyar és az itt maradt németajkúak között. Mindenki végzi a dolgát, esténként meg együtt iszogatunk. Králik főtörzs elvtárs is belendült a beszélgetésbe, hiszen azonos korúak voltak házigazdánkkal.

Főhadnagy elvtárs is tett fel kérdéseket, amit aztán közösen megtárgyaltak.

- Mi idáig is megvoltunk oroszok nélkül, ezután is kibírtuk volna nélkülük is.

De, ha már idejöttek itt is maradnak majd ugyanúgy mint maguknál!

- Mondta néhányszor kézlegyintéssel kísérve szavait, keresztapja.

Kiadós beszélgetést követően elbúcsúztunk a háziaktól, a jó szívvel ránk erőltetett demizson bort, és a pálinkás butykost is magunkal véve visszaindultunk szálláshelyünkre.

Ott Főhadnagy elvtárs közreműködésével, megírtam járőr jelentést a vonalas spirál füzetbe, majd felálltam és a katonai szabályzat szerint vigyázállásba vágva magam fejemet kissé előreahajtvá átnyújtottam. Átvette átolvasta, sokat nem javítva rajta hóna alá vágva elindult a politikai parancsnokságra.

Ismét hármásban maradtunk.

Králik megjegyezte, hogy vacsoráig ne töltsük tétlenül az időt.

- Csak nem azt akarja mondani Józsi bá, hogy tartsunk fegyver karbantartást, hiszen még nem is használtuk géppisztolyainkat?

- Kérdezte bizalmas megszólítással Makai tizedes, aki mint leszerelésre váró „öreg” katona, na meg azonos vidékről való földije megengedhetne már, némi pohárka italt követően ezt a megszólítást.

- Azt nem, de ennyi alkohol után elküldhetnénk a kopaszt sörért, amíg be nem zár a szomszéd bolt!

Én voltam a kopasz, nem vettem sértésnek ezt a megnevezésemet. Akkoriban minden bevonuló katonának, egy évig amíg nem érkeztek meg az ujjoncok, ez volt a megnevezése.

Hivatalosan természetesen fogdai fenytés járt ezért a degradáló megszólításért.

Több mint kétéves katona időm alatt viszont nem hallottam olyan esetről, hogy valamelyik öregkatona ilyen kijelentésért meg lett volna fenytve.

Tehát fogtam a szimatszatyort, vállamra akasztottam és átsétáltam a Jednota Szövetkezet élelmiszerboltjába néhány sörért.

A szomszédos boltban a kiszolgáló asszonyok szlovákul beszéltek. Szlovák köszöntésekre, a szlovák beszédnek megfelelően. „Proszím pane!”

– Kérem Uram! - ként üdvözöltek.

- Na végre itt már úr vagyok és nem „ugorj kopasz”!

Nyugtáztam magamban elégedett mosollyal.

Elégedett mosolygós arccal érkeztem vissza a vállamra akasztott tarisznyának használt gázálarctáskával.

Kiraktam a néhány üveg sört az előtérben lévő asztalra, amelynél már ott ült a két előjáróm.

Igen, valóban a négy fős különítményünkben én voltam az egyetlen rendfokozat nélküli egyszerű sorkatona, akit mint még rendfokozat nélküli századírnokot szlovák tudása miatt tolmácsként vezényeltek ki az akkori Csehszlovákiába.

Üldögéltünk a megszokott asztalunknál, és hallgattuk Králik főtörzs elmélkedését.

- Nem értem miért kellett ide jönnünk, hiszen itt is ugyanolyan rendszer van mint nálunk.

Itt vagyunk, de se nem ártunk se nem használunk nekik.

Ennyi erővel otthon is ülhetnénk!

- De viszont nem ihatnánk ilyen finom söroket, jegyezte meg gépkocsivezetőnk, miközben a maradék söret habosította körkörösén mozgatva az üvegét.

- No, azon a jó sörön már ne múljon, vette át a szót közvetlen parancsnokunk Králik főtörzs.

- Rudkó átmész még a szimatszattyorral szlovák tertvéreidhez?

- Értettem, Törzsőrmester elvtárs, a parancsot végrehajtom. – ott a boltosok legalább úrnak szólítanak, nem kopasznak. A befejező mondatot Makai tizedes felé fordulva mondtam, kaján mosollyal, és vállamon a gázálarctáskával már igyekeztem is a bolt felé.

- A bolti fiatalasszonyok mosolyogva kérdezték:

- „Ó pán vojácsik hutyi, vám pivicko?“ Ó katona úr ízlik a söröcske? – Lehet, azt gondolták, hogy egyedül iszogatok.

Nem magyarázkodtan, csak röviden válaszoltam.

- Izlik bizony, mert nagyon finom!

Visszatérve ismét sörözéssel mulattuk az időt.

Sok igazság volt Főtörzsőrmester elvtárs véleményében, hogy Csehszlovákiában elvileg olyan forradalom zajlik, mint nálunk volt 1956-ban, csak ez lényegesen békésebb.

Én, mint közkatona és főleg kopasz nem akartam beleavatkozni a nagyok dolgába.

Ezért inkább elengedtem fülem mellett megjegyzését.

Pedig már akkoriban oly fiatalon is tudtam, hiszen beszélgettem néhány politikában jártas emberrel, meg ha csak gyerekésszel is, de emlékeztem az 56 forradalomra, amit akkoriban még évtizedekig ellenforradalomnak volt szabad mondani.

Szlovákiában erősebb volt a párt, ott nem volt forradalom, ők késtek 12 évet. Nekik sem sikerült, mert itt a nagy szovjet testvér inkább lépett időben mint nálunk annak idején.

Náluk is megvalósult a teljes államosítás, a demokratikus pártok betiltása, majd leszámoltak minden létező és nem létező ellenséggel.

1967 végére viszont ahogy akkor mondták a csehszlovák élet puskaporos hordóhoz vált hasonlónak. Egyre több bíráló érte Antonin Novotny titkárt, aki 1967 őszén gumibotos kommandóval szétverette a békés tüntetőket.

Ezekről viszont még bevonuláso előtt hallottam. Bevonulásomat követően annyit tudtam a politikáról, amit pénteki napokon a politikai oktatáson belém súlykoltak.

Králik főtörzs viszont nagyon otthon volt politikában, ahogy akkor szokás volt mondani, ismerte az érem másik oldalát is. Ezt a másik oldalt akkoriban, főleg Karhatalmi forradalmi ezred Főtörzsőrmesterének nem volt ildomos emlegetni.

A keresztapánál kapot röpirat szerű felhíváson kívül, más felhívásokkal is volt alkalmunk megismerkedni.

Az alábbi a Jednota szövetkezeti bolt, (ahová sörért jártam) elől sikerült szereznem.

Csapattesteknél ezek birtoklása vagy neadjisten felolvasása, akár csak rajoknál, vagy egymás között, szigorúan tiltva volt.

Annyira tiltva volt, hogy már súrolta a zendülés fogalmát. Ezt az alábbi szövegűt, az egyik sörbeszerzési utam alkalmával zsebre vágtam, és sörözés közben mivel nem volt közelünkben a politikai főhadnagyunk felolvatom, Králik főtörzs és Makai tizedesnek.

Amint végeztem, a főtörzs kivette a kezemből, darabokra tépte, majd határozott kijelentéssel, ennek itt a helye, bedobta a szemetesbe.

- Többet eszedbe ne jusson röpiratot magadhoz vened! Egy ilyen papírdarabért, katonai börtönbe kerülhetsz, és akkor oda a jövőd! Ezzel senkinek nem használsz, csak a saját jövődet rontod el!

Hallottam a futkosóról (katonai börtön, ahol csak futólépésben lehet közlekedni, jelteni is csak helyben futásban szabad), ezért hálás szemekkel néztem a jólelkű Králik József főtörzsre. Katonás vigyázállásba vágva magam, köszönöm értettem, szavakkal nyugtáztam figyelmeztetését.

ELVTÁRSAK

A megszálló hadsereg katonái!

Halgassátok a csehszlovákiai kommunisták és a dolgozók hangját!

Mi nem térünk le a szocializmus újáról a humanizmus és a demokrácia elve nincsenek ellentétben a szocializmus alapjaival.. mi éppen úgy szeretjük népeink szabadságát és államunk függetlenségét mint Önök.

Tapasztalhatjuk, hogy nálunk nincs sem ellenforradalom sem anarchia! A rendet és a szocializmust magunk is megtudjuk védeni.

Hivatlanul jöttek és senkit nem védenek meg, ezért nem mint szövetségesek vannak Csehszlovákiában, hanem mint megszállók!

Térjetez haza, hogy minél előbb véget vessünk e szomorú állapotnak.

A Csehszlovák Szocialista Köztársaság kommunistái és dolgozói.

Eltársak! Katonák!

A moszkvai szovjet – csehszlovák megállapodás jó alapot nyújt a konszolidációhoz.

A csehszlovák vezetők kinyilvánították, hogy csehszlovákia továbbra is a szocializmus útján halad a szocialista országok közösségében.

MOST ELVÁLIK, HOGY KIK A SZOCIALIZMUS IGAZI HÍVEI ÉS KIK AZ ELLENSÉGEI

A SZOCIALIZMUS IGAZI HÍVEI következetesen betartják és betartatják a moszkvai megállapodásokat: harcolnak a rendért, nyugalomért, a párt és a munkásosztály vezető szerepének biztosításáért, a szocializmus vívmányainak megvédelmezéséért, tovább fejlesztéséért, a szocialista országok egységéért és barátságának szilárdításáért.

A SZOCIALIZMUS ELLENSÉGEI – most már nem bírhatnak álnokul a párt zászlaja mögé: aki szembe száll a CSKP konszolidációs politikájával, aki fellép a rend ellen, uszít, sztrájkot szít, rágalmazza a testvéri szocialista országokat és hadseregeiket, lelepleződik, mint a szocializmus ellensége!

SZÁMÍTANUNK KELL A REAKCIÓ AKTIVIZÁLÓDÁSÁRA. A HARC KIÉLEZŐDÉSÉRE!

A szélsőséges jobboldali, nacionalista elemek fegyveres kalandor akciókra is vetemedhetnek, hogy megakadályozzák a kibontakozást, ezért most FOKOZOTTABB ÉBERSÉGRE MAGASFOKÚ HARCKÉSZÜLTSGRE VAN SZÜKSÉG!

Légy készen mindig, minden eshetőségre.

Feladatod most: biztosítani a feltételeket ahhoz, hogy a párt és állami szervek megszereshessék a szocializmushoz hű erőket, kimunkálhassák a kibontakozás feltételeit és megvalósíthassák a kibontakozást.

Ilyen hirdetések is jelentek meg nyomtatott formában, katonai egyseégeinknél.

A fenti felhívások Jagadics Péter, Az elfelejtett hadjárat c. könyve 292-300 oldalaiából lettek tallózva

Beszélgetések

Ahogy telt az idő, egyre gyakrabban, átjártunk a szomszédunkban állomásozó Rétsági páncélosokhoz.

A szokásos katonabarátságok születtek. Az egyik leszerelés előtt álló öreg katona, akinek rokoni kapcsolatai voltak szülőfalumban, jó barátságba kerültem.

Ő mesélte, hogy 1966-ban sorozták be Rétságra az ottani páncélos ezredhez. Mint rajparancsnok már számolgatni kezdte a leszerelésig még hátralévő napokat. Mint kiváló katona tizedesi rendfokozattal állandó kimaradási engedéllyel, a szolgálat nehezés már túl volt.

Azt a néhány napot, ami akkor még hátravolt, úgy gondolta, ahogy mondani szokás, már fél lábbal is kibírja, azt az öt hónapot.

Mikor aztán egy hosszabb gyakorlatról visszatértünk, örömünk hamar elszállt. Hétvége, szombati nap délutánja, mégis szokatlanul nagy nyüzsgés.

Lepakoltunk, aztán valaki hozta a hírt, hogy a raktárból elvitték a kimenőruhákat..

Alig ocsúdtunk fel, parancs jött tisztos eligazításra, amit századparancsnokunk tart majd.

Az eligazítás szerint, a század egyik felét a telephelyre, a másik felét a lőszerraktárba osztották be pakolásra.

Holfáradtan érkeztünk gyakorlatról a laktanyánkba, utána a málház, amit alig fejeztünk be, ezredriadó.

Ez a riadó, azonban más volt mint a többi, nem kellett kapkodni, még sietni sem, mint más riadók alkalmával, sőt még a tisztok nyugtatgattak bennünket, hogy mindent pakoljunk el, itt ne maradjon semmi. A személyes holmijainkat is hozzuk magunkkal (riadó alkalmával a személyes tárgyakat nem szokás magunkkal vinni).

Felpakoltunk, szokatlanul sok ételkonzervet és kenyeret osztottak ki, abból is lehetett tudni, hogy egyhamar nem jövünk vissza.

Sötétedéskor éjfél felé hagytuk el a laktanyát. Szomorúan vettük tudomásul, hogy kimenő, helyett egy hosszú, út áll előttünk, melynek végét akkor még nem tudhattuk.

- Az bizony még most sem tudjuk! - szaladt ki csak úgy számon a mondat.

- Nos így érkeztünk ide. – fejezte be mondókáját bajtársunk.

Miután rágyújtott, majd szippantott néhányszor folytatta:

- Még a gyakorlat alatt ügyéshi előadáson kellett résztvenni az egész ezrednek, ami abból állt, hogy egy katonai ügyész, hosszan ecse-telte, hogy milyen büntetés jár annak, aki harchelyzetben cserben hagyja bajtársait, deertál stb.

Végezetül bejelentette, hogy ez külföldön még nagyobb bűn, de hozzátette, hogy a tábori tartózkodás is harchelyzetnek számít.

Így lassan hozzászoktunk a harchelyzethez, és kezdtünk beletörődni abba, hogy hamarosan irány Csehszlovákia, nos így kerültünk ide szinte egyidőben veletek.

Tolmácsként más alakulatnál

Mint azt már említettem a megszállás első napjának reggelén már megmutatkozott a magyarlakta területek lakosságának a véleménye a magyar csapatokkal szemben. Ez bizony sokszor megrázó volt egy kívülállónak, hát még nekem, alig 19 éves egyszerű szlovákakú ifjúnak, akinek apai ágon az 1947 lakosságcsere alkalmával kiment családotól fiú testvére, nővére, sőt még hetvenéves özvegy édesanyja is. Ezenkívül, számos unokatestvére gyerekeinek keresztszülei, stb.

A tömeg sokszor többségben magyarlakta területeken is egyre hangosabb és ellenségesebb volt.

Nagyon is tájékozottak voltak a történekről. Fenygetően ordítottak, köpdöstek felénk, rázták az öklüket, szidalmaztak mintket, a vétlen katonákat, akik csak a parancsot teljesítettük.

Mint az köztudott, parancsmegtagadásért háborús helyzetben főbelövés jár.

Mai szemmel, és észjárással hihetetlen dolgok történtek, nagyon sokszor leginkább egy városon, de községen történő áthaladáskor is.

Egy ilyen áthaladás lelkileg és idegileg is megviselte főleg a humánusabb gondolkodású katonákat.

Borzasztó dolog volt szembenézni „véreinkkel“, és tűrni szidalmazásukat.

Internetes kép

Feldühödött fiatalok nekimentek a meg – megálló harckocsiknak, teherautóknak, és megpróbálták a lehetetlent feldönteni őket.

Felsőbb politikai utasításra egy döntően szlovák ajkú bányásztelepülésre kerültem egységgel.

Az a kevés magyar lakos is letagadta, hogy beszél magyarul.

Főhadnagy, parancsára, vagy Králik főtörzsőrmester javaslatára, igyekeztem megértetni a lakossággal, hogy katonáink parancsot

teljesítenek. Szlovákul még olyanokat is közöltem velük, aminek a feléért is hadbíróság járt volna.

Ezzel több alkalommal is sikerült lecsendesíteni a lázongó tömeget.

Az ezred parancsnoka, akinek az egyik zászlóalja volt Nová Bana –Újbánya városában, különleges ember volt. Nagyon nagy tudású! Beosztotjait keresztnévükön szólította és magázva. Rendfokozattal soha nem vesződött. Tudott jó kedvű és szelíd is lenni.

Ugyanakkor nagyon humánus és jólelkű volt.

Mi sem bizonyította ezt jobban, mint amikor az alakulathoz egy hivatásos katonát vezényeltek tolmácsnak. A tolmács az egész akciót nem tudta elfogadni, magába roskadva ült a sátorban.

A parancsnok elfogadta álláspontját, mentesítette a feladat alól. Más parancsnok valószínű feljelentette volna a hadbírószágon. A tolmácsot, még az elhárító tiszt sem vegzálta.

Nos ide érkeztem az egységem kíséretével tolmácsnak.

Már az első éjszaka, alig csitult el a tábori zaj, rátelepedett az őrkatonára az erdei sötétség a maga nesztelenségével. Idegen országban, idegen erdőben. Ezt a remegő csendet egyszer csak egy kiáltás: „állj vagy lövök!“ töri meg, majd eldördül a lövés. Azonnal elhangzik a riadó, az ügyeletes alegység akcióba lép. Átfésülik az erdőt, de nem találnak semmit. Talán csak egy madár vagy vad, aminek a neszéhez a katona nincs hozzászokva.

Másnap reggel az erdő alján lévő községből küldöttség kereste fel a tábort. Tiltakoztak az éjszakai lövöldözés miatt, majd egy lövedéket mutattak, amit az ajtófélfából szedtek ki.

Parancsnok tolmácsolásom által elnézést kért, és egyben a maga módján kérte őket, hogy vegyék tudomásul az itt létünket, és ne provokáljanak bennünket.

Az első napok aktív és demonstratív járőrözése nem tetszett a lakosságnak.

Tiltakozásukat sértő jelszavakkal és transparesekkel fejezték ki. Tolmácsolásom, közvetitésem a békés megoldáshoz, nem midig

járt teljes sikerrel. A járőrök ez ellen felléptek, és egyszerűen elkergették a békés tiltakozókat. Később állítottak eléem két fiatal, akik megszeppenve kortyolgatták a reggeli teát amivel megkínáltam őket a sátorban.

Közben a városi rendőrkapitányság tisztje a táborba érkezett a fiúkat keresve. A parancsnok átadta őket a rendőrnek.

Udvariasságból megkérdezte tőlünk, van e valami kérésünk. A parancsnok közölte általam, hogy nincs, csak a kávé van fogytán.

Másnap, mindenki meglepetésére, megjelent a rendőrtiszt egy csomag kávéval. Kérésemre, hogy mivel tartozunk, csak annyit válaszolt, hogy „priaterstvom“ - barátsággal.

Nem volt ám azonban mindenki ilyen barátságos. Amikor elfogyott az ivóvíz, a katonák elmentek a közeli várossal szomszédos állami gazdaságba vízért.

A helyiek nem adtak vizet. Közölték, ha megpróbálnak vizet vételezni, megmérgezik a kutat. Ilyeneket tolmácsolni, bizony nem volt hálás feladat!

Parancsnokunk a sajátos stílusban utasította helyettesét: Sanyi, a fehérrel menjetek ki, és rendezzétek le az ügyet.

A szabályoknak megfelelően felfegyverkezve, páncélos járművel kimentek a község nemzeti tanácsának elnökéhez. Mi négyen a parancsnoki gépjárművel követtük őket. Általam közölték miért jöttünk.

Az elnök vette a lapot, és pálinkával kívánta oldani a feszültséget. Közben telefonált, és lett víz.

Megbeszéltük, az egymás mellett élés szabályait.

Katonáink nem járőröznek a faluban, ők pedig nem provokálják a katonákat. Így végre béke lett.

A városiak igen hatásosan tiltakoztak a sűrű járőrözés ellen. Ha a páncélosok beértek a városba, megszólaltak a szirénák, és az emberek eltűntek az utcákról. Mintha egy halott város lenne.

Másnap a parancsnok, a politikai helyettese, az elhárító tiszt velem mint tolmáccsal felkereste a tanácselnököt. A fogadtatás bizony rideg volt. Szólt a sziréna és üresek voltak az utcák.

- A parancsnok közölte, hogy mátol ő ennek a városnak a parancsnoka. Az történhet, amit ő engedélyez.

A helyiek ezt nem fogadták el.

- Azonnal szedjék le az áruház ablakaiban lévő transparenszeket. (Ezt nagy vita után megígérték.)

- A város központjában lévő pavilonokról távolítsák el a falfirkákat. Erre gyorsan jött a válasz, hogy azt nem lehet, mert magántulajdon.

- Akkor majd én megoldom, közölte a parancsnok. A szlovákok fölényesen mosolyogtak.

Kérdezték: hogyan? Katonás választ kaptak. Buldózerral széttiporják.

Ez a kemény, barátságtalan viszony továbbra is megmaradt. Az állomány örömmel vette, hogy másik tábort jelöltek ki számukra. Az örömben azonban ürmögve ült. Az ezred 1968. augusztus 25-én éjszaka áttelepült.

Mi, tehát a főhadnagy, Králik főörzs, Makai tizedes és jómagam visszakerültünk Lévára.

Internetes kép

Mindent összegezve a járőrnaplók alapján a mostani érdeklődő betekintést nyerhet a csehszlovák bevonulást követő időszak folyamataiba a járőrözést folytató katonák szemszögéből.

A különböző elbeszélésekből, leírásokból, ha kendőzve is, több információt lehet kinyerni arról, hogyan viselik, el, az emberek, ha egy ilyen horderejű eseménybe csöppennek.

Az is megfigyelhető, hogy a helyi lakosság a kezdeti elutasítás és tartzkodás után végül bizonyos értelemben barátsággal viszonyult a magyar katonákhoz.

A járőrök munkamódszerei ennek megfelelően is változtak, alkalmazkodtak.

A járőr naplók érdekes visszatérő elemei a folyamatosan felmerülő kérdések Kádárral kapcsolatban. Az hogy miért váltott ki ekkora érdeklődést Kádár János hogyléte a helyi lakosságban, jó kérdés. Lehetett egyszerű érdeklődés a részükről, vagy zavarkeltési kísérlet, esetleg a magyarokat így akarták a szovjetek ellen fordítani.

Erre a kérdésre a választ a járőr naplókából nem tudhatjuk meg. Az is kiderülhet számunkra, hogy nem minden esetben alakul ki olyan széleskörű és egységes álláspont minden emberben minden közösségben, mint ahogy azt gondolnánk. A járőrnaplókból megállapítható, főleg a gyárakban tett látogatásink leírása alapján, hogy magával a bevonulással szemben egy éles és viszonylag egységes fellépés tudott kialakulni, de annak elvi, ideológiai háttérével és viszonylag egységes fellépés tudott kialakulni, de annak elvi, ideológiai háttérével és az elmúlt 8-9 hónap eseményeivel és folyamataival kapcsolatban már nem voltak egységesek.

Az négy fős alakulat, melyhez, mint századírnok, szlovákságomat felvállalva csapódtam, a megszállás kezdtétől, sőt a parancsnoki terepjárával elől, majd mögöttünk a politikai hadvezetés főtszjtjeivel elsőnek érkeztünk Lévára, a kijelölt Hotel Rozkvet épületéhez. Elsőnek érkeztünk, és a magyar csapattestek visszavonulását követően Léva és környékén még két hetet, majd azt követően Morva és Cseh területeken még egy hónapot töltöttünk a politikai parancsnoksággal.

A két hónapos megszállás alatt számos járőrnapló készült, illetve készülhetett.

Hogy mi lett a sorsuk, nem tiszttem azok nyomozása. Jelentéseit egységünknek, tolmácsolás általi közre működésemmel az igazán korrekt főhadnagy elvtárs készítette és adta át a politikai hadvezetésünknek.

A főhadnagy elvtárssal készített járőrnaplók azért is nagyon érdekesek lennének, mert azok döntő többségében, már a magyar csapattestek kivonulása utáni járőrözési tapasztalatokat rögzítettük.

Négyes alakulatunknak, és a buszon utazó magyar orosz főtiszteknek, más volt a feladata.

Cseh területek felé vettük az irányt, a szovjet megszállási területre. Az egységünk szállás szempontjából más, más feladatokkal, de együtt maradt.

Én a főhadnagy elvtárrsal egy lokátoros rádiós kocsira kerültem. Feladatom volt az akkor főleg Cseh – Morva területeken az úgynevezett „kalóz adók“ leleplezése, majd fölszámolása. Ezt viszont már nem a lokátor kocsiban lévőők végezték.

Ők csak bemérték és nagyjából megadták a koordinátákat. A lokátoros kocsik személyzete szovjet volt, mind a kettő tiszthelyettes, a A gépkocsi vezető vállán is volt néhány csillag.

Főhadnagy elvtárs kiválóan tudott velük beszélni oroszul, hiszen ott végzett vörös diplomával. Legegyszerűbb dolga Králik főtörzsrőrmester elvtársnak volt, ő csak ült hivatalos arccal és hallgatott.

Este, amikor szokás szerint hármasban idogáltunk, akkor viszont ő vitte a szót.

Visszavonulás

A magyar csapatok október 23 – a blokk országai közül elsőként – vonultak ki Csehszlovákiából. A szovjet csapatok még 23 évig maradtak. Hogy mennyi áldozata volt a megszállásnak, arról eltérő adatok láttak napvilágot, természetesen nem az akkori szocialista sajtóban.

A Cseh Nemzeti Emlékezet intézete közlései alapján, száznyolc csehszlovák halálos áldozatot követelt a prágai tavasz eltiprása.

A magyar katonáldozatokról és sorsukról eltérő számok láttak napvilágot. Az Orbán kormány idején Szabó János honvédelmi minisztert interpellálta kigazda képviselőtársa: hozzák haza az 1968 óta (cseh) szlovák földben nyugvó magyar honvédeket.

Valójában mind a négy áldozat magyar földben nyugszik, de egyikük sem harci cselekményben vesztette életét, tudhatjuk meg Pataky Iván kutatásaiból.

Augusztus 20 – én hajnalban harckocsibalesetben egy tartalékos alhadnagy, infraktusban egy másik tiszt vesztette életét.

Egy sorkatona fegyvertisztítás közben végzett magával, egy másik katona pedig a bevonulás után, szabadsága alatt lett öngyilkos.

A magyar katonák két halálos közlekedési balesetet okoztak, mindkettőben csehszlovák állampolgárok haltak meg.

A Hotel Rozkvettel szemben táborozó barátaink, a többi magyar egységekkel kivonultak magyar területen lévő körleteikbe.

Mi négyen és a buszban utazó szovjet – magyar főtisztekkel a Hotel Rozvetben lévő szállásunkon maradtunk.

Mikor elvonultak a szemben lévő bajtársaink, mi is vártuk már, hogy mikor követjük őket. Eszünk meg sem járta, hogy mi nem fogjuk beérni őket.

Makai tizedes már menetre készre csomagolta felszerelését.

Nekem nem volt sürgős, hiszen még csak alig tíz hónapos katona voltam.

Én még jzabadabbnak éreztem magam kint idegenben, mint otthon a laktanyában.

Laktanyában percre szabott napi program szerint teltek a napok. Itt viszont, az igaz, hogy idegenben voltunk, de már Makai tizedes sem mert kopasznak hívni, hiszen szlovák tudásomnak köszönhetően minden szorult helyzetben sikerült italt szereznem.

Ennivalónk, viszont ez való igaz, annyi volt, mintha lagziba lettünk volna.

Járőrözéskor, az egyik alkalommal Tlmacs - Garamtolmács nagyközségbe jutottunk. Garam menti szőlészetének és jó földjének köszönhetően jó módú szlovák ajkú település.

Szüreteléskor kerültünk az alig tíz kilométerre lévő községbe kora délelőtt.

Szokásunk szerint a település központjában álltunk meg. Ott volt minden egy helyen, a községháza, Iskola, a szövetkezeti bolt és kocsmá egy közös épületben.

Szokás szerint elsőnek a tanácsházára mentünk, illetve mentem a főhadnagy elvtárssal. Králik

főtörzsőrmester, Makai tizedessel ilyenkor kint szokot maradni a kocsi közelében.

A kocsit felügyelet nélkül nem volt szabad hagyni. Ilyenkor a főtörzs ment felderíteni a lehetőségeket, az italszerzésre.

Minket a tanácsházán a szokásosnál kedvesebben fogadtak. Ezt a főhadnagy elvtárs is megjegyezte, amit rögtön közöltem a tanácselnök elvtárssal szlovákul, hiszen egy szlovák településen voltunk, ahol valóban mosolygós arcú szlovákok laktak.

Nincs itten semmilyen nemzetiségi ellentét, ezer éve élünk, dolgozunk magyar testvéreinkkel. Nemzetiségünkéből fakadóan soha nem volt ellentét közöttünk.

Mondta az időskorú tanácselnök, miközben már talán a harmadszor töltötte meg a pálinkás poharat, majd szólt, hogy hívjuk be a vitéz urakat is.

- Nem kell őrizni azt a kocsit, nem bántja it senki soha a békés szándékkal érkezőket.

Főhadnagy elvtárs, aki a Nagy Szovjetúnióban végezte a tiszti iskolát, megértette mit mondott Jozef bácsi, a tanácselnök.

Fejével biccentve, kacsintva intett felém. Én, ahogy akkoriban szokás volt mondani, vettem a lapot, és kimentem a térre Králik elvtárshoz, aki éppen akkor érkezett vissza a kocsmából.

Mosolyogva jelentettem neki a felsőbb utasítást, majd előre engedve követtem.

Tanácselnök elvtárs hiányolta a gépkocsivezetőt, de tudomásul vette, hogy a gépkocsi vezető nem ihat.

A már elég bátorságot ivott főhadnagy elvtárs kérdéseinek megfelelően elkészítettem a jelentést.

Ezt követően még csak úgy kötetlenül beszélgettünk, illetve váltottunk néhány mondatot.

Búcsúzás előtt főtörzsőrmester elvtárs orosz – tót nyelven még érdeklődött: - Kuda su pivnice? Merre vannak a pincék.

- Ó, bozsemój pivníc je dost! – Ó Istenem pincékből van elég. – intett kezével mosolyogva a falu első embere.

Miután megettük az utolsó krumplis pogácsát is, elbúcsúztunk jó lelkű vendéglátónktól.

- No, akkor irány a pincék, adta ki a parancsot Főhadnagy elvtárs. Nem volt nehéz megtalálni a Hlboká cestát – Mély utat, mert annak oldalába voltak kivésve a tufás talajba a község boros pincéi.

Ekkorra már volt hivatalosan is koronánk, hiszen a zsoldot, illetve Králik úr és a Főhadnagyunk a fizetése egyrészét koronában kapta.

Mintha tegnap történt volna, úgy emlékszem: Mi ketten Makai tizedessel egy demizsonnal vettünk a tavalyi „frankovkából” – kékfrankosból.

Főhadnagyunk kettővel vett, amit a magyar orosz főtiszteknek vitt. Jozef bácsi egy demizsont töltetett meg a vörös nedűvel.

Ahogy elhelyezkedtünk gépkocsinkban éppen megszólalt Garamtolmács delet jelző harangja. Jó fertály óra múlva, már szállodánk előtt voltunk.

Főhadnagy elvtárs elsőnek igyekezett szobájába, ahonnét egy darabig nem láttuk kijönni.

Králik főörzs röstelte őt megzavarni pihenésében, ezért a hotel előtti terasz asztalához ült. Mi szolidaritásból követtük.

Szépen lassan iszogattunk, majd felmentem Makai tizedessel közös szobába, és hoztam le egy jókora téliszalámi darabot, egy darabka kenyérrel.

- Ahogy látom, a kenyérrel spórolnunk kell, - jegyezte meg huncútul Jozef bácsi.

- Nem kell spórolni, nyitva van még a jednota, mutattam a szomszédos szövetkezeti bolt felé, majd felálltam és hoztam négy „bucit”.

– egy buci a mai két, három zsömlének felelt meg.

- Ügyes vagy Rudkó fiam mondta elismerően Králik főörzsořrmester, pedig a csizmaszárba dugott laposüveget még nem is vette észre.

Így szépen, kimért nyugalommal eszegettünk, hiszen a hotel vendégek előtt zárva volt, csak a portaszolgálat, és esetleg egy – két karbantartó szédelt a több emeletes épületben.

Velük, nagyon jó volt a kapcsolatunk hiszen ők láttak el minket finom háziborokkal, amit természetesen minden alkalommal készpénzzel kifizettünk.

Ehhez meg kell jegyeznem, hogy a bolti borokkal azonos, vagy inkább olcsóbb áron ittuk a finom felvidéki hajdani bortájegységünk finom borait. Többek között a „Modrová frankovkát“ – Modrai kékfrankost. Fehér borból meg a kiváló szürkebarátot.

Makai tizedessel, sunyiban már kacsingattunk egymásra, hogy menjünk már fel, mi is lepihenni, de mindketten sajnáltuk othagyni Králik József főtörzs elvtársat.

Ő meg nem akarta megzavarni szobatársát. A vén róka, mintha észrevette volna gondunkat, felküldött a szobánkba.

Menjetek fel nyugodtan, én még levegőzőm egy keveset, - meg aztán had pihenje ki magát a főnök, mondta mosolyogva.

Mikor hármásban voltunk és jó kedve volt, mindig tegezésre váltott.

Makai tizedes, mintha csak erre várt volna, már igyekezett is felfelé a lépcsőn.

Én még maradtam, majd rövid beszélgetéssel, vagy inkább biztatással rábeszéltem Jozef bácsit, hogy nyugodtan jöjjön fel ő is és oszonjon be a közös szobájukba oszt vágjon hátast az ágyába.

Nem volt nehéz rábeszélnem, a már ásítózó Főtörzs elvtársat. Így együtt ballagtunk fel a lépcsőn, az egymás mellett lévő szobánkig.

Eligazítás

A reggeli elfogyasztása után, amit rendszeresen a hotel éttermében tartottunk, Főhadnagy elvtárs a főtisztekhez ment eligazításra.

Miután visszaérkezett, röviden közölte velünk, hogy az időpontot még nem tudja, de hamarosan mi is elhegyjük Léva városát.

Az hogy elmegyünk, lehet jó is, meg kevésbé az. Amennyiben hazafelé megyünk az jó hír lesz.

Ha viszont továbbra is itt fogjuk szolgálni a szocializmus szent ügyét, az viszont már kevésbé lesz jó hír.

Folytatta volna tovább is elmélkedését, de főhadnagy elvtárs szigorú tekintetét látva befejezte.

Főhadnagy elvtárs viszont rájött, hogy meg kell mondania mennyit tud a hazamanetelről.

Röviden, a katonai szabályzatnak megfelelően közölte, hogy valami lokátoros, azaz illegális, tehát kalózkodókat felderítő rádiós kocsí érkezését várjuk, mely hamarosan itt lesz.

Sokat nem kellett rá várnunk, másnap kora délután megérkezett a lokátoros felderítő gépkocsi.

Egy rádiós szakember érkezett a gépkocsivezetővel.

Ettől kezdve már határozottabban pörögtek az események.

Vacsora után főhadnagy elvtárs eligazítást tartott:

- Sokat nem beszélt, mert szerintem még ő sem tudott, illetve tudhatott sokat a lehet mondani közös jövőnkről.

Másnap reggeli után, összecsomagoltunk és főhadnagyunk utasítása szerint, a Makai tizedes által vezetett parancsnoki Gaz terepjáró ment előttünk melyben a főhadnagy elvtárssal, és Králik főtörzsőrmesterrel.

Én a lokátoros kocsiba kerültem, a főtiszteket szállító kisbuszból, egy oroszul jól beszélő őrnagy jött át a lokátoros gépkocsiba.

Őrnagy elvtárs, indulás előtt a térkép szerinti útvonalat egyeztetett, majd megbeszélve a következő megállóhelyet, a Gaz gépkocsink haladt elől.

Mögötte haladt a lokátoros kocsi, benne a szovjet gépkocsivezetővel a rádiós bajtársa. Ebben foglaltunk helyet a már említett őrnagy elvtárrsal.

Azt, hogy merre megyünk, azt nem volt lehetőségem tanulmányozni, egyrészt azért, mert nem volt nálam térkép, másrészt leginkább, azért mert a fejem búbján átvett fülhallgató miatt erre nem is lett volna lehetőségem.

Az őrnagy elvtárs viszont, igaz hogy megfelelő távolságtartás mellett, de emberibb hangon beszélt, vagy inkább utasított, mint az a laktanyában szokás, vagy inkább előírás volt.

Szép, igen lassú tempóban ment a lokátoros kocsi. A szovjet katona, illetve mivel egy „hajón eveztünk” már bajtársam, két kézzel is kezelte az előtte lévő készüléket, mikor valami hangokat hallott figyelmeztetésként felemelte kezét, hogy figyeljek.

Sokszor a zavaró vétel, és nem a hiányos szlovák nyelvtudásom miatt, nem tudtam egyértelműen lefordítani magyarra, a szlovák szöveget.

Előfordult, hogy jobb vétel miatt őrnagy elvtárs lehetőségekhez képest leterelte az út szélére, vagy mellé és leállította a lokátoros kocsit, és úgy hallgatóztunk.

Így haladtunk szép lassú tempóban nyugat Szlovákia felé. Több kalózkodó gyanús adást érzékeltünk, amiről később kiderült, hogy Csehszlovákia engedélyezett adója.

Naponkénti tervek alapján haladtunk. Szinte minden éjszakát. Fedél alatt, tehát útszéli szállodában, de aludtunk egészségügyi szanatóriumban is.

Cseh - Morva területen egyre inkább találkoztunk szovjet alakulatokkal.

Gyanús adó esetén tőlük kértek segítséget, az adók felszámolására előjáróink.

Ettől kezdve többször aludtunk szovjet táborokban, vagy kisebb alakulatok szállásterületén.

Nagyszombattól délre, már meg is történt az első kalózkodó leleplezésünk.

A sugárzott adásból: - „Hiába jönnek a megszállók, óriási tankokkal, és ágyúkkal ellenünk, a mi hazaszeretetünk erősebb a legedzettebb acélnál”... Szórta adását az éterbe a hazafias szólamú rádióadó. Az ilyen egyszerű hazafias szavak lefordítása nem okozott gondot az egyszerű szlovák nyelvtudásomnak.

Alig fordítottam le néhány mondatot, őrnagy úr már is intézkedéseket tett. Értesítette előljáróit, akik intézkedtek az egymás közt kalózkodónak leleplezése, és a személyek elfogása iránt.

Mi lehúzódom az útról vártuk a fejleményeket. Fejemen a két fülhallgatóval éberen figyeltem, a további fordítanivaló szavakat. Némi zúgás, majd megszűnt az adás, amit én nem is bántam.

Őrnagy elvtárs, kérdően nézett rám. Én vállamat felhúzáva, kezemet széttárva, igyekeztem tudomására adni, hogy nem tudom mi történt.

A feltételezett helyet őrnagy elvtárs az orosz rádiós segítségével már nagyjából bejelölte, de ennek ellenére sem, az adót sem azok kezelőjét, vagy bemondóját, több órás keresés után nem sikerült megtalálni.

Az egy szakasznyi katonának, túl nagy volt az átfésülendő terület. Örömet, hogy nem tudták elkapni a szlovák, hazafiakat nehezen sikerült álcáznom.

Szomorú arccal szótlanul néztem magam elé.

- Ne búsuljon Franyó elvtárs, legközelebb éberebbek leszünk, és elkapjuk a nyavalyásokat! – mondta felém fordulva őrnagy elvtárs.

A következő naptól szovjet katonákkal egy táborban töltöttük éjszakáinkat.

Egy táborban, de nem egy fedél alatt, hiszen tisztí különítményünk a szovjet tisztí szálláson, illetve tisztí sátrakban aludt.

Králik főtörzs kérte, hogy velünk, (Makai tizedessel és velem maradhasson), így hárman aludtunk egy fedél alatt.

A szovjet katonák, nagyon jó lelkűek, segítőkészek, enyhe túlzással, szinte szolgalelkűek voltak.

Kínálgattak minket a cigarettájukból.

Ehhez hozzá kell tennem, hogy ők napi kvóta szerint kapták a cigaretta adagjukat. Mi nem. Én akkor is csak „kocadohányos” voltam, kibírtam cigaretta nélkül.

Makai tizedes, Králik főtörzs, ha nem is voltak oly erős dohányosok, de rendszeresen szívták a cigarettát.

Előfordult, hogy településen kívül, víznyerési helyeknél, általában erdészházak környékén is táboroztunk.

Körletünket nem hagyhattuk el. Napi háromszori ételmezésünk, (reggeli, ebéd, vacsora) alapállásból megvolt.

Kis alakulatunk szovjet tiszti ellátást kapott. Némi ügyeskedéssel vodkához is jutottunk.

Egyáltalán nem nélkülöztünk mást csak a szabadságunkat és ez által otthonunkat.

Napról napra lokátoroztunk, így haladva morva területek felé. Szovjet csapattestek között volt a mozgásterünk. Más Varsói Szerződés országainak csapattesteivel nem is találkoztunk.

A fő közlekedési útvonalakon való közlekedést kerültük. Főhadnagyunk reggeli eligazítást követően, (amin mi hárman soha nem vettünk részt) a kapott útírnak megfelelően irányította az elől haladó parancsnoki Gazt vezető Makai tizedest.

A három gépkocsi a lehetőségekhez képest közel haladt egymáshoz, így nem okozott gondot az állandó kapcsolattartás.

Hosszú órákon át füleimen a két állandóan zúgó - bűgő lehallgató kagylóval, nem mondhatom kéjutazásnak, a lokátoros kocsiban töltött időt.

Esténként, mikor vacsorázást követően szívtuk a „mahorkát” Králik főtörzs gyakran megjegyezte;

- Ej fiuk, ehhez képest Léván arany életünk volt. Ott még szabadnak éreztem magam, hiszen ott voltunk a mieink között.

Tudtunk beszélgetni velük. Szabadabban mozogtunk, ott nagyobb biztonságban érezhettük magunkat.

- Ó, édes Istenem! Ott még én is jobban reménykedtem a leszerelésben. De most, naponta egyre csak távolodunk hazánktól. Ki tudja, mikor térek vissza szülőfalumba? – folytatta elkeseredetten szemében könnyekkel küszködve Makai tizedes a derék palóc legény. Nekem édesapám elbeszélései a doni halálkanyarról, ahonnét sebesülés nélkül ugyan, de csonttá soványodva sikerült hazajutnia jutottak eszembe.

Ezért vigasztalásként elmeséltem helyzetünknel rosszabb, keményebb eseteket is, a két világháborút is megjárt elődeink kegyetlen katonaidejéből.

Nagy érdeklődéssel, türelmesen hallgatták elbeszéléseimet, amiket Králik főörzs felé fordulva így fejeztem be:

- No látja kedves Jozef bácsi, az apáinkhoz képest mi most itt jutalom szabadságunkat töltjük, orosz testvéreink oltalma alatt, akik mindenről gondoskodnak. Nekünk semmi gondunk semmire, azután tán egy kicsit a vodka hatására még mosolyogva hozzátettem:

- Jozef bácsinak meg ilyen derék testvérek ellen kellett, mint sorkatonának, az akkori elnevezés szerint „standbelinek” harcolnia.

- Hát, ha ezt vesszük viszonyítási alapnak, akkor valóban így van, ahogy elmondta Franyó elvtárs! Mondta huncut mosollyal, az elvtárs szót nyomatékosan kihangsúlyozva a valóban második világháborút is megjárt Králik főörzsőrmester.

- Nem érdemes ilyen dolgokon összekülönböznünk, mert lehet, hogy nem lesz időnk a kibékülésre! – mondta kezével legyintve a sokat tapasztalt Jozef bá, és előhúzta a cigarettásdobozt és megkínált belőle mindkettőnket.

A szovjet cigaretták, úgy voltak kialakítva, hogy végükön, ami a szájba került vastagabb papír cső volt, de szűrő nélkül. A jobb szívóhatás miatt, ennek a végét összelapítottuk, és úgy szívtuk büszkén.

Jozef bá magyarázta el, hogy ezzel a papírcső darabkával dohányt spórolnak.

Ezzel a megoldással a cigarettában lévő teljes dohány elfüstölésre kerül.

- No, akkor most már ennyivel is okosabbak lettünk,

- mondta fejével bólogatva Makai tizedes, majd jó messzire pöccintette el a csikket.

Nem haragudtunk egymásra, igazán bajtársként tiszteltük egymást.

Napjaink egyhangúságát megtörte a következő nap délelőttjén történt esemény.

Sikerült felfedeznem egy kalózkodót, amit bemértek, majd gyorsan intézkedtek a felkutatásáról.

Sikerrel járt az erre illetékes szakasz felderítése, sőt az adást sugárzó két cseh férfit is sikerült elfogniuk.

Elfogásukra, már mi is odaértünk, így ott voltam a közelben, amikor megbilincselve kísérték őket a parancsnoki buszhoz.

Sokat nem kellett tolmácsolnom, nem tagadták, hiszen nem is tagadhatták az adó üzemeltetését. Sem kihallgatás, de nevezhetném inkább meghallgatásnak közben, sem később bántódások nem esett.

Különítményünk parancsnoka, a szovjet főtiszt, igazán korrekt volt velük szemben.

Már kihallgatás közben levetette kezükről a bilincset, majd tolmácsolásom által közölte velük, hogy a következő községhez hivatalos keretek között átadjuk őket saját hatóságuknak. Az adó állomásukon talált anyagok nagy részét szintén gépkocsira rakták a katonák és azok is a legközelebbi községhez, kerültek.

Itt, az Obecnyí Úrad – Községi Hivatalban a kísérő buszunkhoz tartozó két főtiszt felszállt a buszra

Mi a lokátoros kocsival szintén folytattuk utunkat a következő szálláshelyünk felé. Aznap már nem kellett feltennem a lehallgató kagylókat.

Este a vacsorához, dupla adag vodkát kaptunk, és néhány doboz szovjet cigarettát is hozott főhadnagy elvtárs, a közvetlen parancsnokunk.

- No, akkor lássunk neki az élvezeteknek – mondta tenyereit összedörzsölve Králik főtörzs elvtárs.

- Ki hitte volna, hogy ezek az oroszok ilyen jószívű emberek? – mondtam helyeselve Jozef bácsi felé.

- Az egyszerű orosz emberek bizony nagyon jó lelkűek, és segítőkészek. Az első nagy háborúban édesapám ott esett fogságban, és néhány társával faluhelyen szolgált, sok jót mesélt a szegény muzsikokról, akiket a szegénység megtanított a közösségi szellemre.

Ha kellett az utolsó szem krumplijukat is képesek voltak jó szívvel megosztani a hadifoglyokkal.

- Mondott még sok, sok jó dolgot, amit édesapjától hallott, az egyszerű orosz ember jó lelkűségéről.

A szülőfalumban voltam kőműves inas, a múlt század hatvanas éveinek a legelején, tehát bőven volt alkalmam beszélgetni a második, sőt még az első háborút is megjárt emberrel, akik közül hadifogságba is kerültek. Ők is hasonló jókat mondtak az egyszerű orosz népről.

- Ugyanakkor édesanyám nagyos sokszor elmesélte, hogy amikor megjöttek falunkba éppen karácsonykor az orosz katonák, éppen Hátikosárral a hátán hozta haza a kisütött kenyereket, miket este fölcímkézve a pékmesterhez vitt.

Két kenyér a kosárban egy a kezében, ballagott hazafelé. A község főterén a kápolna előtt két orosz útját állta és kivette az egyik kenyeret. Édesanyám nem tudott védekezni, ezért meggyorsította lépteit. A községházánál ismét két katona állta útját és kivette a kosárban lévő másik kenyeret is.

Édesanyám, a megmaradt kenyeret két kézzel magához szorítva kétségbeesetten rohant hazafelé üres kosárral a hátán. Már közel az otthonához, elé ugrott egy orosz katona, és ki akarta szedni az utolsó kenyeret is kezei közül. Édesanyám visítására édesapám, a

nálunk lévő sógorával, és a szomszédal. Nos a túlerő láttán az orosz katona eliszkolt.

Ezt szinte egyszerre meséltem el Králik főtörzsnek, és a közöttünk lévő Makai tizedesnek.

- Nos ehhez, mit szól Jozef bátyám.

- Hát, ilyeneket, de ennél durvábbakat nem csak hallottam, de láttam is, hiszen akkor már 1945 – ben mikor bejöttek az oroszok huszonöt éves voltam.

Fátylat a múltra! – fejezte be kézlegyintéssel Králik főtörzs elvtárs.

- Mindig a jelent kell vagy elfogadni, vagy szembeállni vele. – fűzte hozzá, miközben nagy élvezettel félig lehunyt szemmel elhúzta orra előtt az orosz cigarettát.

- Ejnye Józsi bá, szinte elvarázsolt ezzel a mutatvánnyal, ezért én is rágyújtanék. Tovább nem is kellett folytatnom Jozef bácsi felém, nyújtotta a frissen bontott cigarettás dobozt.

Sötétedésre állt az idő, hiszen már november eleje volt, és hűvösek voltak már a nappalok, hát még az esték.

Ekkor ezen a napon, jól emlékszem, hiszen az első „sikeres” napunk volt, egy hegy alatti erdőrészen lévő pionír – úttörőtáborban voltunk. Nekünk hármunknak egy négyszemélyes faházikó jutott. Főhadnagyunk a szovjet főtisztekkel volt elszállásolva.

Másnap, szokás szerint lassú tempóval Olomütz felé folytattuk felderítő „hadjáratunkat”.

Az a kérdés, hogy hová megyünk, hol leszünk este elszállásolva, mit fogunk enni. Ilyenre hármunknak nem volt gondunk.

Lehet mondani, hogy szinte robotszerűen mozgunk, ténykedtünk. Ezt a feszültséget esténként hármasban, italozással enyhítettük. Bármilyen hihetetlennek tűnik, de mivel rendszeresen orosz tiszti étkezést kaptunk, járt hozzá a vodka, esetenként bor is.

Nálunk az általános iskolában, mivel szlovák ajkú faluban születtem és éltem nem tanultunk orosz. A szlovákot tanultuk.

A két szláv nyelv között nagy a hasonlóság, a beszédben. Az orosz „ÁBC” azonban teljesen más a szlováknál, magyarnál.

Ezért, mivel nem ismertem az orosz betűket olvasni sem tudtam. A gépkocsivezetőnk Makai tizedes, viszont oroszot tanult az általánosban. A betűk ismereténél, ezáltal az olvasásnál és néhány kommunista jelszónál, több nem ragadt rá.

Nos, ennek ellenére jól kiegészítettük egymást.

Ő, ismerve a betűket olvasott, de azt hogy mit olvas azt én voltam hivatva megmondani neki és Králik főtörzsnek.

Ez a fajta együttműködésünk a későbbiekben igen nagy hasznunkra vált, hiszen csak mi hárman voltunk a különböző szovjet táborokban utunk során. A Szovjetunióban végzett főhadnagy elvtárs, velünk szemben valóban jó lelkű volt, de rangjánál fogva, éreztük, hogy mégsem a miénk.

A főhadnaggal kapcsolatban viszont immár több mint öt évtizeddel később semmi rosszat nem tudok mondani - illetve leírni.

A Karhatalmi Forradalmi Ezrednél, sem előtte, sem utána nem láttam.

Nekünk hármunknak, név szerint soha be nem mutatkozott. Idejét leginkább a szovjet főtisztekkel töltötte.

Nagyon jól emlékszem erre az akkor inkább harminc évhez közelebb, mint távolabb korú bajszos emberre, aki anyanyelvi szinten beszélt oroszul.

Laktanyánkba való visszavonulásunk után, ismét század, majd ezred hadműveleti főtiszt nál voltam írnok. Tehát szinte minden tisztet, főtisztet ismertem, de a főhadnagy elvtársat, vagy a néhány havi közös szolgálat után nevezhetném akár bajtársnak is, többet nem láttam.

Így haladtunk, a legegyszerűbb, utakon nyugat Csehszlovákiába. A jelenlegi, vagy inkább a hajdani térképek szerint Morvaországon át Cseh földre.

Feladatunk, változatlanul az illegális adók leleplezése volt.

Már az akkori eszemmel sem tudtam felfogni, hogy miért kell üldözni, a kalózkodókat, hiszen azok nem fegyveres harcra, honvédelemre szólították, biztatták a lakosságot, hanem csak harc nélküli passzív ellenállásra.

Ez így volt számomra is logikus, hiszen öt ország csapatai ellen csak civil erővel, nem lehet fegyveres harccal védekezni.

A nemzeti hadsereggel való harci ellenállás, sok ártatlan ember életébe került volna.

Akár hogyan is elemezzük ezt a kérdést Cseh-Morva és Szlovák részről ez volt a legjobb megoldás.

A megszálló országok közül, nekünk magyaroknak volt a legkellemetlenebb ez a „internacionalista” segítség, hiszen magyar csapatok szálltak meg ezeréves magyar területeket.

Farkasszemmel néztünk szembe saját véreinkkel.

Nagyon sokszor katonáink, illetve tisztjeink higgadságának köszönhetően, sikerült elkerülni a fegyverhasználatot, ami végzetes helyzetet teremtett volna.

Hosszú utunk során több illegális adót is felfedeztünk a legkülönbözőbb helyeken. Olmütz városa előtt töltöttük az éjszakát. Králik tőtorzs a szokásos vacsorázást követő italozás, cigarettázást követően mesélt nekünk a városról, még a mai napig nem felejtettem el ennek az egyszerű embernek, a történelmi háttér tudását.

Tőle tudtam meg hogy Olmütz az Osztrák-Magyar Monarchia igen jelentős katonai objektuma volt. Magyarország szlovák lakta területekről egy igen nagyhírű huszárezred is tartózkodott falai között.

- Hát ezt meg honnét tudja Jozef, bá? – kérdeztem tőle mosolyogva.

Erre ő hitelt érdemlően elmesélte, hogy a Nógrád megyei Králik szintén József névre keresztelt nagyapja is itt szolgált.

Meglepődve hallgattam beszédjét, majd amikor befejezte hitetlenkedve, megkérdeztem: - Nógrádból, hogy tudtak idejönni ilyen messzire.

- Erre szippatott egy nagyot a cigarettából, majd szép lassan kifújva

a füstöt tömören válaszolt:

- Mi is ideértünk!

- Igen, valóban ideértünk de mi gépkocsikkal megyünk.

- No, ezt a napi ötven kilométert talán ők is megtették akár még gyalog is, lóháton meg főleg nem okozott gondot.

Erre megszólalt a leszerelésért aggódó, ezért nem igazán bőbeszédű Makai tizedes:

- Hej, csak kapnám meg a leszerelési parancsot, gyalog is nekivágnék Pásztó felé.

- Eljön majd annak is az ideje, hiszen magyarok közül talán csak mi vagyunk már itt.

Nekem, mint századírtnoknak, otthon sem volt rossz sorom a Kerepesi úton lévő laktanyában. Ennek ellenére nem igazán vágytam vissza a bezárt laktanyába. Valahogy, valamiért, szabadabbnak éreztem magam a laktanyán kívül.

Azt a napi nyolcórányi szolgálatot még élveztem is, hiszen sosem látott tájakon jártunk, ezért ahogy mondani szokás világot láttam. Szerettem nézegetni a térkép szelvényeket, illetve az átfogó térképet, amik Králik főtörzs térképtáskájába lapultak.

Térképek megvoltak, de azt, hogy merre és főleg hová megyünk, mindig csak reggel tudtuk meg a főhadnagy által.

A tervbe vett, illetve parancsba kapott útvonalat, és teendőket minden nap teljesítettük.

Nem volt nehéz, hiszen éreztük, hogy haditettekről itt már szó sincs, ez már csak játék volt az idővel.

Miután Olmütz, városát elhagyva a déli órákban Svitavy város előtti elágazásnál, nem délre Prága irányába, hanem Hradec Králové – Királyvár majd tán két kilométer után még annál is északabbra a lengyel határ irányába ágaztunk le egyértelművé vált, hogy csak sétáltatnak minket és várunk valami kardinális, felsőbb szintű politikai döntésre.

Hegyvidék völgyeiben haladtunk. Haderőnket, ha ezt annak lehet tekinteni a gépkocsin lévő szakasznyi szovjet, katona

képezte, melynek parancsnoka egy ifjú hadnagy volt, és a három sorkatonai szolgálatát teljesítő tisztas rajparancsnok. A hadnagy helyettese egy bajszos középkorú tiszthelyettes, sztarsi szerzsinant (főtörzsőrmester) volt, aki elől közvetlenül a sofőr mellett üldögélt.

A katonai fegyelemre ugyanúgy, mint nálunk a „Négyesi őrzető” féle tisztesek, ügyeltek. Náluk a miénknél sokkal szigorúbb fegyelem uralkodott.

Bármilyen hihetetlen, de testi fenytés, pofonok, fenékbe rúgás alkalmazása, szinte napi szinten előfordult.

Emlékszem, hogy még bajonettjük is volt. Azt viszont nagyobb becsben tartották, mint talán a kalosnyikov géppisztolyukat. Szabadidejükben inkább azt csiszolgatták, fényesítették, gondozták. Hűvös idő lévén a pokrócuk példásan összetekerve jobbról balfelé a vállukon volt átalvetve.

Nekem viszont a köpenyem volt katonás rendben összetekerve és a hátizsákomhoz a szabályzatnak megfelelően felcsatolva.

A hideg idő beköszöntével, leszedtem, és magamon, vagy a kocsiban magam mellett tartottam.

Laktanyánkon kívül voltunk, a katonás rendet viszont betartottuk.

Tehát nem jártunk „slamposan” és borostás ábrázattal sem. Akkoriban még nem voltak habsprék és gélek. Volt a rúd alakú borotvaszappan, a pamacs és a „figaró” pengét befogó készlet, amit minden borotválkozást követően ki kellett takarítani és úgy elrakni.

A csizmánkra fekete bagarol cipőpasztát kaptunk. A bokacsatot viszont csizmatisztításkor le kellett szerelni és azt kis kefével barnára kengetni.

A katonai rendet és fegyelmet, az alá és felül rendeltséget mi is ugyanúgy betartottuk, mint annak idején a laktanyában.

Főhadnagyunk, akinek nevét nem tudtuk, volt a parancsnokunk. Közvetlen helyettese Králik főtörzsőrmester. Makai tizedes, mint gépkocsivezető, és „öregkatona” felettem volt, ez a szabályzat szerint is így volt helyes.

A tolmács nem rendfokozat, tehát én, mint honvéd és ráadásul „kopasz”, mint rendfokozat nélküli egyértelműen hátul kullogtam.

Nos visszatérve, ahogy említettem a sétáltatásunkra visszatérve, mindegyikünk, beleértve a biztonsági szovjet, kísérőinket is, azt várta, hogy még Svitavy városa előtt lekanyarodunk a prágai autóútra.

Ifjú főhadnagyunk is erre gondolt és miután az egyik útszéli pihenőnél átjött hozzánk, nagyon csalódottan közölte velünk, hogy nem kanyarodunk le délnek, a Prágai autópályára, hanem Hradec Králove (Királyvár) felé megyünk.

A megszokott lassú tempóban, a kisebb településekre is lefordulva haladtunk, előre, de most már végképp sejtelmünk sem volt, mi az uticélunk.

Mint általában, most sem tértünk be a városban, hanem annak szélén táborozó szovjet táborba hajtottunk be.

Elől a Makai tizedes által vezetett dzsipünk, a főhadnagy elvtárssal az oldalán, mögöttük ült Králik főtörzsőrmester.

Szokás illetve az utasítás szerint a lokátoros kocsink mintegy ötven-méternyi távolságra követte. Mögöttünk szintén nagyjából ilyen távolságra haladt a „vezérkarunkat” szállító az akkori korszakhoz viszonyítva, minden kényelemmel felszerelt főtiszti busz.

A szovjet gépkocsizó lövész szakasz zárta a menetoszlopot.

Az út melyre lekanyarodott, az előttünk haladó Makai tizedes által vezetett parancsnoki dzsip, enyhe emelkedéssel a hegyek közötti patak völgyében felfelé vezetett egyszerű, aszfalt nélküli zúzott köves burkolatú volt.

Néhány percnyi autózást követően, megszűnt az út és egy erdei fafeldolgozó üzembe értünk.

A telephely előtti sorompónál lévő kis rönkház ablakánál egy szerzsinant (őrmester) üldögélt.

A leengedett sorompótól tisztas távolságra megállt a dzsipünk. Lokátoros kocsink, majd a mögöttünk lévő két jármű is felzárkózott.

Így egységes katonai menetoszlopot alkottunk.

Főhadnagy elvtárs példás katonás mozdulattal szinte kiugrott a dzsipből és határozott lépésekkel az őrház ablakához ment.

Köszönt tisztelgett, majd mondott néhány szót oroszul.

Az orosz őrmester kiáltására, vállukon átalvetett kalosnyikokkal kiugrott két szovjet katona felnyitották a sorompót és az út két oldalán vigyázzállásban, tisztelegve várták menetoszlopunk áthaladását.

Egy futballpályányi távolságot sem tettünk meg, az út két oldalán a fák között harckocsikkal volt teli az erdő.

Az erdészet irodaháza elé kanyarodott Makai tizedes által vezetett dzsipünk.

Szinte még mozgásban is volt, mikor Főhadnagyunk kiugrott, és katonás léptekkel vette a lépcsőket a hegyoldalba kapaszkodó épület bejáratához.

Néhány perc múlva kijött és a vezérkari busz felé vette az irányt. A kis busz sofőrje a busz ajtaja előtt várta, majd tisztelgett és utasítására kinyitotta az ajtót.

Ez után szálltak ki a főtisztek, akiknek rövid jelentést tett. Ekkora már odaérkezett egy sztarsi lejtynant (főhadnagy) és vezette a néhány fős csoportot a tábor belseje felé, a táborparancsnokságra. A mögöttünk lévő szovjet gépkocsizó lövészek, közben leugráltak a gépkocsiról, majd rajonként szakasz hadirendbe álltak.

Én a híradóskocsit elhagyva átsétáltam a bajtársaimhoz, akik eregették a mahorka füstjét.

- Jaj Istenem, hová vezettél minket, Makai?

- mondtam, vagy inkább kérdeztem mosolyogva, az elkeseredett tizedest.

- Jaj, én csak parancsot teljesítettem. Te viszont könnyen beszélsz, mert neked még számtalan napod van a seregben, én meg már néhány napja túl vagyok a katonaidőmön.

Akikkel együtt húztam csizmát, már biztos leszereltek, és otthon vannak szeretteik között.

- Csönd legyen elvtársak! – szólt ránk Králik főörzs, komolyságot erőltetve arcára.

- A nemzetközi helyzet, ahogy maguk is láthatják, egyre fokozódik! Ezzel szemben, maguk saját érdekeiket helyezik előtérbe, a dolgozó népünk fölé. – mondta belendülve pártunk és kormányunk szemléletébe.

Komoly arccal kezdte, mondott még sok „hazafias” gondolatot, de nem bírta sokáig mosoly nélkül.

- Maguk politikailag még nem elég képzettek, ezért nem is folytatom, kár magukba a szó! – fejezte be mosolyogva politikai elmélkedését, majd rágyújtott egy „mahorkára”.

Egy jó órányit beszélgettünk, vagy inkább találgattunk, mi lesz velünk, hogyan tovább?

Igazán éles, tehát harci helyzetben nem voltunk, részemről csak a kimenők, eltávozások hiányoztak a laktanyai életből.

Mint századírtnoknak, otthon a Szamuely Tiborról elnevezett laktanyában is jól ment sorom. Ennek ellenére, hármunk közül talán én vágytam legkevésbé a laktanyába.

Normális ésszel, főleg idősb, tapasztaltabb észjárással nehéz ezt megmagyarázni még sajátmagamnak is, de valóban jobban éreztem magam ott kint néhány száz kilométerre a laktanyámtól, mint benne.

Ilyen, és hasonló gondolatokban révedeztem, mikor visszatért közvetlen parancsnokunk a Főhadnagy elvtárs, egy szovjet tiszthelyetessel, aki mutatta nekünk az utat új körletünkbe.

Mi hárman; Králik főörzsořrmester, Makai tizedes, és jómagam, egy fűtött tiszti sátrát kaptunk, amit az erdészeti szolgálati lakás kertjében állítottak fel.

Tiszti, és főleg fűtött sátorban még egyikünk sem aludt.

Sátorban három matracos vaságy, középen asztal és hozzávaló székek szolgálták kényelmünket.

Asztalnál fogyasztottuk el a tisztieknek járó vacsorát és a hozzávaló italt. Kaptunk bőven vodkát.

Lefekvéshez még korai volt az idő, tehát körülnézni a táborban kimentünk egy sétára.

A szolgálati lakás mellett volt egy szintén farönkökből készült kamraszerű épület, előtte egy szovjet katona állt őrségben.

Arra vettem az irányt, két bajtársam utánam ment, hiszen csak úgy, lehet mondani céltalanul mentünk.

Odaérve a katonához köszöntötte: - Drasztuj tovaris!

Megkínáltam cigarettával, amit elfogadott, de nem, mert rágyújtani, megköszönte majd gimnasztorkája zebébe dugta.

- Kérdezze már meg tőle Franyó elvtárs, hogy mit keres itt egyedül!

- Szólt felém a főtörzsőrmester.

Teljesítve a kapott parancsot, szerény orosz tudásomat összeszedve, mosolyogva megkérdeztem tőle, mi dolga van itt.

Válaszából rögtön rájöttem, hogy Kárpátaljai ruszin lehet, hiszen szinte minden szavát értettem. A ruszin nyelv nagyon hasonlít a szlovákhhoz, tehát rögtön megtudtam, hogy két cseh embert őriz, akik a fáskamrába vannak bezárva.

Bajtársaim hitetlenkedve mosolyogva tekergették fejüket.

- Kérdezze már meg tőle, - szólt felém a főtörzs, mi végből tartják őket itt bezárva.

Nos, kiderült, hogy délelőtt hozták őket ide, mert illegális rádióadót üzemeltettek.

Azt is megtudtuk, hogy az őr már nagyon várja, hogy leváltsák. Beszélgetés közben megkínáltuk őt is vodkával, amit el is fogadott.

- A két embert nem kínálhatom meg egy kis vodkával? – kérdeztem tőle.

A jó lelkű ruszin már félre is húzta a tolozárat, de ki nem engedte őket, de mutatta, hogy menjek be.

Bementem, köszöntöttem őket, majd feléjük nyújtottam a vodkás üveget, amit elfogadtak, és szájukhoz emelve ittak belőle.

Megtudtam tőlük, hogy Moravskí Beron településből valók, és délelőtt hozták be ide őket, és azóta itt vigyáz rájuk ez a katona.

Váltottunk még néhány szót, majd a vodkásüveget és a cigarettát is otthagya kézfogással elbúcsúzva tőlük kimentem a faskamrából.

Megkérdeztem, az őrt, hogy mi lesz sorsuk, a férfiaknak. Nem tudott rá válaszolni, hiszen még azt sem tudta, őt mikor fogják leváltani.

Tettünk egy rövid sétát a sátoztáborban, de senki hozzánk sem szólt.

Visszatértünk, majd rövid beszélgetést követően elaludtunk. Másnap a reggelt követően ismét útra keltünk, most egyenest Prága felé vettük az irányt. A szokásos lassú tempóval haladtunk. Rövid autózás után, már az egyik útbaigazító táblán láttuk, hogy Prága 100 km. Aznap azonban csak Prága szélén lévő motelig mentünk.

Ott csatlakoztunk egy szovjet alakulathoz, a motelben töltöttük az éjszakát. Ez a motel lett a szálláshelyünk.

Innét jártuk naponta Prága utcáit. Nagyon sok a szovjeteket, gyalázó plakátot, és feliratot láttunk. Internetről leszedett kép

A fenti képhez, no comment!

A híres Vencel – tér felett lévő Nemzeti Múzeum mellett lévő nagy parkolóba hajtottunk majd egész közel a térhez álltunk meg mindhárom járművünkkel.

A téren, főleg annak alsó részén számos harckocsi, sőt még lövegeket, húzó gépjárműveket is lehetett látni. Mi csak nyújtózkodni szálltunk ki járműveinkből, nézelődtünk és várakoztunk, de csak szigorúan a parkolóban lehettünk. Főtisztjeink főhadnagyunkkal a buszban tartottak megbeszélést.

Miután visszatért főhadnagyunk, beszállt a parancsnoki dzsipbe, mi az oroszul jól beszélő őrnagy elvtárssal követtük a lokátoros kocsinkkal. A gépkocsizó szovjet lövész szakasz zárta a sort. A Vencel tér fölött lévő főútvonalra hajtva folytattuk a radarozást Prága külső kerületeiben.

Még világosban a szállásunk felé kanyarodott előttünk a parancsnoki kocsink.

A Hotel, ahol tartózkodtunk, a nagyközönség felé nem üzemelt. Mellette viszont volt egy söröző, ahol végre ismét sört ihattunk.

Kihasználtuk a lehetőséget és még vacsora előtt lehúztunk egy-két korsóval.

Vacsora után folytattuk a sörözést.

Érdekes, hogy a buszban lévő főtisztok nem járták a sörözőket. Ennél fogva a főhadnagyunk sem hagyta el a körletet, de esetenként a hozott sörből elfogadott, és megivott velünk, egy-két üveggel. Az nappalok is egyre hűvösebbek lettek. A motel lett prágai tartózkodásunk alatt végső szálláshelyünk.

Innét jártunk naponta a megszokott módon járőrözni. Sikerült felderíteni néhány kalózkodót, de leleplezni mindössze ketőt sikerült, de ezek kezelői viszont ügyesen leléptek. Csak a két adókészüléket sikerült elhozni.

Sebesülésem

Szolgálat közben megpihenni, illetve szükségletünket elvégezni, rendszeresen, azonos időközben a már említett Vencel –tér feletti nagy parkolóba jártunk. A parkoló Vencel-tér felőli oldalán a kornak megfelelő igen jól felszerelt illemhely volt található. Ezt szoktuk használni, tehát gépkocsivezetőink minél közelebb igyekeztek kerülni hozzá.

A lokátoros kocsikat különösen gyűlölte a lakosság. Ennek ékes bizonyítéka az alábbi esetünk is.:

Megmozgatni csontjainkat ehhez a parkolóhoz tértünk be. Én szálltam ki elsőnek. Ekkor a lokátoros kocsinktól a parkoló túloldalán, lévő úton elhajtott velem szemben egy platós kocsí majd rögtön valami robbanást láttam-hallottam. A bal kezem csuklóján egy csípést éreztem. Felhúztam zubbonyomat, és láttam, hogy erősen vérzik.

Oldalt álltam, az ajtó elől, majd a jobb kezemmel elszorítottam a megsérült eremet a sérülés felett. Ez erősen csökkentette a vér folyását.

Bajtársaim meglátták sebesülésemet. Pillanatokon belül előkerült az alumínium mentőláda, és a százados elvtárs személyesen szorította le a lábában talált gumicsővel a csuklómon lévő megsérült eremet.

Nemsokára odarohant szintén mentőládával kezében a szovjet gépkocsizó lövészektől a szanitéc.

Nemes egyszerűséggel leültetett a gépkocsi lépcsőjére, majd valamelyik bajtársa-segédje kezébe rakta a kinyitott mentőládát és neki látott az elsősegélynek.

Néhány job tvojú mat! Káromkodással- szidalmazással rögtön kiosztotta segédjeinek a munkát.

Egyik a karomat fogta vízszintes helyzetben és szorította az eremet, amely szerencsére hosszanti irányban volt megvágva valami

aprócska vaslemezkétől. A másik lerakta a mentőládát a főtishti kocsiból sebtében odahozott asztalkára.

A szovjet szanitéc kiválogatott az U alakú csipeszek között, két egyformát. Másik segédje törölgette véretem a sebről.

Nos, a szanitéc sokat nem spekulált. Fogta az egyik csipeszt és fogóval összeszorította a vérző sebemet. Mikor a széles csipeszt érzéstelenítés nélkül beleszorította kezembe, az egyszerű laposfogóval borzalmas fájdalmat éreztem. Aztán még egy csipesz még egy szorítás, még egy óriási fájdalom és kész volt a műtét. Fertőtlenítésnek meglocsolta jóddal. Ez fájt ám igazán. Bekötözte a sebet, majd felette egy szorító kötést tett.

Ezt befejezve: - „Ocen charasó, Vengri soldát! - mondással vállamra csapott és elment.

Fájdalomcsillapítónak az oroszul jól beszélő századosunk, aki a lokátoros kocsiparancsnoka volt a kulacsából egy bádogos bögrényi vodkát töltött, majd mosolyogva mondta: – Fájdalomcsillapítónak ezt húzza le Franyó elvtárs!

Nos a háromdecis bádogbögrébe töltött vodka hatására elaludtam, így semmilyen fájdalmat tovább már nem éreztem.

*Internetről leszedett kép
Fiatalok a Vencel tér felső részén
A közeli parkolóban történt a sebesülésem.*

Hazafelé

Nem valószínű, de nem kizárt, hogy a sebesülésem miatt, de többet nem lokátoroztunk.

Mint azt már említettem Prága városában, ez nem is járt nagy sikerrel, hiszen a csoportomnak mindössze két felderítése volt. Az is csak félsikernek mondható, hiszen csak a készülékeket találtuk meg nagy nehezen. A személyek sikeresen elmenekültek.

Nekem személy szerint az a véleményem, hogy ennek az egésznek, sok értelme nem volt.

Alakulatunk a Szovjet gépkocsizó lövész szakasszal, már nem emlékszem mennyi ideig, de még néhány napig ott maradt a városszéli motelban.

Egyik nap reggelén, arra ébredtünk, hogy szovjet barátaink kocsija már nincs a motel parkolójában. A lokátoros kocsí úgyszintén eltűnt.

Reggeli után mi is megkaptuk a parancsot a hazatérésre.

Az útvonalat még nem közölték, de mi már megkönnyebbülve elkezdtuk a felkészülést.

Nekem személy szerint, de a bajtársaimnak szintén sok feladatunk nem volt.

Összecsomagoltunk és vártunk az indulásra. A szomszéd sörözőbe sem mertünk elmenni.

Dél körül megérkezett egy szovjet kis terepjáró dzsip és legalább háromnapis hideg élelmet, és mint tiszti alakulatnak némi vodkát is hozott.

Mikor szét lett osztva, Főtörzs elvtárs mosolyogva megjegyezte: - Az ellátmányból ítélve, három napon belül otthon leszünk!

Így is lett!

Mi négyen a parancsnoki dzsippel, utánunk a mikrobusszal a szovjet főtisztek. A parancs szerint Brün város szélén lévő szovjet táborban éjszakáztunk. Következő nap elhagytuk Pozsonyt, majd ismét egy

szovjet táborban éjszakáztunk és onnét ugyanazon az útvonalon kerültünk másnap délre, kiindulási helyünkre, a Szamuely Tibor Forradalmi Ezred laktanyájába.

Makai bajtársam még belekerült a karácsony előtt leszerelő „öreg katonák” névsorába. Az új bevonultak már elkezdtek az alaki kiképzést.

- Így most már én is „öreg katona” lettem.

Mint Brablecz százados – századparancsnok írnoka folytattam katonai pályafutásomat.

Sérülésemmel megjelentem az ezredorvosnál, aki személyesen szedte ki kapcsokat sérült csuklóból, majd kiírt tíz, napi egészségügyi szabadságra.

Visszatérve betegszabadságomról, az ezred hadműveleti főtiszt (alezredes) írnoka lettem. Itt már kevésbé lehetett „lazsálni”. Nagyon sok, naponta ismétlődő feladatot kellett elvégeznem. Ennek ellenére, csak a zsoldot és a karhatalmi szolgálatért járó veszélyességi pótlékot kaptam.

Több mint két hónapi hadműveleti írnokoskodást követően kérelmeztem a munkás zászlóaljhoz való visszahelyezésemet. Tavasszal folytatódott a Karhatalmi alakulatok lőtereinek korszerűsítési programja, így mint a tífős raj parancsnokaként ténykedtem a lőterek korszerűsítésénél. A Budaörsi lőtér még a Csehszlovák események előtt elkészült.

Ezt követte a Pécsen lévő Karhatalmi Zászlóalj Kisvaszaron lévő lőtere, amit néhány hét alatt sikerült korszerűsíteniünk.

Állandó kimaradásunk és hétvégi eltávozásunk volt. A laktanya parancsnok Kaucky ezredes elvtársnak nagyon tetszett, a szakszerű és odaadó napi tíz órás munkánk.

Ezért jutalomból péntekenként Csepel tehergépkocsival felszállítatott minket a Kerepesi úton lévő laktanyánkba, ahonnan már könnyebben hazakerültünk.

Mikor elkészültünk, és a vezérkar előtt sikerült átadnunk a létesítményt három nap jutalom szabadságot kaptunk.

Következő lőtérépítési állomáshelyünk a Szeged városában lévő Karhatalmi Zászlóalj lőtere volt, melynek a címét olyan érdekesnek találtam, hogy a mai napig sem felejtettem el. Tehát íme a cím: Sövényháza – Hantháza, Hantházi major 11. Itt egy megszűnt, és leamortizálódott igazi tanyai iskola épületét kaptuk szálláshelynek.

Elsőként oltott meszet, homokot és különböző építési anyagokat hozattam, hogy lakhatóvá tudjuk tenni. Addig a személyi felszerelésünket szolgáló sátrainkban aludtunk.

Az iskolaudvar közepén volt egy elhagyatott téglafalazatú kerek kút. Villany nem volt az épületben, így a régi poshadt vizet kézi erővel kellett kivödrözni, hogy friss iható vízhez jussunk.

Sem villany, sem víz. Francia WC-énk van, jegyezte meg a jó humorú Kuhút Márton bajtársunk, - majd hozzátette: - kint van a francba!

Az hogy kint van talán még nem is lett volna oly nagy baj. A hajdani WC –ken azonban sem, tető sem ajtók.

Eltelt az első hét, és a lőtérhez még hozzá sem fogtunk.

A katona szabadságért, mindenre képes, megoldja a lehetetlent is, mondtam, így sikerült kikönyörögnöm a zászlóalj politikai tisztjétől, hogy a napi tizenkét órai munkáért és az áldatlan állapotokra való tekintettel intézzon el nekünk néhány napi jutalomszabadságot.

Miután úgy-ahogy lakhatóvá tettük szálláshelyünket, és berendezkedtünk. N... Őrnagy elvtárs, politikai helyettes állta a szavát. Háromnapi jutalom szabadságot kaptunk.

Az igazság viszont az, hogy még, a nyolc órát sem igazán dolgoztuk ki, hiszen ebédünk után, amit kihoztak nekünk a laktanyából, már nem a munkán járt az eszünk, hanem azon, hogy merre megyünk este csavarogni. Szegedre a Gambrínus sörözőbe, vagy valamelyik környékbeli falu kocsmájába.

Annyi építőanyagot rendeltem, hogy némi trükközéssel jutott belőle az esti sörözésünkre is.

Kérésemre anyagok szállítására, ebédhordásra meg egyebekre kaptunk egy raj Gazt sofőrrel, aki örömmel aludt ott velünk, hiszen addig sem kellett a laktanyában lennie.

Ebbe a kis rajnyi gépkocsiba mind bele préseltük magunkat. Az első ülésen egyik az ölembe, másik a sofőr és közöttem préselődött a többiek, ahogy érték. A hátsó két ülésen.

A megszokott időre elkészült a Szegeden lévő Karhatalmi Zászlóalj lőtere is.

A szokásos jutalom szabadságot is eltöltöttük. A

Következő állomáshelyünk, a Miskolcon lévő Karhatalmi Zászlóalj lőterének korszerűsítése volt.

Itt találkoztam Petkó Ferenc volt általános iskolai osztálytársammal, aki tisztesként, mint szakaszvezető szolgálta a szocializmust.

Ezt a Debrecenben lévő Karhatalmi Zászlóalj lőterének építése követte. Ennek építésénél viszont a laktanyában aludtunk, de állandó kimenőnk volt este tízig.

Innét az ország másik felébe, Győrbe kerültünk, ahol az ott lévő szintén Karhatalmi Zászlóalj lőterét építettük. Ott szintén találkoztam falubelivel, nevezetesen Vanyák Tibor barátommal, akivel szomszédok voltunk. Tibor a közeli határőr laktanyába szolgált.

Itt is a laktanyában aludtunk. Laktanyából később pénzügyőri épület lett, itt volt szerkesztősége a Kis-Alföld szerkesztőségének is.

Késő ősszel kerültünk Szombathelyre, ahol december elejére végeztünk.

Mivel már nem volt hová mennünk sokáig még ott maradtunk a laktanyában, egy kisebb körletben. Amit csak étkezéskor, és az esti kimenőkor hagytunk el.

Napközben viszont szó szerint az ágyakon aludtunk, vagy kártyáztunk, sakkoztunk. Leszerelés előtti héten kerültünk vissza alakulatainkhoz.

Ekkor már megtudtuk a leszerelésünk biztos napját.

1969 december 22. délelőtt 11 órakor léptünk át a Hős utcai kapun. Bevonulásunk a Kerepesi úti kapunál történt. 1967. november 23.-án. Tehát egy nap híján huszonöt hónapot szolgáltam szocializmust, építő hazámat.

A Prágában történt sebesülésem már elfelejtődött de most is látható.

Tíz év múlva

Tíz év múlva 1978 decemberének elején történt.

Idősebb nővérem férjének nagynénje idős korára, ápolásra szorulván Pilisszántóról, Pilisszentkereszten élő unokaöccséhez, sógorom családjához került. Ott egy külön szobába került, ahol nővéremék viselték gondját.

Nagyon jó kedélyű, művelt nénike volt, akivel magam is sokat beszélgettem, mikor nővéreméknél voltam.

Akkor tudtam meg, hogy leánya az 1947 évben történő szlovák – magyar lakosságcsere által, áttelepült, a határhoz közeli Szógyénbe. Később férjhez ment egy korán megözvegyült morvai férfihoz, aki magával vitte Moravskí Beron elnevezésű hegyi üdülő településre.

Ott éltek békességben, a férfi néhai szüleinek kétszintes igen jó módú házában.

Sógorommal, nővéremmel már többször beszélgettünk róla, hogy meg kellene látogatni sógorom édesanyja nővérének, (akit akkor már ők gondoztak) a leányát.

Sógorom ilyenkor rögtön hozta a térképet, melyet tanulmányozva terveztük a legrövidebb-legcélszerűbb útvonalat.

Sógoroméknak az akkori zsargon szerint „Gomulka mercije” azaz Varszava személygépkocsija volt. Használtan vette.

Nem volt rossz gépjármű, de ilyen hosszú útra, nem igazán mertünk elindulni.

Ekkoriban kaptam meg a néhány évvel előtte megelőlegezett Wartburg személygépkocsimat.

Nos mikor megjelentem vele sógoroméknál, sógorom, aki nem csak szerette, de ismerte is a kocsikat, és a javításukhoz is értett, tett vele egy - két kört a faluban. Mikor visszatért, elégedetten mondta: - No ezzel bátran nekivághatunk Moráviának.

Nem sokára beköszöntött a hideg idő. Építkezéseken dolgozni már nem tudtunk, így kitaláltuk, hogy még a karácsonyi ünnepek előtt meglátogatjuk unokahúgát sógoromnak.

Az elutazás előtti nap délutánján érkeztem sógoromékhöz. Az ajándékokat, az előtte való napon levágott sertésből is bőven csomagoltak nővéremék kóstolót.

Korán, hajnalban indultunk a komáromi hídon át akkor még Csehszlovákiába.

Határátkelőnél a „fináncok” kifogásolták a sok „disznóságot”. Sógorom és nővérem is akkoriban a Pilisszántó feletti Belügyminisztériumi üdülőben dolgozott, mikor ezt tudomására került a szolgálatvezetőnek, engedékenyebben bántak velünk, majd jó utat kívánva tovább engedtek.

A havazó időben óvatosságból, lassú tempóval haladtunk. Mire a Pozsonyi vár alá értünk már kivilágosodott.

Uherské Hradiste (Magyarvár) a Morva folyó partján helyenként ismerősnek tűnt a táj még tíz év elmúltával is.

Olmütz városától Sternberg felé haladva felismertem a fa villanyoszlop nagyságú oszlopokra kifeszített komlóültetvényeket. Fűrészelt fát szállító skoda tehergépkocsikkal is találkoztunk.

Valószínű arról a fatelepről hordják az árút ahol annakidején el voltunk szállásolva szovjet testvéreink táborában.

A két morvai férfi is az eszembe jutott, akik a fáskamrában voltak zárva, és az őt beengedett hozzájuk. Megittuk a vodkát és a cigarettámat is nekik, adtam.

Amíg így elmélkedtem, nagyon kanyargós, helyenként szinte szerpentinnek is nevezhető úton kapaszkodtunk felfelé.

Sógorom kezében tartva a térképet, megszólalt:

- A térkép szerint már szinte ott vagyunk. Igaza volt, mert néhány perc múlva csodálatos hófedte település látványa tárult elénk.

Két – háromszori megállás és érdeklődés után odataláltunk a keresett körbeírt emeletes házhoz. Kocsi elejével a kapuhoz álltunk.

Kiszálltunk nyújtózkodtunk, majd a sógorom a bejárat ajtójánál lévő csengőhöz akart nyúlni. Ekkora már egyenest a nagykaput nyitották.

Mikor meglátta egymást a két család, volt ott sírás, de ezek örömteli könnyek voltak mindkét részről.

- Ó Istenem! Már nagyon vártunk benneteket. Tovább nem tudunk már várni, hát levágtuk a hízót.

- Mi meg éppen azért nem jöttünk, mert mi is vágtunk, hogy tudjunk hozni kóstolót.

Vendéglátóinkból sugárzott az őszinte szívből fakadó öröm.

A végén nagy nehezen eldőlt hogy vendéglátóink disznótorosából eszünk.

Nagyon finom volt, csak furának tartottam, hogy a kolbászt paprika nélkül készítették, és a hurka, sült húsok is kevésbé voltak fűszeresek, mint azt otthon megszoktuk.

Szilvapálinkájuk viszont erősségre is szinte ugyanolyan volt. Hosszas beszélgetés közben megtudtuk, hogy a Palo – Pali sógor víz és fűtésszerelőként dolgozik. Felesége Mária, meg az egyik szálloda alján lévő sörözőben pultosként.

Moravskí Beron magas hegyekben lévő Osztrák- Magyar Monarchia béli magas hegységben lévén kisváros Olmütz és Steinberg felett, építészetiileg osztrák stílusú kétszintes házakkal.

Jó levegője miatt a XX. század elejétől, egyre inkább üdülő településsé alakult, majd később városi rangot kapott.

Nos, amíg sógorom unokahúga dolgozott, mi ismerkedtünk a hegység tetején lévő csodálatos üdülővároskával

Az csak természetes, hogy időként melegedni és iddogálni, betértünk Máriához.

Az egyik késő délutáni sörözésünk alkalmával melyen Pali sógor is velünk volt, barátjával, néhány borókapálinkával kísért krigli elfogyasztását követően egyre emelkedettebb lett a hangulat. Egyre hangosabban beszélgettünk.

Ekkor hozzánk jött a szomszédos asztaltól, egy nem rég érkezett vendég, és mosolyogva hozzám szól:

- Nagyon ismerős a hangod, testvér.

- No, az érdekes lenne kedves Rudo, hiszen vendégeim-rokonaim

Magyarországról érkeztek! – mondta az érkező – barátjának Palo a vendéglátónk.

A szintén Rudolf névre hallgató újonnan érkezett asztaltársunk, miután az ottani szokás szerint megrendelte az asztalnál ülőknek az italt. Nézett rám, váltottunk néhány szót, mikor közöltem vele hogy azonos a keresztnévünk elmosolyodott, majd megkínált cigarettával, miután nagyot szippantott, homlokához csapott és nagy lélegzetet véve felkiáltott: - Megvan!

Minden tekintet rászegeződött. Ő mosolyogva folytatta, vagy inkább kérdezte: - Nem dohányoztunk mi már együtt, csak akkor te kínáltál meg minket, mert ketten voltunk magyar cigarettával.

Nos, akkor már bennem is bizonyossá vált sejtelmem, igen bizony csak sejtelmeim voltak, arra nézve, hogy mintha találkoztam volna már ezzel a férfival. Az, viszont, hogy ő lenne az egyik, akiket 1968 őszén az erdei fatelep „sufnijában” ahol szovjet katonai őrizetalatt be voltak zárva megkínáltam cigarettával.

- Emlékszem már, - szóltam mosolygós arccal.

- Nem csak megkínáltál, de az egész doboz cigarettát is nekünk adtad! – szólt nagyot csapva a vállamra, majd magához hívta a pultnál bámeszkodó legénykét.

- Jozsko, szaladj gyorsan a „kominikért”! – (kéményesért- a kéményseprő rövidítve).

Legényke elrohant, majd nemsokára visszatért Misoval (Mihállyal), akinek már menetközben elmesélte az eseményt. Így Misonak, már könnyű volt a dolga, de látszott rajta, hogy már messzebből felismert.

Felálltam majd igyekeztem volna felé menni, de ő szinte rohanva felém jött majd szláv szokás szerint magához szorított és háromszor arcomhoz ért ajkával.

Csak ezután üdvözölte az asztalunknál lévőket.

Most immár több mint négy évtized után, nehéz leírni ezt a szív-szorító érzést, amit akkor éreztem, illetve éreztünk, nem csak Rudo, Miso, és jómagam, de az asztalnál ülő József sógor és a vendéglátó Palo is.

Miután nekiálltunk a „kominyik” által kikért italok fogyasztásának, Rudo barátunk jelezte, hogy miután ezt elfogyasztottuk, megyünk hozzá vendégségbe.

Meghívásának eleget téve mindannyian elmentünk hozzá. Bemutatta feleségét és főiskolás fiát, aki Olmütz városában jár építészeti főiskolára, meg hogy vendéglátónk, Rudolf nem csak drusza de szakmabeli is, hiszen szintén kőműves mester. Ennél fogva egy szem fia is ezt a pályát választotta. Leánya már férjhez ment és a helyi turisztikai hivatalban dolgozik, mint könyvelő.

Nos, a házigazdánk megmutatta hagyományos megoldással épített boltöves pincéjét, ahol, amíg a kedves felesége különböző falatokkal rakta meg az asztalt.

Étkezés közben, Mihály a kéményseprő elmondta, hogy holnap lesz eljegyzése a leányának, melyen feltétlenül ott kell lennünk.

Ennél fogva a másnapi (szombati) hazamenetelből nem lett semmi. Annyira, hogy még vasárnap is ott maradtunk, és csak hétfőn indultunk vissza Magyarországra.

Azt követően még találkoztunk néhányszor, de miután Mária és később József sógorom is elhalálozott többet nem voltam Moravskí Beron városkában.

BIBLIOTÉKÁM SAJÁT MEGJELENT MŰVEIM

Pilisszentlászló története História Pilis

Szülőfalu és környékének történelmi leírása

1. kiadás: 1999

2 kiadás: 2005

234 oldal

Saját kiadás

Pilisszentlászló népi építészete

1. kiadás 2005

2. kiadás 2015

Pilisszentlászló és a Pilis környéki szlovák települések építészete. Természetrajzi, és néprajzi jellemzése. Beépítési módok, telekformák, falazatok, tapasztás, Gazdasági épületek, lépcsők, ivóvízellátás, kerítések támfalak, tüzelő berendezések stb.

95 oldal
Saját kiadás
Pilisi történet 1944-1945
Menetelés a halálba
Egy szakasznyi német katona hányattatása a Pilisben
Megtörtént esemény feldolgozása
2007
118 oldal
Saját kiadás

Pilisská história 1944-1945

Pochodovali na smrt
2007
118 oldal
Saját kiadás

Elődeink humora I.

A Pilis környéke megtörtént vidám eseményeinek gyűjteménye
2007
224 oldal
Saját kiadás

Molnár Béla: Emlékképek

A könyvben található hazafias verseket Molnár Béla erdélyi népi költő és ismeretlen Kárpát-ukrajnai népi költőktől gyűjtötte Franyó Rudolf.
2008
66 oldal
Saját kiadás

Elődeink mesterségei és foglalkozásai

Néhány oldal elődeink mesterségeiről és megélhetési lehetőségeiről
2009
131 oldal
Saját kiadás

Elődeink humora II.

Az ugyanilyen cím alatt megjelent I. kötet folytatása
2008

235 oldal

Saját kiadás

JÁNOSIK - Mítosz vagy valóság?

Jánosíknak a szlovák nép legendás hőségének valós bemutatása
a magyar olvasónak

2009

225 oldal

Saját kiadás

Elődeink oskolás éve

„Áldás és béke velünk”, kezdődik a hivatalos dokumentum alapján kiemelt jegyzés

2009

155 oldal

Saját kiadás

Szlovák koponyák a Pilisből

Barangolás a Pilisben II.

A könyv az előbbi szlovák kiadás bővített magyar változata

2011

112 oldal.

Saját kiadás

Sprievodza slovenskím Pilisom

Társszerző: Jozef Schwarz

A könyv a Pilisben és Dunakanyarban található szlováksággal kapcsolatos községek, városok történelmét, érdekességeit mutatja be.

2009

112 oldal saját kiadás

Barangolás a szlovák ajkú Pilisben

A könyv az előbbi kiadvány (Sprievodza slovenskím Pilisom) bővített magyar változata.

2010

96 oldal saját kiadás

Slovenské kotrby z Pilisa

Alebo sprievodza slovenskym Pilisom II.

A könyv az előbbi kiadvány (Sprievodza slovenskym Pilisom) II. kötete. Főcíme: Szlovák koponyák a Pilisből.

2011

112 oldal saját kiadás

Uralkodóink egy évezreden át

Vörösmarty szavaival: "Csak a lényeket, de minden lényegest". Géza fejedelemtől IV. Károlyig - uralkodóinkról vagy társuralkodóinkról két-két oldal. Bal oldalt a történelmi tényekről, jobb oldalt uralkodásuk nevezetesebb eseményeiről kicsit olvasmányosabban.

2010

103 oldal saját kiadás

Pilisszentlászlón születtek

Születési etnográfiai adatok 1775-től napjainkig. "Csak múltjával teljes egy család, egy közösség, egy nemzet". A tényszerű adatokon kívül, sok mindent megtudhat a kedves olvasó.

2011

358 oldal saját kiadás

KÜZDELMEM

Önéletrajzomból:

„Édesapám Franyó Rudolf szlovák, édesanyám Szeifert Rozália német származású, de mindketten több évszázaddal visszamenő őseikig magyarországi származásúak voltak és annak is vallották magukat.

Ők tudatosították bennem azt, hogy magyarságom nem erény, de ugyanakkor szlovákságom, németiségem nem bűn és kereszténységem nem kiváltság”.

Saját életrajzommal párhuzamot vonva vázolom fel a háborút követő évtizedek kortársaimat, érintő eseményeit.

2012

196 oldal saját kiadás

Elődeink humora III.

További 310 vidám történet

2013

180 oldal saját kiadás

Sorsok a Pilisben

Hat kisregény formájában megírt megtörtént esemény a Pilisben élők küzdelmes életéről

2013

290 oldal saját kiadás

VAJZLÍK a rejtélyes pilisi betyár

Régi feljegyzések és szájhagyomány alapján írt történelmi regény, a kalandos életű legendás betyárról.

2014

240 oldal saját kiadás

SLOVENSKE

ludové piesne zo Senváclavu a okolia

136 szlovák nemzetiségi ének, amiket elődeink háromszáz éven át megőriztek. Számos olyan népdal is van a gyűjteményben, melyeket Szlovákiában már elfelejtettek,

2014.

168 oldal. saját kiadás

Slovenské osudy

(Príbehi pilisanov, ktoré píše život)

A fenti „Sorsok a Pilisben” c. könyvem szlovák fordításban

2013

288 oldal saját kiadás

Elbeszélések a Pilisből

Szintén hat kisregény formájában megírt megtörtént esemény feldolgozása.

2015

210 oldal saját kiadás

Elődeink humora IV.

További, most már 700 vidám történet papírra vetve

2016

310 oldal saját kiadás

Pilisi legendárium

Huszonkilenc szájhagyomány útján megmaradt pilisi legendás történet feldolgozása

2016

172 oldal saját kiadás

Tragédiák a Pilisben

A valóságban megtörtént Rejtélyes бүккі-pusztai gyilkosság, Négy áldozat, Hámosi szikla, Dunában elvesztek, Szomorú hazatérés öt tragikus esemény leírása.

2016

225 oldal saját kiadás

Kürtös Kalendárium

A naptáron kívül minden hónappal kapcsolatos egyházi hagyományok, népszokások, gazdasági teendők, jelentősebb uralkodók, történelmünk jelentősebb eseményei, mesterségek-foglalkozások, írók- költők

2016

218 oldal. Saját kiadás

Senváclavské tragédie

A tragédiák a Pilisben c. könyvem szlovák fordításban (Szent-lászlói tragédiák címen)

2017

220 oldal saját kiadás

A keserves bányászkenyér

Hét megtörtént esemény feldolgozása, a bányászok küzdelmes életéből.

2016

250 oldal saját kiadás

Régi szlovák konyha

Háromszáz néphagyomány szerinti régi recept, a legendás szlovák konyhából.

2017

255 oldal saját kiadás

Szőkevény

Hét elbeszélés a Pilisből és a nagy háborúból.

2017

240 oldal saját kiadás

ÉSZAK-MAGYARORSZÁGI LEGENDÁRIUM

Tizenhárom legendánk ezeréves történelmünkéből.

2017

257 oldal. Saját kiadás

A REJTÉLYES PILIS

Pilis az őskorban, Az ókori Pilis, Szent Imre halála, Az ingatag dömösi trón, Salamon király Visegrádon, Ciszterciek a Pilisben, Kékesiek egyházi átok alatt, a legendás Mátyus, stb. Összesen 24 Pilisben történt nevezetes esemény.

2017

250 oldal saját kiadás

ZÁHADNY PILIS

A Rejtélyes Pilisben megírt 24 nevezetes esemény, szlovák fordításban

2017

240 oldal

Saját kiadás

Falu a hegyek között

Édesapám elbeszélése alapján

A szerző a száz évvel ezelőtti hétköznapiakat és ünnepeket írja le, ahogy azt édesapja látta, érezte, és mondta volna tollba. Kovácsműhelytől, a szénahordó lepedőn át, a közmunkáig és a

jeles ünnepnapokig, 19 témakör.
2017.

238 oldal saját kiadás

JÁNOSÍK

Legenda az erdei fiúk kapitányáról.

2018

360 oldal saját kiadás

Elbeszélések szlovák népi íróktól

Tíz elbeszélés, három szlovák szerzőtől

2018

310 oldal

Saját kiadás

Országúton

Nyolc valós történet, feldolgozása a Pilis környéki szlovákság hajdani életéből.

2018

225 oldal saját kiadás

Falu a hegyek között II.

A 2017. azonos címen megjelent könyvem folytatása.

2018

250 oldal saját kiadás

Szebelédi muzsikuskok

Janicsárok elrabolják az ifjú Dóczy gróf jegyesét, elviszik Konstantinápolyba. A kalandos, valós esemény leírása.

2019.

300 oldal saját kiadás.

Történelmi Magyarország száz dicső vára

Minden hajdani Magyarországon lévő jelentős várunkról fényképpel illusztrált néhány oldalnyi szöveg.

2019

295 oldal saját kiadás

UHORSKÉ HRADY

A fenti könyv szlovákra való fordítása, kevesebb illusztrációval.
2019

265 oldal saját kiadás

Betyáros gyerekkor

Vissza a múltba, saját magam, bátyám, nővéreim, majd édes-
apám, és a falubeliek gyerekkorában megtörtént eseményeire.
2019

252 oldal saját kiadás

Jánosík Legendák

Papanek László – Franyó Rudolf

Közös szerzeményünk Papanek László barátommal.

Változatos gyűjteményünk a titokzatos, szlovák népi hősről, Já-
nosíkról. Megtörtént, vagy megtörténhetett eseményekből.

2020

180 oldal keménykötésben.

FORDÍTÁSOK

Milan Ferko:

Jánosík Rákóczi zászlaja alatt

A könyv Rákóczi földi maradványainak, hazahozatalának cen-
tenáriumi évében készült.

2006

386 oldal saját kiadás

Milan Ferko:

Csák Máté

A könyvben a híres magyar főúri családból származó Csák Máté
életén keresztül az Árpád-ház kihalását, követő trónviszályokat
mutatja be valós történelmi alapok által.

2007.

245 oldal saját kiadás

Milan Ferko:

Szent István koronájának elrablása.

A történelmi regényt Albert első Habsburg királyunk özvegyének Erzsébet királyné komornájának Kattenner Ilona feljegyzése alapján írta a szerző.

2000

346 oldal saját kiadás

Milan Ferko:

KIRÁLYI BOSSZÚ és egyéb politikai gyilkosságok, rejtélyes halálok történelmünkben.

Mint a könyv címéből is kiderül, Milan Ferko sok érdekes eseményt írt meg ebben a művében. A címdalon látható Ónodi országülésen történt tragédiától kezdve Zách Felicián Károly Róbert elleni merényletéről, Thurzó Imre rejtélyes haláláról, Amédeusz Aba meggyilkolásáról, stb.

2009

197 oldal saját kiadás

Szlovák történelem képekben A legrégebbi időktől napjainkig.

A fordítás a prágai OTTOVO könyvkiadó hasonló című könyve alapján készült.

A könyv képregény formájában, meseszerűen mutatja be a történelmi Magyarország területén élő szlovákságnak magyarokkal közös történelmi múltját.

2008

132 oldal saját kiadás

Jan Domasta Nagy tapasztalatok

Ifjúsági történelmi regény

A főesemény a Pilisben játszódik a magyar előcsapatok bejövetelekor. A változó eseményekben gazdag regény az idősebb olvasóknak is lebilincselő olvasmány.

2010

201 oldal saját kiadás

Milan Ferko:

ÉSZAK-MAGYARORSZÁGI SZLO- VÁK NÉPMONDÁK I.

A szerző harmincnyolc történelmi alapokon nyugvó népmondáját tartalmazó könyvének fordítása. Az események a történelmi Magyarországon történtek, így azok magyar nyelven is olvashatóvá váltak. Vannak benne humorosak: Kumiszt prédikált, bort ivott, Macska, amelyik nem akart tejet inni, stb.

Vannak komolyabb témakörből: Vége a legendás királynak (Mátyás király haláláról) Báthori Erzsébet, Keserves sors, (Werböczy kegyetlen törvényeiről).

2011

272 oldal saját kiadás

Milan Ferko: ÉSZAK-MAGYARORSZÁGI SZLO- VÁK NÉPMONDÁK II.

A szerző a történelmi krónikákból is merített népmondáit tartalmazó könyvének második kötete, ami 49 népmondát tartalmaz.

2012

292 oldal saját kiadás

SZEBELÉDI MUZSIKUSOK

Egy felvidéki grófi menyasszony törökök általi elrablásáról és regényes kiszabadításáról Konstantinápolyból. Valós alapokra épített kalandos regény.

2019.

300 oldal saját kiadás

SZIBILLA

Ősi cseh nyelvből történt a fordítása Sába királynőjének jövődöléseiből, jóslataiból. Szibilla megjövendölte bukását sok birodalomnak, kihalását a halhatatlan királyi dinasztiáknak, de még az inkvizíciót is.

„Próbáljon visszamenni, úgy két és félezer esztendő, mikor élt Szibilla Sába városában Arábiában. Gyönyörű és nagyon tettere kész asszony, királynő, aki fölöttébb meg volt ajándékozva a

jövendölések tudományával.“

2020

185 oldal saját kiadás.

JÁNOSÍK LEGENDÁK

Fordította – kiadta: Papnek László – Franyó Rudolf.

Úgy véljük, a romantika, és titokzatosság mindannyiunk számára jelentőséggel bír. Lelkünk olyan szeglete, ahová a jelenlegi világ hatásai alól időnként elbújhatunk és kedvünkre tapasztalhatunk meg kalandokat, netán izgalmakat is.

Közös kiadásom Papanek László barátommal, a valóban legenda Szlovák népi hősről.2020

185 oldal

200 oldal saját kiadás

Maros Madacov KARÁCSONYFÁNÁL

Maros Madacov (1912-1980) szlovák katolikus pap, író, etnográfus Krivánalján földműves családban látta meg a napvilágot. 1936. június 29-én szentelték pappá. Több állomáshely után Rózsahegyen élt haláláig. Ebben a könyvében számos rövid egy-két oldalas keresztényi témájú elbeszélést, tanmesét írt. Ezeket fordítottam és szedtem csokorba.

2021.

Saját kiadás

SZLOVÁK NYELVŰ MŰVEIM

Pilisská história 1944-1945

Pochodovali na smrť

2007

118 oldal

Saját kiadás

Slovenské kotrby z Pilisa

Alebo sprievodza slovenskym Pilisom II.

A könyv az előbbi kiadvány (Sprievodza slovenskym Pilisom) II. kötete. Főcíme: Szlovák koponyák a Pilisből.

2011

112 oldal saját kiadás

Sprievodza slovenskím Pilisom

Társszerző: Jozef Schwarz

A könyv a Pilisben és Dunakanyarban található szlováksággal kapcsolatos községek, városok történelmét, érdekességeit mutatja be.

2009

SLOVENSKÉ

ludové piesne zo Senváclavu a okolia

136 szlovák nemzetiségi ének, amiket elődeink háromszáz éven át megőriztek. Számos olyan népdal is van a gyűjteményben, melyeket Szlovákiában már elfelejtettek,

2014.

Slovenské osudy

(Príbehi pilisanov, ktoré píše život)

A fenti „Sorsok a Pilisben” c. könyvem szlovák fordításban

2013

288 oldal saját kiadás

ZÁHADNY PILIS

A Rejtélyes Pilisben megírt 24 nevezetes esemény, szlovák fordításban

2017

240 oldal

Saját kiadás

UHORSKÉ HRADY

A történelmi Magyarország várai c. könyv szlovák fordítása, kevesebb illusztrációval.

2019

265 oldal saját kiadás.

Pod Pilisom tam je nás svet

Pilis alatt ott a mi világunk

Irodalmi antológiai gyűjtemény pilisi szlovák szerzők műveiből. Ebben a gyűjteményben a „Menetelés a halálba” és az „Elődeink

humora” című műveimből olvashatók részletek
2008

Slovenské potulky, Pilisom a okolím

Válogatás a pilisi látnivalókból. Történelmi érdekességek. A könyv Jozef Schwarz társszerzővel íródott.

2021

155 oldal.

Eddig 36 könyvet írtam, saját kútfőmből, 12 fordítottam szlovákból magyarra. 9 könyvem jelent meg szlovákul.

Tehát ez a Megjártam Csehszlovákiát az 57. könyvem, amit írtam és kiadtam.